

# **Zpravodaj**

## **Společnosti pro trvale udržitelný život**

**1/2007**

*Vážení přátelé,*

*dovolte, abych vám jménem STUŽe popřál především vše nejlepší do nového roku 2007, spokojenost, klid a úspěchy jak v osobním, tak v pracovním životě.*

*V letošním roce oslaví STUŽ již 15 let své existence. Je to zajisté důvod k určitému bilancování. Plní naše organizace poslání, které se jí snažili vtisknout její zakladatelé, především Pepa Vavroušek? Pokud si pročtu prvních několik článků našich stanov, musím konstatovat, že se nám daří plnit jen velmi malou část původních představ. Na druhou stranu má STUŽ za těch 15 let své jasně vymezené a uznávané místo mezi nevládními organizacemi jak v České republice, tak i na mezinárodním poli, naše stanoviska a připomínky jsou ve většině případů brána v úvahu, webové stránky [www.stuz.cz](http://www.stuz.cz) jsou docela hojně navštěvovány a to zajisté není málo.*

*Na konci roku 2006 došlo ke změně ve vedení STUŽ – Pavel Šremer nastoupil na místo ředitele odboru na MŽP a byl nucen pro konflikt zájmů odstoupit z pozice předsedy. Na základě dohody předsednictva jsem do nastávajícího valného shromáždění převzal vedení organizace.*

*Protože Pavel Šremer zůstává nadále pracovat na ministerstvu a nebude moci proto vykonávat funkci předsedy ani v příštím volebním období, rozhodl jsem se kandidovat na tuto funkci. Přijímám tuto výzvu s poněkud smíšenými pocity – necítím se být zdaleka takovým vizionářem, jako byl náš první předseda, ale snad se mi povede „táhnout káru“ dál stejně úspěšně, jako mým předchůdcům, Igorovi Míchalovi a Pavlu Šremerovi.*

*Co bych chtěl změnit a co bych chtěl zachovat. Určitě bych si přál, aby zůstala atmosféra přátelství a tolerance, která, až na malé výjimky, panuje ve STUŽi v posledních letech. Na druhé straně bych rád trochu oživil práci předsednictva, které již delší dobu trpí neustálým problémem malého zapojení jednotlivých jeho členů, chci vzkřísit činnost čestného předsednictva. Rád bych obnovil původní tradici setkávání s členy čestného předsednictva, bude potřeba si vyjasnit roli a stav většiny původních pracovních skupin a také ne úplně jasný způsob zapojení některých poboček. Chronickým problémem jsou samozřejmě peníze, zde nás čeká mnoho práce. Jiné závažné otázky vyvolává podle mne stárnutí organizace – nedaří se nám zapojovat mladší aktivní zájemce.*

*K jednotlivým problémům najdete více v jednotlivých člancích tohoto Zpravodaje.*

*Rád bych na závěr věnoval malou vzpomínku těm našim členům, kteří nás v minulém období opustili navždy, patří mezi ně arch. Skokánek, arch. Veselý, Ing. Čestmír Jech, prof. Veselovský a před nedávnem také Jarek Stoklasa.*

*Takže co říct souhrnně – přejme si, aby dalších 15 let STUŽe bylo alespoň tak úspěšných, jako ty minulé.*

*Jiří Dlouhý*

# Obsah

<b>1.</b>	<b>AKTUÁLNÍ ZPRÁVY .....</b>	<b>5</b>
1.1	STUŽ na internetu.....	5
1.2	Volby do předsednictva STUŽ .....	5
1.3	Placení členských příspěvků.....	6
<b>2</b>	<b>CO BUDE.....</b>	<b>7</b>
2.1	Valné shromáždění .....	7
2.1.1	Předběžný program valného shromáždění STUŽ (6. 3. 2007).....	7
2.1.2	Zpráva o činnosti STUŽ v roce 2006 .....	8
2.2	Pravidelné semináře v Klubu techniků v 1. pololetí 2007 .....	16
<b>3</b>	<b>CO BYLO.....</b>	<b>17</b>
3.1	Zemřel Jarek Stoklasa .....	17
3.1.1	V životě jsem měl obrovskou kliku .....	18
3.1.2	Vzpomínky přátel .....	22
3.1.3	Stoklasovi in memoriam – výzva k přípravě sborníku.....	26
3.2	Pravidelné semináře v Klubu techniků na Novotného lávce .....	26
3.3	Memoriál Josefa a Petry Vavrouškových.....	27
3.4	Ekoporadna – Občany životní prostředí zajímá .....	27
3.5	Mikuláš Huba dostal 23. 11. 2006 titul Ambasádor životného prostredia .....	28
<b>4</b>	<b>VYDANÁ STANOVISKA, PODNĚTY, PŘIPOMÍNKY .....</b>	<b>29</b>
4.1	Stanovisko č. 109 k návrhům prováděcích vyhlášek k novému stavebnímu zákonu..	29
4.2	Stanovisko č. 110 k problematice vedení silničních dopravních koridorů na trase Praha – České Budějovice .....	31
4.3	Návrhy STUŽ k budoucnosti procesu „Životní prostředí pro Evropu“ na základě pracovní schůzky ze dne 10. 1. 2007.....	33
4.4	Žádost o podporu progresivních změn v návrhu směrnice o registraci, evaluaci a autorizaci chemických látek (REACH).....	34
4.5	Připomínky STUŽ k Národnímu alokačnímu plánu České republiky 2008 až 2012 ze dne 30. října 2006.....	35
4.6	Návrh na změnu ochrany Přírodního parku Prokopské a Dalejské údolí ve vyšší kategorii podle zákona č. 114//1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny .....	36
4.7	Vyjádření STUŽ k oznámení záměru Lomu Bílina Plánu otvírky, přípravy a dobývání hnědého uhlí na léta 2008–2030 podle zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na ŽP, v platném znění .....	37
4.8	Ambrozkovo ministerstvo obhajuje zachování špinavého vzduchu pro Česko .....	38
<b>5</b>	<b>ZPRÁVY Z POBOČEK .....</b>	<b>40</b>
5.1	Východočeská regionální pobočka STUŽ v roce 2006, stručný přehled činnosti.....	40
5.2	Aktivity českolipské pobočky STUŽ v roce 2006.....	41
5.3	Ekologická poradenská a informační centra v Karlovarském kraji zahájila svou činnost .....	43
5.4	Zpráva o činnosti Chomutovské regionální pobočky STUŽ .....	44

<b>6</b>	<b>NÁZORY, POLEMIKY, KOMENTÁŘE, POSTŘEHY .....</b>	<b>45</b>
6.1	Připomínky a náměty k dokumentům „Stav a perspektivy území Evropské unie“ a „Územní agenda EU“ .....	45
6.2	Alternativa k D3 existuje .....	49
6.3	Kauza „Obchvat Plzně“ .....	50
6.3.1	Obchvat Plzně je hotový, hrdinové chybějí.....	50
6.3.2	Jižní obchvat dálnice D5 kolem Plzně – plány, představy a skutečnost po 15 letech .....	51
6.4	Loučení s Prahou.....	57
6.5	Úmluva o biologické rozmanitosti .....	60
<b>7.</b>	<b>SMUTNÁ ZPRÁVA .....</b>	<b>61</b>
7.1	Zemřel prof. Zdeněk Veselovský.....	61
7.2	Knižní tvorba prof. Zdeňka Veselovského .....	62
<b>8.</b>	<b>RŮZNÉ .....</b>	<b>63</b>
8.1	Macocha.....	63
<b>9.</b>	<b>Aktuální adresy a informace o STUŽ.....</b>	<b>65</b>
9.1	Předsednictvo .....	65
9.2	Revizní komise .....	66
9.3	Ostatní .....	66
9.4	Pracovní skupiny .....	66
9.5	Čestné předsednictvo.....	66
9.6	Zástupci regionálních poboček .....	67
9.7	Informace o STUŽ.....	67



*Besídka „Prosazování práva životního prostředí, 6.2.2007 - foto M. Křížová*

---

# 1. AKTUÁLNÍ ZPRÁVY

---

## 1.1 STUŽ na internetu

Protože se internet dostává ke stále širšímu okruhu našich členů, chtěl bych na tomto místě shrnout užitečné informace, i když jsou jeho zručným uživatelům notoricky známé.

1) STUŽ má své webové stránky [www.stuz.cz](http://www.stuz.cz), na které se snažíme umisťovat vše zajímavé, najdete tam i elektronické verze jednotlivých Zpravodajů, stanovy, jednotlivá stanoviska. Stránky STUŽ mají statut elektronického periodika s vlastním ISSN. Fungují pod redakčním systémem, takže umožňují jednoduché vkládání článků různými autory, udržují automaticky archiv článků, všechny články mají možnost vkládání komentářů čtenářů.

Jakým způsobem mohou jednotliví členové přispět k dalšímu rozvoji tohoto elektronického zpravodaje:

- vlastními články – nejjednodušší je zaslání elektronické verze článku na moji e-mailovou adresu ([jiri.dlouhy@czp.cuni.cz](mailto:jiri.dlouhy@czp.cuni.cz)), pro lidi, kteří by měli zájem přispívat častěji, mohu zřídit přímo autorský přístup do redakčního systému,
- propagační stránek STUŽ – uvedením odkazu na stránky STUŽ na jiných stránkách pomůžete zvýšit návštěvnost našich stránek.

2) STUŽ má rozesílací seznam [stuz-l@ecn.cz](mailto:stuz-l@ecn.cz) přes který jsou zasílány významné informace všem členům. Pokud tyto informace nedostáváte a máte o ně zájem, pošlete mi (opět nejlépe na mail [jiri.dlouhy@czp.cuni.cz](mailto:jiri.dlouhy@czp.cuni.cz)) svoji mailovou adresu a já vás do seznamu zařadím. Také při změně mailové adresy je třeba mne upozornit. Pokud chcete nějakou informaci rozeslat všem ostatním členům STUŽ, zašlete ji nejlépe mně, nebo Evě Vavrouškové ([eva.vavrouskova@ecn.cz](mailto:eva.vavrouskova@ecn.cz)), zařídíme její rozeslání.

3) V tomto měsíci jsem na stránkách STUŽ zřídil také diskusní fórum STUŽ. To najdete na adrese [www.stuz.cz/forum](http://www.stuz.cz/forum). Fórum umožňuje všem příchodícím číst některé rubriky a přispívat do nich bez dalších znalostí html či jiného formátování. Pro ty, kdo se přihlásí, se pak objevují další, uzavřená, diskusní témata.

4) Rozšířené předsednictvo má svůj vlastní rozesílací seznam [pred-stuz@googlegroups.com](mailto:pred-stuz@googlegroups.com), na seznamu jsou členové předsednictva, zástupci poboček, vedoucí pracovních skupin. Do tohoto seznamu mohou psát jen jeho členové (je to opatření proti spamům), pokud máte potřebu rozeslat něco předsednictvu, pošlete mail mně, nebo Evě Vavrouškové.

*Jiří Dlouhý*

## 1.2 Volby do předsednictva STUŽ

Na jiném místě tohoto Zpravodaje najdete pozvánku na Valné shromáždění STUŽ, které se bude konat 6. března. Podle stanov musíme na tomto shromáždění zvolit nové předsednictvo. Rádi bychom vás proto vyzvali, abyste navrhovali kandidáty do tohoto orgánu. V posledních letech se potýkáme neustále s problémem, že sice máme v předsednictvu mnohá významná jména, avšak málo lidí, kteří jsou pro své pracovní vytížení schopni se práci věnovat alespoň trochu ze svého vzácného času, takže velmi často dochází k tomu, že předsednictvo není usnášeníschopné.

Co práce v předsednictvu znamená? Schůzky předsednictva se konají v současné době jedenkrát za měsíc, 90 minut před pravidelnou besídkou na Novotného lávce. Kromě toho je část problémů rozhodováno e-mailovou korespondencí. Do budoucna bych byl rád, kdyby si každý člen předsednictva vzal na starost některý problém vedení organizace.

Návrhy na nové členy předsednictva zašlete, prosím, na adresu tajemnice Evy Vavrouškové ([eva.vavrouskova@ecn.cz](mailto:eva.vavrouskova@ecn.cz)) – kandidáty lze navrhopvat i ad hoc na počátku valného shromáždění, ale naše zkušenost je, že dodatečně navržené kandidáty mají malou šanci na zvolení. Je samozřejmě třeba, aby navrhovaný kandidát se svou kandidaturou souhlasil.

*Za předsednictvo STUŽ Jiří Dlouhý*

### **1.3 Placení členských příspěvků**

Při kontrole placení členských příspěvků bylo zjištěno, že mnozí členové STUŽ nezaplatili příspěvky i několik let zpět. Věříme, že to je tím, že jak ten čas plyne, lidé si neuvědomí, že už je zase rok pryč a příspěvek je nezaplacen.

Pro Vaši kontrolu jste zajisté našli na obálce údaj o zaplacených, případně nezaplacených příspěvcích za poslední čtyři roky. Příspěvky je možno uhradit buď převodem na účet 3944349/0800 u České spořitelny, a.s. (jako variabilní symbol použijte prvních 6 číslic rodného čísla) nebo složenkou na účet nebo na adresu Společnost pro trvale udržitelný život, sekretariát, Krkonošská 1, 120 00 Praha 2, případně v hotovosti na Valném shromáždění STUŽ. Údaje o výši příspěvků najdete na předposlední straně Zpravodaje. Dle stanov zaniká členství nezaplacením členských příspěvků Společnosti ve dvou po sobě následujících letech.

Příspěvky jsou jedním ze základních příjmů Stučky a pokud má být trvale udržitelná, nejde to bez nich. Náklady na nájem sálu na besedy, na tisk a i na rozesílání Zpravodaje stále rostou, zatímco příspěvky zůstávají po mnoho let stejné...

Je samozřejmě možné, že v naší evidenci plateb jsou chyby, nejasnosti proto zkonzultujte se mnou.

Tato informace se netýká čestných členů a členů čestného předsednictva.

*Eva Vavroušková*

---

## 2 CO BUDE

---

### 2.1 Valné shromáždění

#### Pozvánka

Zveme všechny členy Společnosti pro trvale udržitelný život na zasedání valného shromáždění STUŽ, které se bude konat v Klubu techniků v Praze, na Novotného lávce, místnost 319 v úterý 6. března 2007 od 16 hod.

Tato pozvánka je písemným svoláním valného shromáždění STUŽ ve smyslu č. 7.2 platných stanov.

*Za předsednictvo STUŽ Jiří Dlouhý, výkonný místopředseda*

#### 2.1.1 Předběžný program valného shromáždění STUŽ (6. 3. 2007)

1. Zahájení, organizační pokyny
2. Volba mandátové komise
3. Volba návrhové komise
4. Volba volební komise
5. Volba předsedy, členů předsednictva, revizní komise a schválení čestného předsednictva
6. Zpráva o činnosti STUŽ za rok 2006
7. Předložení návrhu Plánu činnosti pro rok 2007
8. Diskuse o Zprávě o činnosti za rok 2006 a k návrhu Plánu činnosti na rok 2007
9. Zpráva o hospodaření za rok 2006
10. Návrh rozpočtu na rok 2007
11. Zpráva revizní komise
12. Rozprava ke Zprávě o hospodaření za rok 2006, k Návrhu rozpočtu na rok 2007 a k Zprávě revizní za rok 2006
13. Zprávy o činnosti regionálních poboček a regionální skupiny STUŽ – přednesou zástupci poboček
14. Návrh na jmenování čestných členů předsednictva STUŽ a jejich volba
15. Vyhlášení zvolených členů předsednictva, předsedy, členů revizní komise a čestného předsednictva
16. Zpráva návrhové komise
17. Schválení usnesení
18. Závěrečné slovo předsedy
19. Různé

V přestávce mezi volbou bude promítnut nejnovější film Steva Lichtaga *Prapodivný svět*, oceněný mnoha filmovými cenami. Zbude-li čas, bude připraven další vítězný film loňského Ekofilmu *V říši kamzíka Tatranského* režiséra Zdeno Vlacha.

Materiály k bodům 7), 9), 10), 11) budou v předstihu uveřejněny na www stránkách STUŽ.

## 2.1.2 Zpráva o činnosti STUŽ v roce 2006

### A. Řešené projekty

#### 1. Ekoporadna – Občany životní prostředí zajímá

*Grant z prostředků Síť ekologických poraden STEP, Brno, řešitelka Eva Tylová*

V roce 2006 zahájila svoji činnost Ekologická poradna Společnosti pro trvale udržitelný život. Členové STUŽ radili občanům v nejrůznějších oblastech životního prostředí, podávání informací úřady a účasti veřejnosti ve správních řízeních. Na poradnu se obrátily desítky občanů. Radu dostali po telefonu, mailem, při osobní schůzce či výjezdu do terénu. Nejčastější dotazy se týkaly nadměrného hluku, nakládání s odpady, kácení dřevin a možnostem bránit se proti velkým stavbám. Dotaz občané mohou položit i přes webovou stránku [www.stuz.cz/poradna](http://www.stuz.cz/poradna), rubriku Ekologická poradna.

#### 2. Ekologicky šetrná doprava ve městě a krajině

*Grant z prostředků Pardubického kraje – řešitel Miroslav Petr, Východočeská pobočka*

Základní stavební kameny projektu představovalo uspořádání čtyř besed, po dvou v Pardubicích a po dvou v Chrudimi. Jedna beseda se vždy týkala tématu dopravy ve městě, druhá se věnovala dopravě v krajině. Posluchače, účastníky besed tvořili především studenti škol, ať již středních či Univerzity Pardubice. Účast veřejnosti byla spíše symbolická, a to i přes rozsáhlé avizování besed sdělovacím prostředkům, především lokálním rozhlasovým stanicím, tisku, ale i zainteresovaným institucím a úřadům, Krajský úřad Pardubického kraje nevyjímaje. Propagaci zajišťovaly rovněž barevné letáčky. Internetová adresa [www.stuz.cz](http://www.stuz.cz) nabízela trvale tématickou stránku věnovanou výhradně tomuto projektu.

Záměrem bylo nabízet alternativní pohled na rozvoj dopravy, na její udržitelný rozvoj coby koncepční záležitost, a také seznamovat s progresivními příklady řešení dopravních problémů v České republice i v zahraničí, coby záležitost praktickou. Samozřejmě a integrující součástí naší prezentace tvořila myšlenka podpory šetrných forem dopravy, tedy hromadné silniční dopravy, železnice, pěší a cyklistické dopravy.

#### 3. Zdravý životní styl

*Grant z prostředků Pardubického kraje, řešitelka Eva Tylová*

Cílem projektu Zdravý životní styl, který získala STUŽ od Pardubického kraje bylo informovat veřejnost a studenty o některých tématech z oblasti zdravého životního stylu. V rámci projektu byly uspořádány čtyři přednášky na téma využití odpadů, REACH, zdravá výživa. Přednášky byly uspořádány 4. 12. 2006 v biorestauraci Špalda v Pardubicích a 27. 11. 2006 na Univerzitě Pardubice v Semtíně. Dále byl vydán leták o třídění a recyklaci odpadů a byly připraveny texty letáku o REACH. Posluchače, účastníky besed tvořili studenti Univerzity Pardubice na přednáškách na Univerzitě a veřejnost na přednáškách v restauraci Špalda.

Tématem přednášek byl zdravý životní styl. Eva Tylová se v přednáškách o odpadech zaměřovala na podporu třídění a využití odpadů, předváděla druhy využitelných odpadů, jejich značení, výrobky, které se z odpadů vyrábějí. Miroslav Šuta v přednáškách vysvětloval principy nové chemické politiky REACH a její schvalování Evropským parlamentem. O zdravé výživě a biopotravínách vyprávěl Jiří Malík, jeho přednáška byla doplněna ochutnávkou.



#### **4. Informační a vzdělávací program pro využití biotechnologií v oblasti životního prostředí a udržitelného rozvoje**

Grant z prostředků EU JPD3, Řešitel Miroslav Šuta

#### **5. Chemická politika REACH**

Grant z prostředků Nadace Partnerství, řešitel Miroslav Šuta

### **B. Pravidelné semináře na Novotného lávce**

#### **3. ledna: Rizikové spalovny komunálního odpadu**

*(Hrozí dovozy komunálního odpadu ze zahraničí?)*

Spalování komunálního odpadu ve spalovnách představuje významné riziko pro zdraví obyvatel i životní prostředí. Do ovzduší jsou emitovány nebezpečné látky, jako např. dioxiny. Z tuny spáleného odpadu vznikne 300 kg nebezpečné strusky a popílku. Na Ministerstvu životního prostředí leží žádosti na dovoz komunálního odpadu z Německa do českých spaloven.

*Panelisté:*

**MUDr. Eva Rychlíková**, Zdravotní ústav Kolín, vedoucí pobočky Praha,

**Ing. Ivo Kropáček**, Hnutí Duha,

**RNDr. Jindřich Petrlík**, Arnika,

**Ing. Eva Tylová**, STUŽ,

**Mgr. Dan Vondrouš**, tajemník ministra životního prostředí,

*Moderátor: Ing. Ondřej Velek, STUŽ.*

#### **7. února: Betonuješ, betonuje, betonujeme – (Stavební zákon)**

Návrhy nového stavebního a vyvlastňovací zákona doputovaly do Senátu. Zákon omezuje pravomoci obcí, účast veřejnosti a rozšiřuje vyvlastňování ve veřejném zájmu. Cílem je zastavět co se dá, nejen města, ale i volnou krajinu a přírodu. Velkým stavbám v tzv. veřejném zájmu by již nikdo a nic nemělo bránit....

*Panelisté:*

**Mgr. Pavel Černošus**, Ateliér pro životní prostředí,

**Mgr. Luděk Šikola**, EPS,

**Mgr. Libor Dvořák**, Ministerstvo životního prostředí,

**Jitka Seitlová**, senátorka

*Moderátorka: Ing. Eva Tylová, STUŽ*

#### **7. března: Valné shromáždění + seminář Ekologické poradenství**

*Garantka: Marcela Křížová, STUŽ*

#### **4. dubna: Hodnocení vlivu na přírodu a krajinu**

Smyslem semináře bylo porovnat postupy a zhodnotit dosavadní zkušenosti ve sféře hodnocení vlivu činnosti člověka na přírodu a krajinu.

*Panelisté:*

**Doc. RNDr. Emilie Pecharová, CSc.**, *Katedra agroekologie, sekce pece o krajinu, Zemědělská fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích,*

**Ing. Jiří Cibulka**, *odbor ekologie krajiny a lesa, Ministerstvo životního prostředí,*

**Mgr. Stanislav Mudra**, *autorizovaná osoba pro hodnocení lokalit v systému NATURA 2000 a pro biologické hodnocení,*

Garant semináře: **RNDr. Miroslav Martiš, CSc.**, *Laboratoř ekologie krajiny Fakulty lesnické a environmentální ČZU v Praze, Kostelec nad Černými lesy.*

## **2. května: Setkání odborné veřejnosti a médií se zástupci politických stran kandidujících ve volbách do poslanecké sněmovny,**

*Zúčastnili se zástupci těchto stran: ČSSD, KDU-ČSL, KSČM, ODS, SNK-ED, SZ, US-DEU*

*Moderátor: Ing. Jiří Dlouhý, STUŽ*

## **6. června: Ekoetika**

Smyslem semináře bylo zamýšlení se nad vztahem člověka a životního prostředí.

*Panelisté:*

**Mgr. Leona Leišová**, *molekulární biologka,*

**PhDr. Wendy Drozenová, Ph.D.**, *filozofka,*

**RNDr. Pavel Trpák**, *zoolog a ekolog,*

**RNDr. Jiří Bendl, CSc.**, *environmentální geochemik,*

**RNDr. Jiří Nečas, STUŽ**, *matematik a kazatel, garant semináře.*

## **5. září: Návrh nové odpadové politiky Evropské unie**

Návrhy Rámcové směrnice o odpadech a Tématické strategie pro předcházení vzniku odpadů a jejich recyklaci zveřejnila Evropská komise v prosinci 2005. Nyní se jimi zabývá Rada EU složená z ministrů životního prostředí členských států, která si ustanovila speciální expertní pracovní skupinu J1. Návrhy nyní projednávají také poslanci Evropského parlamentu, kteří o nich mají v tzv. prvním čtení hlasovat během podzimu.

\* Co oba dokumenty obsahují? \* Co znamená Evropskou komisí proklamovaný politický cíl nastolení „recyklační společnosti“? \* A jak jí chce dosáhnout? \* Mění návrhy pravidla pro dovoz odpadů? \* Obsahují návrhy kontrolovatelné cíle a efektivní nástroje odpadové politiky? \* Bude EU směřovat k prevenci vzniku odpadů a jejich recyklaci? \* Nebo bude poskytovat další a další subvence pro stavbu skladek a spaloven odpadů? \* Nakolik bude odpadová politika koordinována v rámci EU? \* Nestanou se chudší části Evropské unie „smetištěm“ pro bohatší regiony? \*

I to jsou otázky, na které se pokusí diskusní seminář STUŽ hledat odpovědi.

*Panelisté:*

**Ing. Miroslav Punčochář**, *Ústav chemických procesů Akademie věd ČR, zástupce odboru odpadů Ministerstva životního prostředí ČR,*

*zástupce Svazu průmyslu a dopravy ČR,*

**MUDr. Miroslav Šuta, STUŽ,**

**Ing. Ivo Kropáček, Hnutí Duha**

*Moderátorka: Ing. Eva Tylová, STUŽ.*

### **3. října: Česká stopa, globální dopady české spotřeby**

Kdo komu ve skutečnosti dluží? Chudý jih versus bohatý sever; ekonomický kontra přírodní kapitál.

Na semináři byly představeny souvislosti požadavků kampaně Česko proti chudobě s ochranou životního prostředí. Jedním z požadavků kampaně je oddlužení nejchudších zemí. Odhlédneme-li však od peněžních jednotek a podíváme se na fyzické ukazatele, zjistíme, že ve skutečnosti žijí na dluh země vyspělé. Spotřebovávají totiž v drtivé většině více zdrojů, než mají k dispozici, a to často na úkor chudých rozvojových zemí. **Jak si stojí Česká republika a co můžeme udělat pro to, aby ekologická stopa za našimi hranicemi byla co nejnižší?**

Panelisté:

**Zuzana Drhová**, *Zelený kruh*,

**Viktor Třebický**, *Ecoconsult, s.r.o.*,

**Petra Kušková**, *Zelený kruh*,

**Jiří Hlaváček**, *MŽP*.

*Garantka a moderátorka: Zuzana Drhová*

### **7. listopadu: REACH – nová chemická politika EU**

Projednávání návrhu evropské směrnice o registraci, evaluaci a autorizaci chemických látek (REACH) finišuje. Plénium Evropského parlamentu o něm bude v tzv. druhém čtení hlasovat v polovině listopadu a předpokládá se, že nová právní norma vstoupí v platnost počátkem roku 2007.

Jak se liší postoj Evropského parlamentu a Rady EU k REACH? Co obsahuje česká pozice k REACH? Co bude znamenat REACH pro průmyslu? Co přinese REACH pro životní prostředí a co přinese spotřebitelům? Jak bude REACH chránit zdraví? I to jsou otázky, na které se pokusil diskusní seminář STUŽ a Zeleného kruhu hledat odpovědi.

Panelisté:

**Ing. Blanka Ksandrová**, *ředitelka odboru chemického a spotřebního průmyslu MPO,*

*Zástupce odboru environmentálních rizik Ministerstva životního prostředí ČR,*

**Ing. Ondřej Velek**, *Koalice občanských spotřebitelských aktivit – KOSA, STUŽ,*

**MUDr. Miroslav Šuta**, *expert na toxické látky, STUŽ,*

*Moderátorka: Ing. Eva Tylová, STUŽ.*

### **5. prosince: Jakou cenu má příroda? - (Oceňování ekosystémů)**

Jak chápat pojem „služby přírody“? Jsme schopni docenit to, co nám příroda poskytuje a co si od ní bezostyšně bereme? Jako jedna z mála zemí máme pojem „ekologická újma“ zakotven v národní legislativě. Dokážeme tento institut využívat? Jak srovnávat ekonomické a ekologické hodnoty přírodního prostředí? Lze porovnat ekologickou kvalitu biotopů a ekosystémů s efektivností našich vkladů do přírody? Umíme nejen brát, ale i vrátet přírodě tolik, aby i příští generace měly prostor pro život v ní?

Panelisté:

**Ivan Dejmal**, *STUŽ*

**Miroslav Martiš**, *STUŽ, ČZU.*

## **C. Vydaná stanoviska**

- **Stanovisko č. 107** ke konceptu Územního plánu velkého územního celku Ústeckého kraje a k vyhodnocení jeho vlivů na životní prostředí (SEA).
- **Stanovisko č. 108** – Vyjádření k Operačnímu programu podnikání a inovace na období 2007–2013 a k vyhodnocení jeho vlivů na ŽP (SEA).
- **Stanovisko č. 109** k návrhům prováděcích vyhlášek k novému stavebnímu zákonu.
- **Stanovisko č. 110** k problematice vedení silničních dopravních koridorů na trase Praha – České Budějovice v návrzích ÚPn VÚC Benešovsko a Pražský region k záměru umístění a výstavby nového koridoru dálnice D3 řešeným územím.

## **D. Podněty STUŽ**

### ***1. Imisní limity pro jemné prachové znečištění***

Dopis ministrovi ŽP Liborovi Ambrozkovi – žádost o přehodnocení stanoviska MŽP a pozice České republiky ve věci imisních limitů pro jemné prachové částice.

### ***2. Prokopské a Dalejské údolí***

Podnět na Magistrát hl. m. Prahy, odbor územního plánu – zásadní nesouhlas s návrhem změn územního plánu v okolí Přírodního parku Prokopské a Dalejské údolí

### ***3. Podnět NNO k zasedání Rady ministrů EU pro životní prostředí***

STUŽ se připojila k dopisu, který poslalo 6 neziskových organizací ministrovi ŽP Liboru Ambrozkovi před jednáním Rady EU. Dopis obsahoval podněty k direktivě ke kvalitě ovzduší, emisním standardům EURO 5, strategie pro prevenci a recyklaci odpadů a geneticky modifikovaných organismů.

### ***4. Spolupodepsání dopisu ministrům zemědělství, zdravotnictví a životního prostředí ve věci osmi rizikových pesticidů***

### ***5. Dopis centrále obchodního řetězce LIDL.***

STUŽ se připojila k dopisu evropských NGO's iniciovanému německými neziskovými organizacemi firmě LIDL, která prodává potraviny (zejména ovoce a zeleninu) s nejvyšším obsahem zbytkových pesticidů.

### ***6. Dopis ministrovi ŽP Petrovi Kalašovi:***

Žádost o podporu progresivních změn v návrhu směrnice o registraci, evaluaci a autorizaci chemických látek (REACH).

### ***7. Připomínky k Národnímu alokačnímu plánu České republiky 2008 až 2012 ze dne 30. října 2006***

**E Tiskové zprávy – text tiskových zpráv je dostupný na [www.stuz.cz](http://www.stuz.cz)*****Tisková zpráva Společnosti pro trvale udržitelný život: Návrh nové odpadové legislativy EU je vážnou hrozbou pro české životní prostředí***

Praha/Plzeň (26. ledna 2006) – Dnes v Bruselu projednávaný návrh Rámcové směrnice o odpadech a Tématické strategie pro předcházení vzniku odpadů a jejich recyklaci považuje Společnost pro trvale udržitelný život (STUŽ) za vážnou hrozbu pro české i evropské životní prostředí. Oba dokumenty postrádají jak kontrolovatelné cíle, tak efektivní nástroje pro prevenci vzniku a recyklaci odpadů. Navíc oslabují koordinaci odpadové politiky v rámci EU a směřují i k oslabení principu zodpovědnosti výrobců za odpad. Přijetí návrhů v navržené podobě by nevedlo k proklamovanému politickému cíli – „recyklační společnosti“, ale k vlně výstavby gigantických spaloven odpadů a k nekontrolovatelné lavině dovozu odpadů do České republiky a dalších nových členských zemí EU.

***Společná tisková zpráva STUŽ, Hnutí DUHA, Arniky, CZ Biom, KOSA a Zeleného kruhu: Česká republika vyjádřila obavu z návrhu nové odpadové politiky EU***

Praha/Plzeň (6. února 2006) – Ekologické a spotřebitelské nevládní organizace vítají, že dnes v Bruselu prezentovaná oficiální pozice České republiky sdílí jejich vážné výhrady k návrhu Rámcové směrnice o odpadech a Tématické strategie pro předcházení vzniku a recyklaci odpadů

***Tisková zpráva STUŽ***

Plzeň/Brusel, 17. února 2006 – Nejnovější studie Evropské komise ukázala, že schválení návrhu nové chemické politiky EU může jen v přínosech pro životní prostředí a zdraví představovat úspory až 95 miliard euro v nejbližších 25 letech. Například jen přetížené systémy zdravotnictví EU by díky REACH mohly ušetřit v nejbližších 10 letech asi 2,5 miliardy euro.

***Tisková zpráva Společnosti pro trvale udržitelný život: Ambrozek obhajuje zachování špinavého vzduchu pro Česko***

Praha/Plzeň (14. března 2006) – Společnost pro trvale udržitelný život (STUŽ) je velice znepokojena tím, že zástupce ministerstva životního prostředí při dnešním jednání expertů v Bruselu bude prosazovat nebezpečně vysokou míru znečištění ovzduší prachem. Ambrozkovo ministerstvo tak místo zájmů životního prostředí a zdraví lidí hájí zájmy znečišťovatelů. Přitom dnes asi každý třetí člověk v Česku žije v oblasti, kde znečištění vzduchu překračuje přípustné hodnoty.

***Společná tisková zpráva Společnosti pro trvale udržitelný život (CZ), European Environmental Bureau (EU), Naturschutzbund (D), Přátelé Země Slovensko (SK), Ústav ekonomiky životního prostředí (PL): Export odpadů do spaloven je nepřijatelný***

Praha/Brusel/Bratislava/Varšava/Berlín, 24. března 2006 – Koalice evropských ekologických organizací žádá ministry životního prostředí EU, aby pomohli zastavit export odpadů do nových členských států EU a aby odmítli překlasifikovat spalovny likvidující odpady na zařízení pro „využití“ odpadů. Ekologické organizace na problém upozornily i oficiální národní experty, kteří se příští týden (29. 3.) setkají v Bruselu, aby připravili návrh rozhodnutí Rady ministrů životního prostředí o návrhu nové odpadové legislativy, které předložila Evropská komise.

### ***Společná tisková zpráva Hnutí DUHA a Společnosti pro trvale udržitelný život – regionální pobočky Plzeň: Spalovny odpadu ochraně klimatu nepomohou***

Londýn/Praha/Plzeň – 3. května 2006 – Exhalace oxidu uhličitého z výroby energie ve spalovnách komunálního odpadu jsou srovnatelné s elektrárnami na zemní plyn. Ukázala to nezávislá studie, jež kalkuluje znečištění z různých technologií nakládání s odpady a kterou dnes v Londýně prezentuje britská partnerská organizace Hnutí DUHA. Nejlepším řešením podle propočtu ve studii je vysoká míra recyklace a kompostování odpadu kombinovaná s likvidací zbytku v technologii tzv. mechanicko-biologické úpravy a bioplynovými stanicemi.

Spalovny komunálního odpadu s kombinovanou výrobou elektřiny a tepla způsobují exhalace (průměrně 0,34 tuny na megawathodinu) srovnatelné s elektrárnou na zemní plyn (0,38 t/MWh). Předpokládá se přitom, že v příštích desetiletích ještě o něco stoupnou, protože se bude zvyšovat podíl plastu v komunálním odpadu.

Studie přitom kalkuluje pouze s oxidem uhličitým fosilního původu (například ropa ve formě plastu). Nezapočítává tedy spalování odpadní biomasy ze zahrad, parků či kuchyňských zbytků.

### ***Tisková zpráva Společnosti pro trvale udržitelný život – regionální pobočky Plzeň: Fotochemický smog ohrožuje zejména zdraví dětí a nemocných. Na vině jsou hlavně škodliviny z dopravy, jejichž množství můžeme ovlivnit svým chováním***

Plzeň (25. července 2006) Trvajícím suché a slunečné počasí společně se znečišťováním ovzduší jsou příčinou vzniku fotochemického smogu, který na mnoha místech České republiky i EU dosahuje koncentrací ohrožujících přírodu i zdraví lidí. Fotochemický smog tvoří směs ozónu, oxidů dusíku a dalších reaktivních složek a patří k nejzávažnějším problémům znečištění ovzduší v Evropě. Koncentracím ozónu, které přesahují prahové hodnoty stanovené EU, je vystaveno asi 30 % obyvatel evropských měst, přičemž v důsledku znečištění ovzduší ozónem předčasně každý rok umírá v Evropě na 20 tisíc lidí.

### ***Tisková zpráva STUŽ- regionální pobočky Plzeň, 27. září 2006***

Evropský parlament hlasoval pro odložení platnosti klíčových standardů pro ochranu zdraví lidí před znečištěným ovzduším až na rok 2014. Tento odklad zahrnuje stávající limity pro oxid dusíku a polévatý prach, které přímo ohrožují zdraví lidí a způsobují předčasnou smrt stovek tisíc lidí ročně. K návrhům europoslanců na změny ve směrnici pro kvalitu ovzduší se nyní vyjádří Evropská komise a Rada EU složená z ministrů členských států EU. Poté se návrh směrnice do europarlamentu vrátí k tzv. druhému čtení.

Hlasování europoslanců bohužel podkopává stávající právní úpravu a vytváří v právu nové mezery. Odložení platnosti klíčových standardů by patrně vedlo k ještě menší ochotě politiků prosazovat opatření k vyčištění vzduchu, který musíme dýchat. I pro firmy zamořující ovzduší by takový odklad byl výhodnou výmluvou. Z hlediska ochrany zdraví jde nepochybně o špatnou zprávu, vždyt nepřijatelně znečištěný vzduch ohrožuje každé dva za tří obyvatel České republiky a okrádá každého z nás v průměru o více než 10 měsíců života.

### ***Tisková zpráva STUŽ Plzeň – 25. října 2006***

Ministerstvo životního prostředí ČR ignoruje doporučení expertů a nadále obhajuje zdraví nebezpečnou míru znečištění ovzduší jemnými prachovými částicemi (PM<sub>2,5</sub>). Svou pozici ministerstvo zopakovalo i na posledním jednání rady ministrů ŽP v Lucemburku, ačkoli od ledna 2006 je opakovaně upozorňováno, že jeho stanovisko odporuje doporučení Světové zdravotní organizace

(WHO) i špičkových evropských odborníků, kteří zpracovávali podklady pro Evropskou komisi v rámci projektu CAFE – Čistý vzduch pro Evropu.

***Skupina 18 nevládních organizací ze 14 zemí Evropy včetně STUŽ vyzvala obchodní řetězec LIDL, aby podstatně omezil kontaminaci prodávaného ovoce a zeleniny pesticidy a aby prodával produkty biozemědělství a FAIR TRADE.***

Hamburk/Plzeň – 1. listopadu 2006 „Vyzvali jsme firmu LIDL, aby i v České republice co nejdříve prodávala potraviny (zejména ovoce a zeleninu) bez zbytků pesticidů a aby zavedla přinejmenším stejné standardy a opatření pro omezení obsahu pesticidů, které už zavedla v Německu. LIDL by měl také v Česku zavést prodej biopotravin a FAIR TRADE potravin. Společnost pro trvale udržitelný život (STUŽ) se proto připojila ke společnému dopisu, který firmě LIDL odeslala skupina 18 nevládních organizací ze 14 zemí, kde řetězec LIDL provozuje své prodejny“

## **F. Mezinárodní aktivity**

STUŽ se aktivně podílela na činnosti mezinárodní organizace European Environmental Bureau. Jiří Dlouhý pracoval do září jako zástupce českých nevládních organizací ve správní radě organizace, v druhé polovině roku ho vystřídal Miroslav Šuta. V rámci této funkce přispěli k formování různých stanovisek EEB, zaměřených především na environmentální politiku EU, zúčastnili se diskusí s různými evropskými politiky, např. komisařem Dumasem i s předsedou komise Barossou.

Nový prezident EEB Mikael Karlsson byl zvolen na základě návrhu českých členů EEB.

Aktivně se STUŽ zapojila také do procesu „Životního prostředí pro Evropu“ – Jiří Dlouhý se pravidelně účastní diskusí a tvorbě materiálů pro EcoForum, neformální sdružení nevládních organizací ze všech evropských zemí. STUŽ se také aktivně podílela na konzultaci budoucnosti tohoto procesu se zástupci MŽP a zaslala ministerstvu své návrhy a připomínky.

V roce 2006 se stala STUŽ také členem aliance HEAL (Health and Environment Alliance). STUŽ v této organizaci zastupuje Miroslav Šuta.

## **G. STUŽ na internetu**

Webové stránky STUŽ ([www.stuz.cz](http://www.stuz.cz)) vykazují stále vyšší návštěvnost, v současné době je to cca 60 unikátních přístupů denně, během roku 2006 přibylo na našem webu celkem 205 článků, velká část byla přidána dr. Šutou, dále pravidelně přispívali Jiří Dlouhý, Eva Vavroušková, Martin Říha a další. Jako zvláštní část webu byla zřízena ekologická poradna [www.stuz.cz/poradna](http://www.stuz.cz/poradna) a také zvláštní stránky má projekt REACH ([www.stuz.cz/reach](http://www.stuz.cz/reach))

## **H. Ostatní aktivity**

Ve zprávě o činnosti STUŽ za minulý rok je třeba zmínit i mnohé další aktivity skupin jejích členů nebo jednotlivců. Jedná se například o soustavnou a dlouhodobou angažovanost členů STUŽ Stoklasy, Stáhlíka, Lafarové, Marka, Říhy, Čapka za záchranu a obnovu zámku Jezeří, arboreta pod ním a obcí Černice, Horní Jiřetín, Litvínov-Janov a Hamr před postupující těžbou Velkolomu Čs. armády, který se teď přenáší i na ochranu územních ekologických limitů těžby pro Velkolom Bílina a města a obce Mariánské Radčice, Louka u Litvínova, Lom u Mostu, Braňany, Duchcov, Osek a Ledvice. Jmenovaní se účastnili a zúčastňují na jednání zastupitelstev dotčených obcí, schůzích občanů, na studentských besedách na vysokých školách, píší do novin apod. Po jiných liniích se

v tom angažují Mirek Šuta, Jiří Roth a možná další. Ivan Plicka, Ivan Dejmal a Martin Říha také autorsky přispěli do knihy „Proměny Sudetské krajiny“, která právě vyšla. Karel Čapek se teď intenzivně věnuje kromě severozápadního segmentu Pražského silničního okruhu a ochrany Šáreckého údolí, Suchdola a Lysolají i aktivitám kolem výstavby paralelní vzletové a přistávací dráhy na letišti Ruzyně ve vztahu k životnímu prostředí občanů Nebušic, Přední Kopaniny, Dědiny atd., Ing. Fencel se zaměřil mj. na ochranu říční nivy, krajinného rázu a okolí zámku Zbraslav na soutoku Vltavy a Berounky, na boj o ochranu Prokopského a Dalejského údolí před „ohlodáváním“ novou bytovou zástavbou, na ochranu Pražské památkové rezervace a ochranu krajinného rázu Prahy před výškovými budovami. Martin Říha, Jiří Plamínek a Jiří Kulich se spolupodíleli na právě dokončené práci Sdružení krkonošských obcí a Správy KRNP „Vize Krkonoš 2050“ a Martin Říha přispěl kapitolou o územních plánech na reprezentační publikaci o Národním parku Krkonoše, která by měla letos vyjít.

Principy udržitelnosti se snažíme uplatňovat „mimo záři reflektorů“ jak ve vlastní práci tam, kde jsme zaměstnáni, tak jako oponenti studentských diplomních prací, členové zkušebních komisí nebo lektori při přednáškách na vysokých školách. Funguje vzájemná výměna informací, navštěvování akcí a pěstování dobrých vztahů mezi STUŽ a Ekologickou sekcí České křesťanské akademie (včetně toho, že termíny akcí ES CKA jsou plánovány především na druhé úterky v měsíci, aby s akcemi STUŽ nekolidovaly a vyhovovaly termínově těm, kdo si úterní odpoledne na návštěvy besed rezervují. Koncem roku 2006 byla založena komise pro otázky životního prostředí při Synodní radě českobratrské církve evangelické. Mezi jejími 8 členy jsou 4 členové STUŽ (Čejková, Hála, Petr, Nečas). Eva Tylová a Mirek Šuta odvádějí obrovský kus práce při řešení regionálních problémů rozvoje Plzeňského a Severočeského regionu, na úsecích odpadového hospodářství, při řešení problémů s odstraňováním starých ekologických zátěží, v ochraně ovzduší a lidského zdraví, rozvoje zón pro podnikání kontra ochrany životního prostředí, přírody a krajiny nejen na půdě STUŽ, ale i v mezinárodním kontextu a velmi aktivní publicistikou (Nedej se, noviny, časopisy), Eva Tylová v obraně Posázaví před vedením trasy dálnice D3 a jinde v ČR. Pavel Šremer se vzdal funkce předsedy STUŽ, když byl povolán do funkce ředitele odboru strategické koncepce ŽP na MŽP a člen STUŽ a předseda Strany zelených Martin Bursík se stal ministrem životního prostředí. Nelze ani vyjmenovat všechny aktivity, kterými se může STUŽ pochlubit nikoliv jen vlastním „zastřešením“, ale širším vlivem na výkon veřejné správy, na své členy a jejich prostřednictvím i na veřejnost.

*Připravila Eva Vavroušková*

## **2.2 Pravidelné semináře v Klubu techniků v 1. pololetí 2007**

Besedy se konají vždy od 16 hod v Klubu techniků, Novotného lávka, Praha 1

**3. dubna** – úterý – Nová evropská politika v oblasti pesticidů (garant Šuta)

**2. května** – výjimečně středa – Státní politika životního prostředí (garant Šremer)

**5. června** – úterý – Národní strategie biologické diversity (garant Roth), případně Etika ekologického hnutí (garant Nečas)



---

## 3 CO BYLO

---

### 3.1 Zemřel Jarek Stoklasa

V pátek 12. ledna zemřel jeden ze zakládajících členů STUŽ, člen našeho čestného předsednictva, dobrý kamarád a slušný člověk Ing. Jaroslav Stoklasa, CSc. Bylo to jak rána z nebe – ve čtvrtek jsme spolu jakoby nic mluvili, psali jsme si e-maily a vtipkovali a den nato mi jeho paní říkala, že Jarek k ránu zemřel. Pro mne osobně, a nejen pro mne, v Jarkovi odešel jeden z posledních noblesních lidí „prvorepublikového stříhu“, opravdový gentleman (vnímáno jako odvozenina od slova gentle=jemný), člověk duševně svěží s moderními názory a s humorem. A nevyčerpatelná studnice znalostí, informací a také vzpomínek na dobu minulou, což pro nás bylo velmi poučné a inspirující (viz níže jeho rozhovor pro Sedmou generaci). Měla jsem ho opravdu moc ráda.

Tu osmdesátku, kterou loni bujaře oslavil, by mu nikdo nehádal. V minulém Zpravodaji jsme mu k ní z nedostatku času jen gratulovali s tím, že v tom následujícím o něm napíšeme větší článek. Z té gratulace měl velkou radost – ihned, jak Zpravodaj vyndal ze schránky mi s dojetím telefonoval a těšil se na další číslo.

Když jsem odcházela po jeho pohřbu ze Strašnického krematoria měla jsem intenzivní pocit, že bychom měli ještě Jarkovi na tu dalekou cestu poslat nějaké pozdravení, jakési rozloučení. Oslovila jsem tedy několik jeho přátel, aby napsali do Zpravodaje pár osobních vzpomínek. Sice si je už sám Jarek nepřečte, ale prostřednictvím těchto osobních vzpomínek si jej připomenou čtenáři Zpravodaje.

Ale ten delší článek s jeho osobní výpovědí, který jsme spolu měli v plánu, už s ním bohužel nena-  
píšu. Využívám tedy jeho rozhovoru pro časopis Sedmá generace, který mně před několika měsíci sám Jarek jako zdroj informací pro plánovaný článek přeposlal emailem s následujícím dopisem.

*Eva Vavroušková*

---

*Milá Evko,*

*v příloze Ti posílám slíbený rukopis rozhovoru pro Sedmou generaci, který je nepřiměřeně dlouhý, ale tam zřejmě mají místa dost. Takže si z toho vyber, co za vhodné uznáš, ale myslím, že to budeš muset celé přepsat, protože jinak to podléhá asi autorským právům paní redaktorky Dagmar Smolíkové z Hnutí Duha. Kdybys to chtěla v nějaké formě použít, asi bys mohla vypustit to povídání o tom Hegenbartovi na konci (tam byl i Pepík a taky dostal po nose) i o tom Jezeří, které by si asi zasloužilo samostatný článek do Zpravodaje, i když je to asi už ztracené. Ty doby euforie, kdy byli i z venku ochotni pomáhat, jsou už pryč. Tenkrát nepomohli.*

*Takže Ti opravdu moc děkuju, že se s těmi mými narozeninami chceš zabývat a otravovat s nimi i okolí, ale možná by to bylo dobré připomínat, jak to tenkrát bylo.*

*Moc zdravím a těším se do Krumlova,*

*Jarek*

### 3.1.1 V životě jsem měl obrovskou kliku

*Rozhovor s Jaroslavem Stoklasou, převzatý z časopisu Sedmá generace 6/2006 v plném znění, protože bylo škoda cokoliv vypouštět. A se slečnou redaktorkou jsem se o přetištění domluvila Eva Vavroušková.*

V letošním roce oslavil Ing. Jaroslav Stoklasa, CSc., osmdesátiny. Narodil se v Hradci Králové, v Praze vystudoval ekonomii, poté vystřídal několik zaměstnání. V roce 1963 zakotvil v Československé akademii věd. Spoluzaložil Ekologickou sekci Biologické společnosti ČSAV. Byl mimo jiné členem a v roce 1990 i předsedou Komise prezidia ČSAV pro otázky životního prostředí. Od založení festivalu Ekofilm pracoval v jeho organizačním výboru, několik let předsedal výběrové komisi. Po revoluci se stal poradcem ministrů životního prostředí Bedřicha Moldana a Josefa Vavrouška. V roce 1990 obdržel od Prezidia ČSAV Čestnou plaketu J. E. Purkyně a v roce 1999 získal Cenu ministra životního prostředí. Publikoval více než 120 odborných a popularizačních prací. Dodnes se angažuje v řadě občanských sdružení.

***Vystudoval jste Vysokou školu věd hospodářských. Ekonomie a ekologie se moc nerýmují ani dnes, jak tomu bylo u vás?***

Já jsem dlouhým životem mezi ekology zkažený ekonom. K ekologii jsem se dostal víceméně šťastnou náhodou. Po maturitě jsem se vyučil kožešníkem, protože jsme měli doma kožešnictví. Pak jsem šel studovat na tehdejší Vysokou školu obchodní, abych mohl kvalifikovaně podnik převzít. Školu jsem ale skončil v padesátém roce, kdy už všechno bylo jinak. Prošel jsem řadou povolání včetně pomocného dělníka, pak jsem dělal různé úřednické práce...

***Proč jste pracoval jako pomocný dělník, byl jste politicky nespolehlivý?***

Byl jsem takzvaně buržoazního původu. Ale protože táta zemřel v nacistickém koncentráku kvůli odboji, až tak moc nás nepronásledovali, jen nám všechno vzali. Ale stejně jsem jako inženýr ze začátku nemohl dělat nic jiného než pomocného dělníka na silnici.

***A kdy vás ti ekologové zkazili?***

V třiašedesátém roce jsem se dostal jako vedoucí technicko-hospodářské správy do Ústavu experimentální biologie a genetiky ČSAV v Krči. V osmašedesátém tam bylo bouřливо, rozvázeli jsme letáky, dělali stávky, agitovali po venkově. Načež tam přišel kádrovák z ministerstva vnitřní a bylo mi úplně jasné, že musím zmizet, leda bych šel dělat někde do kotelny. Mezi vědci se mi ale líbilo. Uvažoval jsem, že bych snad mohl začít dělat něco zajímavého, ne se jen hádat s uklízečkami a řidiči, a shánět finance na bláznivé pokusy vědců, které se později ukázaly geniální, ale také někdy hodně praštěné. Taková je už věda. Vzal jsem si proto seznam vědeckých ústavů akademie věd a mezi nimi jsem objevil Kabinet teorie architektury a životního prostředí. Říkal jsem si, to by se mi líbilo. A souhrou příznivých okolností se mi podařilo se dostat do interdisciplinárního společenskovedního týmu, který zkoumal problémy životního prostředí, ale víceméně městského. Záhy jsem — také v podstatě šťastnou náhodou — získal tříměsíční pobyt ve Švédsku, kde jsem měl možnost studovat jejich přístup k životnímu prostředí, který byl už tehdy na světové špičce.

V roce 1971 došlo ke sloučení našeho Kabinetu s Ústavem pro tvorbu a ochranu krajiny ČSAV, protože v obou pracovala celá řada lidí vyloučených z partaje. Novým ředitelem se stal profesor Hadač, který to měl kádrově posílit. On byl bolševikem už před válkou, ale jinak to byl člověk boží a hodný. Jak se později ukázalo, působil u nás spíše jako politický deštník proti zlým časům a opravdu nás chránil. Právě sloučením ústavu s biologií jsem se jako ekonom *zkazil*, protože se mi otevřely biologické obzory, musel jsem studovat klasickou ekologii i některé zákonitosti z přírodních věd. Když

se dívám zpátky na svůj život, měl jsem obrovskou kliku, protože jsem byl donucen poznat širokou škálu oborů, což mi umožnilo další poměrně unikátní práci.

### ***Podářilo se Hadačovi ústav kádrově posílit?***

Sice chodil od jednoho ke druhému a přemlouval nás, ať vstoupíme do strany, ale nikoho nepřesvědčil. Kromě něho byla v partaji jen jedna paní, která dělala zvláštní úkoly, a jedna uklízečka. V roce 1973 nebo 1974 nám na ústavní radě říkal: „Prosím vás, vím, že tady těžko založíme Svaz přátel Sovětského svazu, ale kdybyste aspoň, vy mladí, vstoupili do svazu mládeže.“ Ti mladí na to, proč by oni vstupovali do svazu, ať si ti starší vstoupí do partaje. Tehdy nabídla doktorka Eliška Nováková, která studovala bioindikátory v krajině, svým mladým aspirantům, aby založili ve svazu mládeže akci, jejímž cílem by byl sběr vzorků po celé republice, a že jim s tím my staří pomůžeme. Ty vzorky by pak doktorka Nováková analyzovala a zjišťovala množství škodlivin, tedy stav znečištění životního prostředí v různých koutech republiky. Tak vznikla Akce Brontosaurus, kterou zaštiťoval Socialistický svaz mládeže a publikačně podporoval časopis Mladý svět. Figurku brontosaura nakreslil Vladimír Jiránek. Mělo to ohromný úspěch, získali jsme spoustu vzorků. Děti, které se v tom angažovaly, si pak zakládaly svoje organizace. Takže slavné Hnutí Brontosaurus vzniklo u nás na ústavu díky tomu, že nikdo nechtěl do strany.

Hadačovi se tedy nepodařilo ústav kádrově posílit, jak se od něj očekávalo. Kvůli tomu v roce 1978 přišel o ředitelské křeslo. Důvodem bylo také to, že se ukázalo, že není nebezpečný pro papaláše, kteří z něj měli strach, protože na ně všechno věděl. Hadač byl charakterní a slušný člověk, který by nikoho neudal.

### ***Na čem jste v ústavu pracoval?***

Spolu s kolegou hygienikem Pecem jsme hledali vazby, jak ekonomie ovlivňuje životní prostředí. Do týmu pak ještě přibyl velice vzdělaný metodolog a filozof Bohuslav Blažek, který tehdy myl okna. Podařilo se nám přesvědčit ředitele Hadače, aby ho vzal k nám na ústav. Vytvořili jsme to, čemu jsme tenkrát říkali antropoekologický systém. Tedy cyklický reprodukční systém, jenž se skládal ze systémů biologického, ekonomického a společenského, mezi kterými probíhají energo-materiálové a informační toky se stoupající entropií. V interdisciplinárním týmu nám pomáhali biologové i fyzikové. Pak jsme formulovali kroky, aby se devastace životního prostředí zastavila, a to na úrovni technické i v rovině vytvoření ekonomických a společenských předpokladů pro jejich realizaci. To byl tehdy nový přístup u nás i v zahraničí. Dnes už to každý ví, tehdy se to ještě takhle v souvislostech nedělalo. Publikovali jsme ve Švédsku i v Německu. Dokonce jsme měli smlouvu na monografii ve Fischer Verlag, ale nedostali jsme povolení k publikaci.

### ***Kdy nastal zlom, že se o devastaci přírody začalo u nás konečně mluvit?***

Když v 60. letech začaly hynout lesy v Krušných horách i Krkonoších, když začaly průšvihy, kdy byla několikrát překročena norma oxidu siřičitého v Praze. Tehdy zde kouřilo 270 tisíc lokálních topenišť. Jejich černý dým z nekvalitního hnědého uhlí šel v zimě dolů a to jsme dýchali. V severních Čechách se k tomu navíc přidaly uhelné elektrárny. Bylo tam naprosto nedýchatelno a samozřejmě začali umírat lidi. Hodně se o tom začalo mluvit kolem osmašedesátého, ale pak to bolševici zatrhli.

### ***V roce 1974 se povedlo založit na tu dobu něco poměrně revolučního — Ekofilm v Ostravě.***

Je to nejstarší festival ekologických filmů na světě a jsem moc rád, že jsem byl od začátku u toho. Ředitelkou byla soudružka Novotná, která měla manžela na ÚV KSČ, takže to politicky kryla.

Tenkrát jsme sháněli filmy hlavně ze zahraničí. Postupně jsme k tomu přidávali semináře o výchově k životnímu prostředí, což měly na starost doktorky Danuše Kvasničková a Eliška Nováková. Pak jsme ještě zavedli panelové diskuse k nějakému palčivému tématu. Konaly se v přednáškovém sále v podkroví a bylo tam vždycky nabitě. Na panel jsme zvali odborníky a některé státní úředníky, kteří tam dostávali pěkně zabrat a záhy tam někteří ani nechtěli přijet. Soudružka Novotná jen lomila rukama.

### ***Jaký měl festival dopad?***

Mělo to obrovský význam. Filmy lidem ukazovaly, jak se problém ničení životního prostředí řeší ve světě. Ale hlavně se tam scházelo několik set lidí, kteří o to měli zájem, diskutovali a pak si půjčovali filmy a pořádali ve svých městech *malé* Ekofilmy. Ohromně nám pomáhali novináři, měli odvahu tuto tematiku, a zejména jednotlivé křiklavé případy, postupně pouštět do novin, časopisů, rozhlasu i do televize.

### ***V roce 1978 vznikla Ekologická sekce při Biologické společnosti ČSAV. Měli jste nějaké konkrétní cíle, kterých jste chtěli dosáhnout?***

Chtěli jsme problém životního prostředí dostat do interdisciplinární polohy. Začali jsme pořádávat pravidelné semináře k různým tématům, která jsme diskutovali z různých oborových hledisek. Bedřich Moldan, jenž byl duší Ekologické sekce a jejím tajemníkem, začal také překládat zahraniční literaturu, která u nás nebyla k dostání. Vydávali jsme ji jako součást našich sborníků ze seminářů.

### ***To nikomu v roce 1978, rok po Chartě, kdy normalizace přitubovala a ekologie stále nebyla vědou, nevedl vznik Ekologické sekce?***

Určitě to někomu nahoře vadilo, ale problémy s životním prostředím narůstaly, takže se to podařilo prosadit. Navíc sekci neschvalovalo ministerstvo vnitra, ale Akademie věd. Hodně tomu pomohl i profesor Hadač, který to zaštiťoval a měl známé na ÚV KSČ.

### ***Ekologická sekce začala pořádát i několikadenní semináře. Klíčový byl ten v Janských Lázních...***

Chtěli jsme tam probírat vztah životního prostředí a průmyslu, proto jsme pozvali průmyslové papaláše. Přijel i Václav Nešvera, který dělal poradce premiéra Štrougala. Zhrozil se toho, co slyšel, a říkal, že ÚV KSČ ani vláda o špatném stavu životního prostředí vůbec nic neví, a požádal nás, ať o tom sepíšeme zprávu.

### ***Opravdu nevěděli?***

Nevěděli. V novinách se psalo o šťastných zítřcích. Všechny zprávy jim chodily filtrované. Nikdo nenapsal, že u nich v podniku mají průšvih, že krajina je devastovaná a řeky mrtvé. Informace se přes ministerské úředníky cedily, nikdo nechtěl mít problém, tak o tom raději nemluvil.

### ***Co zpráva obsahovala? Jak to tady před tříadvaceti lety vypadalo?***

Zpráva popisovala skutečný stav ovzduší, například že v Holešovicích byl o tolik a tolik překročen limit oxidu siřičitého a kvůli tomu zemřelo tolik a tolik lidí. Že do nejvyššího stupně znečištění patří prakticky všechny řeky kvůli absenci čistíren odpadních vod. To, co teklo Labem do východního Německa, byla stoka. Nežily tam ryby. Ve zprávě bylo, že naše zemědělská půda je naprosto degradovaná chemií a přehnojováním. Tehdy se prosazovaly rekultivace za zábor zemědělské půdy pro výstavbu, což tehdy znamenalo náhradní pozemek odvodnit. Rozorávaly se louky a pastviny na

horách, meliorovalo se ve velkém měřítku, ať to pole potřebovalo nebo ne. Na svažitéch pozemcích se oralo po svážnicích, nikoliv vodorovně, protože měli strach, že převrátí traktor. Přitom orat v horských oblastech je prostě barbarství.

V 80. letech jsem kolegy ze zahraničí provázal po Šumavě a večer, že si objednáme biftek. Oni se divili, že jíme hovězí, protože nikde neviděli žádné krávy. Řekl jsem jim, že máme krávy zavřené v kravínech. Oni na to: „Přece máte možnost je na horách pást, vy krávy nepasete?“ Říkám, no nepaseme, všechno je v kravínech. Myslím, že vrtěli hlavami ještě celou cestu domů.

### ***Zpráva Ekologické sekce unikla za hranice, otiskl ji francouzský Le Monde a odvysílaly Svobodná Evropa a Hlas Ameriky. Jaké to mělo pro vás jako organizátora důsledky?***

Byl jsem asi desetkrát u výslechu. Zakázali mi pracovat v sekretariátu Komise prezidia ČSAV pro životního prostředí. Až do listopadu 1989 jsem musel dojíždět do Českých Budějovic, kam přestěhovali Ústav krajinné ekologie. Kdo zprávu dostal za hranice, ale StB nikdy nevypátrala, a tak mě nepotkalo nic horšího.

### ***Jaký měla zpráva dopad na vládu?***

Velký, protože se dosud v každé pětiletce dávalo na investice do životního prostředí 4,5 až 5 miliard korun, což byly tak nepatrné částky, že to nemohlo nic napravit. Na základě té zprávy se na pětiletku 1985–1990 uvolnilo 17,5 miliard. Ty peníze se ale nevyužily, protože nebyly připraveny kapacity, projekty, prostě nic.

Spolu s Poláky a východními Němci jsme byli největší znečišťovatelé v Evropě. Tlačili na nás i ze zahraničí. Naše kouřové vlečky se táhly až do Švédska, kde ničily lesy. Muselo se s tím něco dělat. V roce 1984 bylo proto založeno takzvané Vienna Centre. Východ a západ Evropy si tady měly vyměňovat informace o životním prostředí. Za Československo jsem tam jezdil já, protože ředitel našeho ústavu, který měl být členem, neuměl moc dobře anglicky, tak to po prvním zasedání vzdal. Tehdejší předseda Komise prezidia ČSAV pro životní prostředí, akademik Baruš, ovšem rozhodl, že všechno, co budu někde publikovat, on musí číst. Nezbylo mi než psát dva materiály, jeden pro Baruše a druhý, který jsem tam skutečně prezentoval.

Taky jako úlitbu zřídili Ministerstvo vnitra a životního prostředí, což bylo opravdu skvělé spojení životního prostředí s estébáky. I široká veřejnost začala pokládat ochranu životního prostředí za důležitou. Na této vlně zájmu se snažil vyjet k moci tajemník ÚV KSČ Rudolf Hegenbart. Na podzim 1988 nás požádal, abychom dali dohromady tým, který by zhodnotil, jak vypadá stav životního prostředí a navrhl řešení. Zprávu jsme tedy sepsali a v červnu 1989 jsme se měli setkat na další schůzi. Na tu se on ale nedostavil. Přišel tam však generální prokurátor, akademik Baruš a nějaký tajemník ÚV KSČ a další papaláši. Předestřeli jsme, co by se mělo zavést – od ekonomických a právních nástrojů, přes správní soud až po nové technologie. Ti nám dali! Že prý je to protistátní spiknutí a zprávu asi zahodili. Hegenbarta nakonec od moci odstavilo konzervativní křídlo strany v listopadu 1989.

### ***Takže pro komunisty nebylo životní prostředí nikdy důležitým tématem?***

Za klíčový pokládali rozvoj ekonomiky. Jejich heslem bylo, že zlepšovat životní prostředí si budeme moci dovolit, až si na to vyděláme.

### ***Myslíte si tedy, že kdyby nedošlo ke změně režimu, ani v ochraně životního prostředí by se to nikam výrazněji neposunulo?***

Výrazně určitě ne. Možná by se pokusili něco flikovat, když by viděli, že je něco hodně špatné.

***Viděno dnešními očima, měnil byste něco na stylu práce Ekologické sekce? Třeba, že jste mohli být průraznější?***

Ono to nešlo, dělali jsme, co jsme mohli. Byly dvě možnosti. Buď se rozhodnout, že člověk bude disidentovat, pak věděl, že bude dělat někde v kotelně jakési samizdatové práce, ke kterým nebude mít dost informací a které se ovšem nedostanou na širší veřejnost, anebo že to bude dělat v rámci daných možností. A ukázalo se, že ty možnosti si vytvářel každý svoje. Když zrovna na náměstí nekřičel, že je Husák vůl, dalo se to nějak prokličkovat, ovšem právě za pomoci novinářů, kteří se snažili v rámci svých možností a míry odvahy a rizika se do jednotlivých kauz pouštět.

***Jak se podle vás od revoluce změnil přístup lidí k životnímu prostředí?***

Staví se k němu laxněji. Euforie z devadesátého roku je pryč. Životní prostředí je dneska věcí především odborníků a ekologických organizací. Široká veřejnost, která v tom byla tenkrát tak intenzivně zainteresovaná, to už nyní bohužel nepovažuje za prioritu.

*Připravila Dagmar Smolíková.*



### **3.1.2 Vzpomínky přátel**

***Martin Říha***

Ta zpráva byla překvapivá a neuvěřitelná jako blesk z čistého nebe. Ještě den před oním nešťastným 12. lednem 2007 jsem od Jaroslava dostal e-mailovou poštou pochvalu za zpracování konceptu stanoviska Společnosti pro trvale udržitelný život. Jarďa v něm byl laskavý a tolerantní, zcela v jeho obvyklém tónu a s brilantním vyjadřováním na počítači, nesamozřejmým u více než osmdesátníka. Za každým slovem jsem viděl jeho tvář, soustředěnou a plnou empatie, jako vždy při osobním styku...

Poprvé jsem se s Jaroslavovým jménem setkal při četbě jeho polemického článku v novinách na konci 70. let minulého století. Týkal se záměru výstavby nového objektu na vrcholu Sněžky, ke kterému měl věcně logické a v článku pregnantně vyjádřené výhrady. Zaujal mne svou kuráží, s jakou kritizoval v tehdejších poměrech nezvykle „oficiální“, státem podporovaný nápad. Ač Pražan, pracoval tehdy na pracovišti ČSAV v Českých Budějovicích a tam jsem mu také v reakci na článek napsal. Cítil jsem, že ho moc lidí nepochválí a přišlo mi slušné dát mu vědět, že s ním jiní lidé souhlasí. Překvapilo mne a dojalo, že mi písemně odpověděl a poděkoval. Byl jsem tehdy subalterní úředník ONV v Děčíně a tak jsem něco takového nečekal.

Pak jsme se občas potkali na nějakých konferencích, zabývajících se přírodou a krajinou, péčí o životní prostředí, i když jich tehdy nebylo moc. Vzhlížel jsem k němu jako k autoritě v oboru, ale blíže jsme se neseznámili. Teprve koncem 80. let jsme přišli znovu do osobního kontaktu. Jednak díky aktivitám na záchranu zámku Jezeří v Krušných horách, kde se velmi angažoval, jednak při přípravě materiálů o životním prostředí v ČSSR, vznikajících na půdě Ekologické sekce Biologické

společnosti ČSAV. To už jsem pracoval na Severočeském KNV v Ústí n. L. a měl jsem za sebou úspěšnou kampaň za záchranu města a zámku odpisem zásob uhlí pod Duchcovem.

Po listopadu 1989 jsme se začali stýkat služebně často. On jako blízký spolupracovník předsedy Federálního výboru pro životní prostředí Ing. Josefa Vavrouška, CSc., já jako náměstek postupně tří ministrů životního prostředí ČR, mimo to oba jako členové Společnosti pro záchranu Jezeří a Josefem Vavrouškem a dalšími spřízněnými dušemi založené Společnosti pro trvale udržitelný rozvoj po rozpuštění federace. Jaroslav se se stejným zápalem věnoval systémovým problémům obecné ochrany životního prostředí a jejím ekonomickým konsekvencím, jako dílčím územním problémům. Vedle již uvedených kauz „Sněžka“ a „Velkolom Čs. armády kontra Jezeří“ si vzpomínám např. na jeho angažmá při prosazování regulace plavby motorovými čluny na rekreačně a rybářsky využívaných vodních plochách, při obraně Mokrska a Kašperských Hor před těžbou zlata (s kyanidovou metodou louhování), při hledání nové náplně pro zachráněný zámek Jezeří v podobě mezinárodního vědecko-výzkumného centra pro rekultivaci krajiny a regeneraci osídlení v těžbou, energetikou a těžkým průmyslem zdevastovaných oblastech... Jaroslav vloni oslavil osmdesátku, ale přes rostoucí zdravotní problémy chodil na schůze a besedy STUŽ, čile s námi komunikoval z domova prostřednictvím počítače a e-mailu, spolupodílel se svými podněty a nápady na její činnosti. Zdál se být duševně stále svěží a povzbuzoval nás ostatní svou přirozenou autoritou, činorodostí, skromností a neokázalostí, veselou letorou.

Zanechal po sobě nejen rodinu, ale i spoustu dokumentů a práce. Jeho milá tvář a jeho zvučný hlas v nás budou ještě dlouho rezonovat v harmonických tónech pohodové komunikace s přáteli, ale i silným allegrem tam, kde se za něco bil.

Jaroslav mezi našimi ekonomy pochopil dávno, že společná předpona „eko-“ ve slovech řeckého původu „ekonomie“ a „ekologie“ není náhodou; že se tyto pojmy a disciplíny mohou společně komplementárně doplňovat a nemusí být v rozporu, jak se nás snaží přesvědčit někteří jiní ekonomové – „všeználcí“. Předběhl tak naši vědu i praxi cca o 20 let a to už mu nikdo nevezme, stejně jako nám pozůstalým nikdo nevezme jeho trvalý vklad a odkaz, vzpomínku na dobrého člověka.

### **Jaroslav Stoklasa ve vzpomínce geobotanika Pavla Kováře**

V botanice je příjmení našeho Jaroslava známo ve spojení „sveřep stoklasa“ – jedná se o nápadnou, trsnatou a elegantní travu s aristokraticky dekorativní latou, která snáší dosti tvrdé podmínky na otevřených a často narušovaných stanovištích. Tahle charakteristika docela dobře padne i na „habitus“ vzpomínaného.

S Jaroslavem Stoklasou jsem se poprvé setkal na půdě Ústavu krajinné ekologie ČSAV, ve svém prvním zaměstnání po ukončení studií botaniky a vegetační ekologie v r. 1975. Právě jemu a dalším nepřítrodovědcům v osazenstvu ústavu vděčím za poznání důležitosti toho, proč je ve vědě a jejích aplikacích třeba pracovat v mezioborovém týmu, intenzívně komunikovat s pochopením pro způsob kladení otázek jednotlivých disciplín a vícestupňově docházet k syntetickým závěrům. Přestože temné období normalizace tehdy běželo na plné obrátky a jedním z jeho odrazů byly vymisťovací peripetie ústavu z Prahy do Českých Budějovic, staly se mezioborové debaty oázou tvůrčího vzepětí, které dávalo zapomenout na dobovou tíseň. Spolu s „ekologickým ekonomem“ J. Stoklasou to byly další svérázné osobnosti jako B. Blažek (filosofie, metodologie), M. Gottlieb (sociologie), J. Pavlů (venkovská sídla), V. Valtr (architektura), O. Bureš (agronomie), E. Hamatová (mikrobiální symbiózy, inokulační ekotechnologie), M. Straškraba (hydrobiologie, matematické modely), O. Vidláková (právo, demografie), E. Nováková (klimatologie, zoologie) a řada dalších, které jednotlivě a ještě více v součtu fungovaly jako katalyzační média, jejichž aktivita pod liberálním vedením

posledního z osvícených ředitelů prof. E. Hadače strhávala nás mladší. Když mluvím o aktivitě, pak nutno říci, že ta se nevyčerpávala jen v hlavní činnosti, tj. v konkrétních komplexních projektech výzkumu, ale zasahovala bezprostředně do veřejné sféry (vznik filmového festivalu Ekofilm, zelené organizace Brontosaurus, konceptu „biologického plánu krajiny“, založení tradice mezinárodních konferencí „Bioindicatores deteriorisationis regionis“ aj.). Jaroslav sám si podle všeho nejvíc cenil svého zakladatelského vkladu do konceptu dceřinného odvětví krajinné ekologie a stejnojmenného oddělení v rámci ústavu: antropoekologie, jehož pojetí neslo specifické rysy spolupráce výše zmíněného konkrétního týmu v našich, středoevropských podmínkách.

Po sametovém převratu v r. 1989 jsme se s Jarkem Stoklasou znovu sešli v expertním sboru, který svolal při své federálně-ministerské funkci Josef Vavroušek. Období nového kvasu patrně vyvrcholilo kolem Dobříšské konference ministrů životního prostředí. Zhruba z té doby se datuje také moje literátsky zamýšlené interview s Jaroslavem coby představitelem určitého směru myšlení v ekonomii. Zapadalo do mozaiky dalších rozhovorů s osobnostmi toho období a bude možná zajímavé vše si přečíst, pokud soubor po časovém odstupu spatří světlo světa v knižní podobě (úryvek z rozhovoru s J. Stoklasou vyšel v dobovém tisku: Kovář P.: Titanic aneb Co dřív a jak dál v životním prostředí. – Lidové noviny, příloha Nedělní LN, IV(209), str. 4, 7. 9. 1991).

Čas běžel neúprosně dál a když mě ministr životního prostředí shledal patrně z titulu mého děkánování na Přírodovědecké fakultě UK v Praze jako osobu vhodnou k roli prezidenta Ekofilmu, začali jsme se s Jaroslavem Stoklasou zase vídat častěji. Myslím, že ho mimořádně potěšilo, když ke svému životnímu jubileu – mj. též coby nestor Ekofilmu, u jehož skromných začátků stál – obdržel Cenu ministra ŽP. Rovněž se zaradoval z nové autorizace někdejšího manuskriptu našeho vzájemného rozhovoru o vizích a nadějích roku 1989 ve chvíli, kdy jsem sebral všechny síly, abych se po 17 letech pokusil edici oživit. I když se nedožil výsledku této snahy, jsem rád, že o ní alespoň věděl. Přál bych mu kromě lehké země, aby jeho oboroví žáci dokázali v době nových globálních ekologických výzev obstát ve s těži přehlédnutelné změti idejí a praktických kroků ve veřejné sféře ku prospěchu kvality života v české kotlině.

### **Vzpomínka na milovníka klobásek – scénáristka Kateřina Javorská**

Jako filmařka jsem se s Jarkem Stoklasou setkala na kterémsi Ekofilmu. Nebyl přehlédnutelný – vždy byl elegantní, vždy dobře naladěný, vždy ve společnosti chytrých lidí a sám také zdroj moudrých vět či bonmotů. Ta moudrost ho neopouštěla snad v jakékoliv situaci, dokonce i informace o svém zdraví sděloval s úsměvem, jakkoliv nebyly příliš povzbudivé. Už ani nevím, kdy se to semlelo, že jsme do Českého Krumlova dovezli proslavené „maďarské“ klobásky od soukromého řezníka z malé vesnice na Žitném ostrově. Od té doby se Jarek stal jejich pravidelným odběratelem a nikdy nezapomenu na jeho úsměv, se kterým přebíral zásilku té voňavé paprikové dobroty. V tom úsměvu snad byly všechny chutě světa.

Možná je tahle vzpomínka příliš jednoduše přízemní, nepochybně by bylo lépe vzpomenout jeho profesní kariéru, jeho vzdělání, jeho skvělý úsudek. Pro mne však ochutnávka pikantní klobásky už nevždy bude zároveň vzpomínkou na Jarka Stoklasu – společnosti okrasu. Jsem skálopevně přesvědčena, že tou okrasou je i v tom krásném, zeleném a globálnímu oteplování nepodléhajícím nebi.

### **Jakub Kašpar**

Jardu Stoklasu jsem poznal teprve před pár lety. Vedl tenkrát můj „poradní orgán“ - ediční radu MŽP a byl velmi aktivní v organizačním výboru Ekofilmu. Po čase Jarek začal z jednotlivých „funkcí“ couvat – říkal, že už se na to necítí, že by rád uvolnil místo mladším. Říkám to proto, že to



považuju za jednu ze zdánlivých maličkostí, ale přitom za vlastnost velmi důležitou a vzácnou. Jarda byl člověk, který rozhodně netrpěl takovými neduhy jako je sebestřednost či pocit vlastní nenahraditelnosti a výjimečnosti. O to cennější vlastnost to je, když si uvědomíme, co všechno Jarda Stoklasa pro české životní prostředí udělal, jaká je za ním práce – vědecká i popularizační. Když si vzpomeneme, jaký význam měla zpráva o stavu životního prostředí v osmdesátých letech, která pro Jardu znamenala odchod z Prahy. Když si vezmeme, kolik své energie věnoval boji za záchranu Jezeří, proti neomezenému prohánění rychlých člunů na Slapech, kolik své duše předal festivalu Ekofilm.

Jardovi jsem osobně vděčný ještě za jednu věc – považoval mě za přítele a já jsem se snažil, abych jeho přátelství nezklamal. Doufám – a teď už se to nikdy nedozvím – že tomu tak bylo. Ať jsem na jeho pohřbu vzpomínal sebevíc, nedokázal jsem si vzpomenout na žádného jiného chlapa, se kterým bych se při každém setkání objal. S Jarkem jsme se objali pokaždé a bylo to tak nějak samozřejmé. To mi tedy bude opravdu chybět.

### **Honza Fišer, Ekofilm**

Jarek Stoklasa, společnosti okrasa.

Tak tohle byl slogan, který jsme používali téměř automaticky, když jsme o Jarkovi v nějaké souvislosti mluvili v týmu, který připravuje filmový festival Ekofilm, jehož byl také členem.

A nebyla to žádná dvojsmyslná fráze, byl to titul. Titul od přátel, kteří si ho vážili a kteří ho měli rádi. Byl to titul, který vyjadřoval Jarkovu noblesu, jeho smysl pro humor, jeho charakter i členství. Poslední gentleman v Čechách, jak říkala Jitka Radová z MŽP.

Letos v říjnu na Ekofilmu v Krumlově mi zavolal před slavnostním galavečerem, že se necejtí moc dobře a že už nahoru na zámek se svým srdíčkem nevyleze. Uklidnil jsem ho, že se nic neděje, a poslal pro něj taxík. Když přijel nahoru na jízdárnu, vyšvihnětej a v plným lesku, přišel za mnou a pronesl svou nezapomenutelnou repliku: chlapče, řeknu ti, je to hrozný, když přijde stáří na mladýho člověka...

Takhle si ho budu pamatovat, protože takovej byl, tohle byl jeho styl.

Guru tohoto festivalu a společnosti okrasa. Stoklasa.

### **Jitka Radová**

Jarek Stoklasa, společnosti okrasa. Toto si mi vybaví vždy, když si na něj vzpomenu.

Budeme tedy všichni ochuzeni o neobvykle milého, noblesního, ale přitom velmi vtipného, kamarádkého a spolehlivého přítele a spolupracovníka. Zatím si stále myslím, že se brzo objeví ve svém klobouku a přijde mě potěšit a podpořit.

Ale v říjnu na Ekofilmu, kam pravidelně jezdil, mi určitě bude chybět nejvíce, už to jaksi nikdy nebude ono...

### **Eva Tylová**

Jaroslav Stoklasu jsem znala řadu let a pokládám ho za člověka, který se věnoval ochraně životního prostředí od globálního pohledu až po konkrétní kauzy.

Příkladem takové kauzy je naše společné úsilí o změnu vyhlášky o motorových člunech, která způsobila bezohledný vpád vodních plavidel na naše řeky a jezera. Tisíce lidí jsou tak obtěžováni smogem a hlukem z těchto plavidel bez možnosti obrany. Společným úsilím občanských hnutí, na kterém se Jaroslav aktivně podílel, se podařilo zamezit dalšímu rozšiřování výjimek pro tato plavidla.

### **Václav Vašků, novinář a fotograf**

S panem Stoklasou jsme se setkávali na začátku 90. let a později na Ekofilmech. Přesto, že jsme se blíže neznali, ještě dlouho budu vzpomínat na jeho moudré slovo a laskavou starosvětskou eleganci.

### **3.1.3 Stoklasovi in memoriam – výzva k přípravě sborníku**

Odchod Jarka Stoklasy nás překvapil, stejně jako většinu z vás. Se zdravotními problémy se potýkal již dlouho, vždy se mu však dařilo je překonat. Tentokrát to nevyšlo... I když ještě dva dny před smrtí zvládal odpovídat v mailové diskusi předsednictva STUŽ.

Přemýšleli jsme se ženou o tom, jak si na Jarka vzpomenout tak, aby nám to „schválil“ a aby se mu to líbilo. A taky aby to bylo užitečné i pro nás, co ještě máme nějaké úkoly na této zemi. Napadlo nás připravit sborník, který by obsahoval jeho poslední práce a byl celkově věnován Jarkově památce. Rádi bychom shromáždili jednak některé Jarkovy texty, jednak bychom chtěli oslovit jeho bývalé spolupracovníky, aby napsali trochu delší zamyšlení nad jeho životem a prací.

Tak vás tedy oslovujeme. Rádi uvítáme vaše návrhy a případně rovnou příspěvky do tohoto sborníku.

*Jiří Dlouhý a Jana Dlouhá*

## **3.2 Pravidelné semináře v Klubu techniků na Novotného lávce**

3. ledna	<i>Rizikové spalovny komunálního odpadu</i>
7. února	<i>Betonuješ, betonuje, betonujeme – (Stavební zákon)</i>
7. března	<i>Valné shromáždění + seminář Ekologické poradenství</i>
4. dubna	<i>Hodnocení vlivu na přírodu a krajinu</i>
2. května	<i>Setkání odborné veřejnosti a médií se zástupci politických stran kandidujících ve volbách do poslanecké sněmovny,</i>
6. června	<i>Ekoetika</i>
5. září	<i>Návrh nové odpadové politiky Evropské unie</i>
3. října	<i>Česká stopa, globální dopady české spotřeby</i>
7. listopadu	<i>REACH – nová chemická politika EU</i>
5. prosince	<i>Jakou cenu má příroda? – (Oceňování ekosystémů)</i>
2. ledna 07	<i>Ovzduší a zdraví (polétavý prach)</i>
6. února 07	<i>Prosazování práva životního prostředí</i>

*(Podrobně o náplni a panelistech viz Zpráva o činnosti výše)*

### 3.3 **Memoriál Josefa a Petry Vavrouškových**

Již dvanáctý ročník memoriálu se konal ve dnech 22.–24. září 2006 v Roháčích a Liptovském Mikuláši. První den jsme se všichni sešli v penzionu Pyramida v Liptovském Mikuláši. Večer byl věnován vyhlášení vítězů soutěže studentských esejí na téma Udržitelný způsob života, kterou organizují naši slovenští kolegové. 23. 9. jsme absolvovali



za krásného počasí pěší vzpomínkovou túru do doliny Parichvost. V divoké přírodě, na místě kde si příroda vzala Josefa a Petru, jsme obnovili prostou kamennou mohylku a pak část účastníků se vrátila, část pokračovala nádhernou přírodou Baníkova a postranního hřebene Roháčů zpátky do Jalovce. Večer jsme ještě stihli česko-slovenský povolební seminář s diskuzí. Jak z názvu plyne, letos jsme hodně diskutovali o výsledcích voleb v Česku i na Slovensku (slovenští kolegové neuspěli se zelenými kandidáty, na rozdíl od Česka), jako každoročně jsme se vzájemně informovali o aktivitách sesterských organizací STUŽe a taktéž jsme diskutovali – i za přítomnosti ředitele správy TANAPu Ing. Tomáše Vančury – o problému, co se spouští následkem vichřice v Tatrách. Došli jsme k závěru, jak podobná je situace a přístupy ke kalamitě v Tatrách s předchozí kúrovcovou kalamitou na Šumavě. Poslední den byl vyhrazen volnému, individuálnímu programu.

*Pavel Šremer*

### 3.4 **Ekoporadna – Občany životní prostředí zajímá**

V roce 2006 zahájila svoji činnost Ekologická poradna Společnosti pro trvale udržitelný život. Členové STUŽ radili občanům v nejrůznějších oblastech životního prostředí, podávání informací úřady a účasti veřejnosti ve správních řízeních. Na poradnu se obrátily desítky občanů. Radu dostali po telefonu, mailem, při osobní schůzce či výjezdu do terénu. Nejčastější dotazy se týkaly nadměrného hluku, nakládání s odpady, kácení dřevin a možnostem bránit se proti velkým stavbám. Dotaz občané mohou položit i přes webovou stránku [www.stuz.cz](http://www.stuz.cz), rubriku Ekologická poradna.

*„V červenci a srpnu probíhalo schvalování územních plánů velkých územních celků Benešovsko a Pražský region, ve kterých je trasa dálnice D3 zakreslena. Většina občanů o možnosti podávat připomínky a námítky nevěděla. Členové STUŽ rozvěsili na veřejné informační desky v obcích mapy, kudy dálnice v okolí obce povede, a informace, kam a jak podat námítky a připomínky. Na základě těchto informací podaly námítky a připomínky desítky majitelů pozemků a nemovitostí dotčených trasou dálnice a občanů. Krajský úřad Středočeského kraje je povinen tyto námítky a připomínky vyrovnat“, říká Eva Tylová koordinátorka Ekologické poradny a místopředsdkyně STUŽ.*

Eva Tylová pokračuje: „*Občané mají velký zájem i o praktické otázky. Hodně dotazů dostáváme k třídění odpadu. Ptají se na to, jak odpad třídit, co se z vytríděného odpadu dá vyrobit. Pro řadu z nich je překvapení, že z nápojových obalů lze vyrobit papír či z PET lahví stráž do bund. Větší osvěta by občany určitě motivovala k většímu třídění.*“

Eva Tylová, [Eva.tylova@ecn.cz](mailto:Eva.tylova@ecn.cz), [www.stuz.cz](http://www.stuz.cz)

### **3.5 Mikuláš Huba dostal 23. 11. 2006 titul Ambasádor životného prostredia**

Nemecká zahraničná spoločnosť a Nemecký federálny fond životného prostredia v rámci projektu zameraného na ochranu životného prostredia a porozumenie medzi národmi udelia slovenskému vedcovi a ochranárovi Mikulášovi Hubovi titul Ambasádor životného prostredia. Nemecká zahraničná spoločnosť v Dortmunde a Nemecký federálny fond životného prostredia v rámci medzinárodného projektu „Ochrana životného prostredia a porozumenie medzi národmi“ organizuje v tomto a budúcom roku štyri vedecké konferencie spojené s udeľovaním čestného titulu „Ambasádor životného prostredia Nemeckej zahraničnej spoločnosti“

Druhá zo série konferencií sa uskutoční v sobotu v Dome vedeckých pracovníkov Slovenskej akadémie vied v Smoleniciach, kde bude za účasti tridsaťčlennej delegácie Nemeckej zahraničnej spoločnosti titulom Ambasádor poctený slovenský vedec Prof. Dr. Mikuláš Huba. Občiansky denník CHANGENET.SK o tom informoval Jozef Mikloško, predseda senátu Zahraničnej spoločnosti Nemecka.

Prvý titul ambasádora udelili koncom septembra na konferencii v nemeckom Osnabrucku bývalému federálnemu ministrovi pre životné prostredie, zástupcovi generálneho riaditeľa OSN a riaditeľovi programu OSN pre životné prostredie Prof. Dr. Klausovi Topferovi.

Cieľom zahraničných spoločností, ktoré pracujú v Nordrhein-Westfalsku, Dolnom Sasku a v Oberlichtenu pre nové spolkové štáty, je budovať mosty medzi štátmi. Od roku 1949 sa angažujú v prospech porozumenia medzi národmi v duchu humanity a tolerancie. Na základe iniciatívy Heinza Fennekolda bola v roku 2005 založená strešná organizácia Nemecká zahraničná spoločnosť so sídlom v Dortmunde, ktorá zastupuje zahraničné spoločnosti v kultúrnych sociálnych a ekonomických záležitostiach. V minulom roku ocenila Nemecká zahraničná spoločnosť v oblasti sociálnej angažovanosti v prospech sociálne postihnutých ľudí aj Spoločnosť priateľov detí z detských domov Úsmev ako dar.

## 4 VYDANÁ STANOVISKA, PODNĚTY, PŘIPOMÍNKY

### 4.1 Stanovisko č. 109 k návrhům prováděcích vyhlášek k novému stavebnímu zákonu

K návrhům prováděcích vyhlášek k novému stavebnímu zákonu, které jsou zveřejněny na webových stránkách Ministerstva pro místní rozvoj v podobě rozeslané do meziresortního připomínkového řízení, podává Společnost pro udržitelný rozvoj po prostudování následující stanovisko:

#### A. Vyhláška o obecných požadavcích na využívání území

Ačkoliv to zčásti vyplývá z dikce nového stavebního zákona a ve vyhlášce by se to tedy zdánlivě nemuselo opakovat, postrádáme v úvodních ustanoveních prováděcí vyhlášky tohoto názvu jednoznačné zdůraznění požadavku na racionální uspořádání a využití již zastavěného území vč. „brown-fields“, rozvíjení jen opravdu nezbytné a kompaktní zástavby sídel a maximální šetření zemědělské půdy, pozemků určených k plnění funkcí lesa, vodních ploch a přírodního prostředí.

V § 3 – Obecné požadavky pro vymezení ploch postrádáme podobné ustanovení, jako je uvedené v odst. 6 pro ochranu prostředí lidí, i pro nejpřísněji chráněné zóny nejvyšších kategorií ochrany přírody a krajiny (národní parky, chráněné krajinné oblasti, národní přírodní rezervace a národní přírodní památky). I tam je třeba maximálně omezit negativní vlivy hluku, exhalací, vibrací, pachu a střety lidských zájmů a činností.

Postrádáme zde i obecné ustanovení o nezbytnosti takových úprav komunikací (chodníků, přečhdů vozovek, ramp a schodišť) ve vnějším veřejném prostoru, aby mohly být užívány i osobami se ztíženou možností pohybu a orientace a dalších hendikepovaných skupin obyvatel (staří lidé, děti, rodiče s kočárky ap.). Ustanovení § 23 odst. 4 se vztahuje jen na veřejná prostranství v obytném prostředí (nikoliv tedy na zóny občanské vybavenosti, výroby a skladování či rekreace) a určuje jen část potřebných parametrů, nikoliv např. podélné sklony chodníků a ramp ap. Takové ustanovení není obsaženo ani v jiných částech vyhlášky o speciálních požadavcích na jednotlivé druhy využití pozemků a nenahradí ho ani zvláštní předpis pro ochranu zájmů těchto hendikepovaných skupin obyvatel, týkající se vstupů a vnitřního uspořádání staveb pro bydlení a vybranou občanskou vybavenost.

V § 25 Umisťování staveb doporučujeme v odst. 3 doplnit první větu takto: „V urbanisticky exponovaných polohách, v **památkových zónách, velkoplošných chráněných územích přírody a jejich ochranných pásmech** se nesmí umisťovat stavby, které by mohly znehodnotit území zejména **způsobem zástavby**, architektonickým ztvárněním... atd. dle původního textu.

#### B. Vyhláška o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a způsobu evidence územně plánovací činnosti

V § 5 odst. 2 považujeme za zbytečně rigidní ustanovení o tom že územně analytické podklady obcí se pořizují jen na podkladě katastrální mapy. Zejména u velkých měst to může být problém a neměla by být vyloučena jiná (větší) měřítko (1:5 000, 1:10 000).

V § 6 odst. 2 doporučujeme do textu věnovaného grafické části územně analytických podkladů doplnit ve 2. větě text takto: „...výkres hodnot území, zejména architektonických, urbanistických, **krajinářských a přírodních.**“ Lépe by to odpovídalo výčtu jevů uvedených v příloze č. 2 vyhlášky a potřebné komplexnosti a vyváženosti předpisu.

Považujeme za nepřijatelné, že § 7 o projednání územně analytických podkladů neobsahuje povinnost či alespoň možnost projednat tyto podklady kromě orgánů samosprávy (Rada obcí, Zastupitelstvo kraje) také s dotčenými správními úřady a s veřejností, takže není možné vznášet z těchto stran další informace, připomínky nebo námitky a kontrolovat jejich správnost a úplnost. § 29 stavebního zákona sice uvádí rovněž jen tyto orgány pro projednání, ale odkazuje v náležitostech o projednání územně analytických podkladů na prováděcí předpis. Očekávali bychom, že projednání s dotčenými správními úřady a veřejností bude ve vyhlášce podmínkou možnosti vůbec je předložit těmto orgánům k projednání.

### C. Vyhláška o územním řízení, veřejnoprávní smlouvě a o územním opatření

Ačkoliv stavební zákon ve svém § 21 hovoří o územně plánovací informaci zcela obecně a neváže ji nutně na nějaký záměr tazatele ke změně využití území nebo k umístění stavby, vyhláška v § 3 vyžaduje jako náležitost žádosti o informaci popis záměru tazatele, jakoby vždy chtěl v území měnit stav sledovaný ve stavebním zákonu. Přitom se může jednat o informaci, důležitou např. pro koupi či prodej nemovitosti při zachování stávajícího stavebního stavu i účelu užívání nemovitosti. Formulace § 3 odst. 1, písm. d) a písmen následujících a odst. 2–4 by měla být v tomto smyslu upravena („změkčena“) tak, aby vyhovovala i pro žádosti nesouvisející s vlastní stavební činností či zájmem o změnu užívání staveb žadatele. To se týká i vzoru žádosti o územně plánovací informaci uvedeného v příloze č. 3 této vyhlášky.

V § 20 Územní opatření k asanaci území doporučujeme doplnit v odst. 1 písm. d) text takto: „d) stanovení územních, stavebně technických a bezpečnostních podmínek **a požadavků na ochranu životního prostředí a veřejného zdraví** pro provádění asanace území“.

V § 20 odst. 1 písm. e) doporučujeme doplnit takto: „e) stanovení územních, architektonických, urbanistických **a hygienických** podmínek (např. míra odstranění staré ekologické zátěže, je-li na území zjištěna) pro budoucí využití území“.

V Příloze č. 1 Obsah dokumentace k územnímu rozhodnutí... doporučujeme doplnit v bodu 7 v první odrážce text takto: „...popřípadě provedení opatření k odstranění, minimalizaci **nebo kompenzaci** negativních účinků“.

### D. Vyhláška o dokumentaci staveb

V Příloze č. 1 o obsahu dokumentace stavby doporučujeme doplnit v části B 1 osnovy předposlední odrážku takto: „vliv stavby na okolní pozemky a stavby, ochrana okolí stavby před negativními účinky provozu stavby během provádění stavby, po jejím dokončení **a při jejím budoucím odstraňování**, resp. jejich minimalizace, podle zvláštních předpisů“. (Zejména u staveb vyžadujících posouzení vlivů na životní prostředí podle zvláštního předpisu se vyžaduje posouzení vlivů celého cyklu stavby od jejího provádění přes vlastní provoz až po likvidaci po jeho skončení. Je to důležité zejména u staveb pro energetiku, výrobu a skladování, s riziky zanechání starých ekologických zátěží).

Doporučujeme ve všech přílohách věnovat větší pozornost zeleni v areálech staveb. Když už je zařazena mezi „inženýrské objekty“, přeci jen jde o „živou přírodu“ s neopominutelnými mikroklimatickými, estetickými, hygienickými a dalšími funkcemi. Je žádoucí ji nejen vyžadovat v projektu

navrženou na příslušné odborné úrovni, ale trvat i na její řádné výsadbě a následné průběžné péči a údržbě, aby nejen „přežila kolaudaci“, ale dlouhodobě mohla plnit své funkce.

## Závěr

Z prováděcích vyhlášek k novému stavebnímu zákonu je jasně patrné, že většina ustanovení ukládající povinnosti a zaručující práva účastníků procesů územního plánování a povolování staveb byla oproti dosavadní právní úpravě přenesena v souladu se současnými požadavky na právní řád do zákonů a vyhlášky mají jen doplňující, některé pak velmi „lakovitě stručný“ charakter. Připomínkami k vyhláškám tak už nelze odstranit případné nedostatky, založené již ve schváleném zákonu, jako je např. v bodu B.3 tohoto stanoviska kritizované odepření účasti dotčených správních orgánů a veřejnosti při projednávání územně analytických podkladů. Některé ze zde uplatněných připomínek proto nutno chápat i jako podněty k případné novelizaci těch ustanovení nového stavebního zákona, k jejichž provedení jsou určena nebo ke kterým směřují napadená ustanovení prováděcích vyhlášek.

*Jménem Společnosti pro trvale udržitelný život: Pavel Šremer, prom. biol., předseda*

## 4.2 Stanovisko č. 110 k problematice vedení silničních dopravních koridorů na trase Praha – České Budějovice

*v návrzích ÚPn VÚC Benešovsko a Pražský region k záměru umístění a výstavby nového koridoru dálnice D3 řešeným územím*

Společnost pro trvale udržitelný život podává k návrhům ÚPn VÚC Pražský region a Benešovsko ve vztahu k návrhu vedení nového dálničního koridoru D3 řešeným územím obou územních plánů zásadní nesouhlasné stanovisko z následujících důvodů:

Dálnice D3 je v úseku Praha – České Budějovice vložena mezi stávající silniční dopravní koridory tvořené dálnicí D1 spolu se silnicí I/3 a rychlostní silnicí R4 s pokračováním silnicemi I/4 a I/20. Kromě dálnice D1 v úseku mezi silničním okruhem kolem Prahy a Mirošovicemi lze tyto silnice dále zkapacitňovat a zkvalitňovat jejich parametry tak, aby vyhověly pro předpokládané nárůsty zátěže, odstraní-li se na nich některé dopravní závady a průjezdy měst a obcí jako jsou Benešov u Prahy, Olbramovice, Miličín na I/3 nebo Čimelice na I/4, aniž musí splňovat všechny parametry R nebo dokonce D. Napojení zkapacitněné silnice I/3 na pražský silniční okruh nemusí být nezbytně řešeno přes dálniční úsek Praha – Mirošovice dálnice D1. Protože ale jižní segment silničního okruhu ke škodě Prahy ještě nějaký čas nebude existovat, je zatím přesto nejrealnější. Také ze „stabilizované“ trasy D3 by musel přenášet značnou část zátěže do Prahy při známé kvalitě a zátěži silnic uvnitř silničního okruhu mezi Jesenicí a Prahou.

V dělbě dopravní práce mezi silniční a železniční dopravou mezi Prahou a Českými Budějovicemi by se měla po dobudování připravovaných staveb, nezbytných pro modernizaci tohoto železničního koridoru, zvýšit kapacita, rychlost a tím i atraktivita železniční dopravy a tím převzít část zátěže ze silniční sítě.

V koridoru tzv. „stabilizované“ trasy D3 nejsou žádné větší zdroje a cíle dopravy, které by zdůvodňovaly jeho vedení právě tudy. Takovými cíli nejsou ani města Jílové či Sedlčany nebo obce jako Sedlec - Prčice, které dálnice s převahou tranzitu poškodí na životním prostředí. Velká část dopravních místních a regionálních vazeb a tím i zátěže bude muset zůstat na stávajících silnicích, napoju-

jících větší města jako Benešov, Votice na I/3 nebo Příbram na I/4, pro která nebude vzdálená trasa D3 atraktivní.

Území dotčené tzv. „stabilizovanou“ trasou D3 mezi Prahou a Mezmem na hranici s Jihočeským krajem má vysokou krajinářskou hodnotu, dosud málo narušenou civilizačními vlivy. Jde vpravdě o jednu z posledních harmonických krajin v České kotlině, dosud nedotčené nezvrtným civilizačním impaktem. Je proto přirozeným a velmi využívaným rekreačním zázemím Prahy. Tyto krajinářské a rekreační hodnoty budou protnutím tohoto členitého území dopravní stavbou s tak „tvrdými“ parametry, jako je dálnice, nenávratně zničeny. Dálnice by zde musela vést většinou v zářezech, na náspech, mostech či v tunelech s vysokým objemem zemních prací, s obrovským bariérovým efektem pro průchodnost krajiny, s její nepříznivou fragmentací, jaké byla dosud ušetřena.

V blízkém dosahu uvažovaného koridoru je mimořádně cenná státní přírodní rezervace Medník, koridor koliduje velmi necitlivě s významnými segmenty nadregionálního a regionálního územního systému ekologické stability.

Území dotčené zamýšleným vedením koridoru dálnice D3 v okolí Sedlce-Prčic je dosud charakteristické nejvyšší čistotou ovzduší a nejmenší hustotou elektromagnetických polí v ČR. Jsou v něm proto umístěna vědeckovýzkumná, ale také spojová zařízení, využívající tohoto faktu. Tyto podmínky budou výstavbou a provozem dálnice D3 právě tímto územím nepochybně zhoršeny.

„Stabilizovaná“ trasa D3 je vedena poddolovaným územím po těžbě zlata na Jílovsku, s těžko předem odhalitelnými riziky z toho vyplývajícími pro stavbu i provoz. Je vedena tak, že ztěžuje racionální využití a vydobytí části ložiska keramických jílu u Jirčan.

Proti vedení koridoru dálnice D3 v tzv. „stabilizované“ trase protestují nadále četná města a obce, které mají být výstavbou a provozem dotčena, včetně Jílového u Prahy, četná občanská sdružení i jednotliví občané, pro které se zhorší životní prostředí v místě bydliště nebo rekreace. Vzhledem k neexistenci větších zdrojů a cílů dopravy v dotčeném území nemůže nad těmito legitimními zájmy převážit argument „veřejného zájmu“ a „veřejné prospěšnosti stavby“, existují-li varianty splňující stejný dopravní účel, ale bez těchto průvodních negativních dopadů na životní prostředí nebo s dopady menšími, o čemž jsme nadále přesvědčeni.

Vyhodnocení SEA obou konceptů ÚPn VÚC byla provedena nekorektně, tendenčně, ve prospěch koridoru tzv. „stabilizované“ trasy D3. S odvoláním na údajně pro porovnání nedostatečné zdokumentování konkurenčních variant „Zenkl – Vyhnálek“ a „Promika“ byly tyto varianty bagatelizovány. Nebylo řádně provedeno ani porovnání hodnot „naturálních“ ukazatelů hodnocených variant, např. záborů ZPF a PUPFL, chráněných území a prvků přírody, vodních zdrojů, ložisek surovin ap., ačkoliv je lze při využití možností GIS vyhodnotit z obecně dostupných údajů na zvoleném mapovém podkladu bez problémů. Nekorektnost porovnání byla při veřejném projednání konceptů konstatována tehdejší náměstkyní ministra i příslušným odborem MŽP. Přesto nedošlo k důsledné nápravě a část textu věnovaná SEA je tak v obou plánech zcela formální.

Z těchto důvodů žádáme zastupitelstvo Středočeského kraje, Ministerstvo dopravy, Ministerstvo pro místní rozvoj a Ministerstvo životního prostředí, aby nedopustily schválení obou územních plánů velkých územních celků ve stávající podobě a nedovolily umístění a realizaci dálnice D3 tímto panenským, krajinářsky hodnotným a rekreačně intenzivně využívaným územím.

*Jménem Společnosti pro trvale udržitelný život: Pavel Šremer, prom. biol. předseda*



### **4.3 Návrhy STUŽ k budoucnosti procesu „Životní prostředí pro Evropu“ na základě pracovní schůzky ze dne 10. 1. 2007**

*Ředitel odboru mnohostranných vztahů JUDr. Jiří Hlaváček inicioval schůzku, na které se měli účastníci zamyslet v souvislosti s 6. ministerskou konferencí „Životní prostředí pro Evropu“, která se bude konat 10.–12. října tr. v Bělehradě, nad možným zaměřením procesu v budoucnu a rolí České republiky při jeho formování.*

*Následující návrhy jsou výsledkem emailové diskuse skupiny členů STUŽ.*

Souhlasíme s názorem, že proces ministerských setkání by měl nadále pokračovat z následujících důvodů:

- proces byl iniciován bývalým Československem a jmenovitě pak naším prvním předsedou, ing. Josefem Vavrouškem,
- potenciál ministerských setkání nebyl vyčerpán, naopak Evropa musí v blízké budoucnosti řešit aktuální a akutní problémy energetiky, zdrojů surovin, dopravy a životního prostředí ve všech věcných i teritoriálních souvislostech společným úsilím vlád,
- proces je zatím jedinou platformou, která na partnerské úrovni spojuje západní Evropu a státy evropského prostoru (státy EHK), se státy, které jsou problémové z hlediska udržitelnosti života nejen v pilíři péče o životního prostředí, ale i v oblasti politické, ekonomické, sociální a tím i bezpečnostní (zejména státy bývalé Jugoslávie a bývalého SSSR).

Rádi bychom, aby se do Dobříšského procesu více vrátily některé původní myšlenky Josefa Vavrouška, především:

- ochrana společného evropského životního prostředí bez ohledu na hranice států,
- lidské hodnoty pro udržitelný rozvoj,
- společná odpovědnost za globální dlouhodobě udržitelný vývoj na celé planetě Zemi,
- spoluzodpovědnost Evropy za výzkum a mírové využití vesmíru.

Rozhodně vítáme nápad uspořádat další ministerské setkání „Dobříš+20“ v Praze či v jiné blízké lokalitě v ČR.

- v tomto bodě bychom byli rádi, kdyby z organizačního hlediska ministerského setkání byla preferována koncepce „udržitelné konference“ (vzorem budiž konference v Aarhusu), nikoliv „monstrózní a nákladná akce“ typu „Johannesburg“,
- STUŽ (ve spolupráci s ECO Fórem, EEB) k tomu nabízí své kapacity k organizaci tradičního paralelního setkání reprezentantů nevládních organizací.

Návrh na ústřední téma „Ovzduší“, který zazněl od ing. Bízka na pracovní schůzce, považujeme za velice vhodný pro jednu z pracovních sekcí konference. I dílčí navržený problém poléťavého prachu  $PM_{10}$  a  $PM_{2,5}$  považujeme za velmi aktuální a potřebný. Nicméně obsah celého jednání by měl pokrýt všechna témata uvedená výše.

- bylo by velmi přínosné, pokud by se povedlo k PM připravit předem pracovní text konvence tak dobře, že by její ratifikační proces netrval příliš dlouho po konání konference,
- spolu s návrhem konvence by měly být připravován alespoň draft akčního plánu nebo guidelines/doporučení pro konkrétní akce pro zlepšení kvality ovzduší.

V návaznosti či nezávisle na toto téma by se měl proces „ŽP pro Evropu“ nadále zabývat následujícími tématy:

- životní prostředí sídel (velkých sídel) – ve spojení s problematikou „zdraví a životní prostředí“,
- lidské hodnoty, hodnoty pro udržitelný rozvoj – základní principy tohoto tématu a rozvoj tématu v pojmech etika (etika politiků, etika politik, etika podnikání, etika podniku, etika veřejné správy v oblasti péče o ŽP),
- určitě by se mělo pokračovat v tématu Vzdělávání, výchova a osvěta (v době plánované konference bude pomalu končit Dekáda OSN vzdělávání pro udržitelný rozvoj), navrhuje v této sekci otevřít jako samostatné a velmi významné téma pro práci s veřejností (podporu veřejnosti) - Environmentální poradenství,
- s ohledem na současnou situaci velmi pomalého procesu ratifikace úmluv z minulých konferencí by bylo zjevně zajímavé téma „urychlení mezinárodního legislativního procesu,
- určitě by se nemělo zapomenout na problematiku v současnosti i environmentálně nejcitlivějších problémových oblastí Evropské energetiky a dopravy s ohledem na ochranu krajinného rázu, ochranu biotopů a se vším, co souvisí s neobnovitelnými přírodními zdroji,
- rozhodnější a koordinovanější postup by měl být iniciován i pro práce na společné ekologické daňové reformě, stimuluje environmentálně příznivé chování podnikatelské sféry, veřejnosti i orgánů veřejné správy,

*Za STUŽ – ing. Jiří Dlouhý – výkonný místopředseda*

#### **4.4 Žádost o podporu progresivních změn v návrhu směrnice o registraci, evaluaci a autorizaci chemických látek (REACH).**

Dopis ministrovi ŽP Petru Kalašovi

Praha, 18. 10. 2006

Vážený pane ministře,

obracíme se na Vás v souvislosti s výsledkem hlasováním výboru Evropského parlamentu pro životní prostředí o návrhu nové směrnice o registraci, evaluaci a autorizaci chemických látek (REACH).

S potěšením jsme přijali skutečnost, že poslanci EP drtivou většinou schválili řadu pozitivních pozměňovacích návrhů ve prospěch efektivnější regulace chemických látek. Zejména se jedná o:

- **obligatorní substituci** nejnebezpečnějších chemických látek v případě, že je za ně dostupná bezpečnější alternativa,
- zavedení **časově (pětileté) omezené autorizace** těch nebezpečných chemikálií, za které doposud není k dispozici společensky přijatelná náhrada,
- **zavedení tzv. Duty of Care** výrobců i za látky vyráběné nebo dovážené v nižší tonáži než je regulována REACH,
  - **povinnost zpracování plánu substituce** v rámci žádosti o autorizaci vysoce nebezpečných chemických látek,
  - vylepšení definice „equivalent concern“,
  - zlepšení informací o chemických látkách ve výrobcích poskytovaných veřejnosti,

- opatření k redukci testů na zvířatech.

**Dovolujeme si Vás proto požádat, aby Váš úřad patřičným způsobem upravil svou pozici ke směrnici REACH, výše uvedené návrhy úprav podpořil a tím přispěl k nalezení konsensu mezi Evropskou komisí, Radou EU a Evropským parlamentem.**

Vážený pane ministře, principy povinné substituce nejnebezpečnějších chemikálií a časové omezené autorizace podporují nejen ekologické organizace, ale také asociace spotřebitelů, zaměstnanců, zdravotního a žen. Jako člověka ekonomicky a technicky zaměřeného Vás bude jistě zajímat, že tyto principy podpořily také významné evropské odborné instituce (např. KEMI, EEA) a řada významných ekonomických subjektů (např. evropská federace firem podnikajících ve vodním hospodářství EUREAU), včetně špičkových firem jako jsou SKANSKA, NCC, IKEA, EuroCOOP, Electrolux, TetraPak, H&M, Boots atd.

V případě potřeby Vám můžeme poskytnout také odborné podklady týkající se klíčových elementů návrhu REACH, včetně analýz, které prokazují značné společenské benefity eliminace nejnebezpečnějších chemikálií, které bohužel Váš předchůdce ve svém postoji nezohlednil.

S pozdravem

*Ing. Jiří Dlouhý – předseda Společnosti pro trvale udržitelný život (STUŽ)*

*MUDr. Miroslav Šuta – člen STUŽ a Mezirezortní komise pro chemickou bezpečnost*

## **4.5 Připomínky STUŽ k Národnímu alokačnímu plánu České republiky 2008 až 2012 ze dne 30. října 2006**

Dle našeho názoru je předložený návrh Národního alokačního plánu ČR (NAP) zásadně neslučitelný s řadou schválených strategických dokumentů. Navržený plán je také v rozporu s cílem vyjádřeným článkem 1 **směrnice 2003/87/ES**, neboť výraznou nadalokací, kterou lze sledovat při porovnání navrhovaného objemu alokace a skutečných emisí za rok 2005, může jen těžko podporovat efektivním a účinným způsobem snižování emisí skleníkových plynů na úrovni evropského systému obchodování jako celku.

V návrhu NAP vidíme rozpor především s následujícími vládními dokumenty:

- Strategii udržitelného rozvoje ČR,
- Státní energetickou koncepci
- Národní koncepcí zmírnění změny klimatu

V případě **Strategie udržitelného rozvoje**, schválená vládou ČR 8. 12. 2004, vidíme rozpor především s třetím strategickým cílem environmentálního pilíře (kap. IV.2), který mimo jiné požaduje „v oblasti klimatu soustavně omezovat emise skleníkových plynů“ a specificky pro emise CO<sub>2</sub> pak do roku 2020 dosažení „schváleného cíle zhruba 8,7 tuny na obyvatele a rok“.

V případě **Národního programu na zmírnění změny klimatu**, schváleného vládou ČR 3. 3. 2004 vidíme rozpor především v kapitole 10.3.1, která stanoví jako hlavní nástroj k dosažení emisních redukčních cílů „snižit energetickou náročnost v oblasti výroby, distribuce a konečné spotřeby energie na úroveň 60 % až 70 % současné spotřeby primárních energetických zdrojů v roce 2030.“

V případě **Státní energetické koncepce (SEK)** schválené vládou ČR 10. 3. 2004, má být obchodování s emisními kredity u skleníkových plynů využito „k realizaci a k podpoře cílů Státní energie-

tické koncepce tak, aby nedošlo k ohrožení věcných záměrů dlouhodobého výhledu energetického hospodářství“ (SEK, strana 27, oddíl 1.17). Přitom dlouhodobým cílem SEK s vysokou prioritou je „**nezvyšování absolutní výše spotřeby primárních zdrojů energie; růst ekonomiky zajistit především zvýšením energetické efektivity**“ (Nástroj 3.1; dlouhodobý cíl 3.1.3.). Nelze přitom předpokládat, že navržené navýšení objemu emisí o cca 20 % oproti současnému stavu by mělo formu technologických emisí. Pokud by podniky navýšily svoje emise, jednalo by se z převážné části o emise ze spalování fosilních paliv. Tím ovšem není zohledněn další z cílů SEK a to „vytvářet podmínky pro vyšší uplatnění obnovitelných zdrojů energie – stanovením a plněním národního indikativního cíle výroby elektřiny z OZE na hrubé spotřebě elektřiny (8 % v roce 2010)“ a „vytvářet podmínky pro postupné zvýšení podílu obnovitelných zdrojů energie v tuzemské spotřebě primárních energetických zdrojů ve výši 15–16 % v roce 2030“ (Nástroj 3.3.; dlouhodobý cíl 3.3.3).

S ohledem na skutečnost, že poslední známé údaje o výši emisí CO<sub>2</sub> (rok 2005) nedosahují ani objemu stanoveného pro období 2005–2007, jedná se zjevně, minimálně pro počáteční roky NAP II, **o formu státní podpory**, jejíž soulad s právem Evropských společenství není zajištěn. Lze tak usoudit z povahy tohoto nástroje, kdy je finanční transfer představován bezplatným přidělením povolenek (pro období od 1. 1. 2008 lze až 10 % povolenek přidělit za úplatu v souladu s článkem 10 směrnice 2003/87/ES) podnikům zapojeným do systému emisního obchodování, kterým se tak dostává ekonomické výhody, jež by jim při neexistenci tohoto systému neplynula. Zároveň je tato výhoda poskytována selektivně, neboť z ní neprospívají všechny podnikatelské subjekty a zjevně překračuje hranici podpory de minimis. Viditelným příkladem tohoto rozporu je rozdíl v základní alokaci povolenek pro sektor veřejné energetiky, kterému je v nynějším plánu přiděleno ročně 60,267 mil. povolenek, zatímco základní alokace navržená pro období 2008–2012 předpokládá ročně přidělení 66,023 mil. povolenek, tj. bezmála 10% nárůst mezi roky 2007 a 2008.

Domníváme se, že by návrh alokačního plánu měl vycházet z výše uvedených strategických cílů České republiky v oblasti hospodaření s energiemi a ochrany klimatu a setrvalým tlakem na snížení emisí skleníkových plynů přispívat k dosažení udržitelného rozvoje, nikoli působit jako skrytá forma státní podpory neekonomického využívání neobnovitelných zdrojů.

*Jiří Dlouhý, výkonný místopředseda STUŽ*

## **4.6 Návrh na změnu ochrany Přírodního parku Prokopské a Dalejské údolí ve vyšší kategorii podle zákona č. 114//1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny**

*MŽP, Sekce ochrany přírody a krajiny, RNDr. František Pojer, náměstek ministra*

Jménem předsednictva Společnosti pro trvale udržitelný život navrhuje podle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, změnu kategorie ochrany území dnešního Přírodního parku Prokopské a Dalejské údolí podle § 28 jako Národní přírodní rezervaci, případně aby byl přiřazen k CHKO Český kras jako jeho oddělená součást. Rovněž máme zájem, aby i ochranná pásma nejceněnějších lokalit byla s pomocí § 37 tohoto zákona zvětšena.

Ochrana PP Prokopské a Dalejské údolí je trvale atakována žádostmi o změny územního plánu, a to nejen v jeho bezprostředním okolí, ale i přímo na jeho území. Řada žádostí o změny územního plánu 07 je nyní v procesu jednání a je mezi nimi i několik návrhů přímo se dotýkajících této lokality. Zaslali jsme k předmětným změnám územního plánu č. 07 negativní stanovisko, ale daleko významnější ochranu by přinesla kvalitativní změna kategorie jeho ochrany, odpovídající jeho mezi-

národnímu světovému a vědeckému významu.

Přírodní park Prokopské a Dalejské údolí byl ustaven vyhláškou č. 7/1993, o zřízení přírodního parku „Prokopské a Dalejské údolí“ a o vyhlášení stavební uzávěry pro tento park. V příloze vyhlášky č. 7/1993 jsou vymezeny jeho hranice. Vyhláškou č. 23/1993 bylo vydáno nařízení, kterým se mění vyhláška č. 7/1993 Sb. hl. m. Prahy, o zřízení přírodního parku „Prokopské a Dalejské údolí“ a o vyhlášení stavební uzávěry pro tento park s datem účinnosti 4. 5. 1993 a Nařízením č. 21/2003, kterým se mění vyhláška č. 7/1993 Sb. hl. m. Prahy, o zřízení přírodního parku „Prokopské a Dalejské údolí“ a o vyhlášení stavební uzávěry pro tento park s datem účinnosti 1. 12. 1993, vše ve smyslu 12 § zák. ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

Odborné podklady lze získat na odboru životního prostředí Magistrátu hl. m. Prahy i u jeho odborných institucí. Řada vědeckých prací včetně prací mezinárodního významu z oblasti botaniky, paleontologie i archeologie je rovněž k dispozici v odborných ústavech a organizacích. Uskutečňuje se zde dlouhodobý základní i aplikovaný vědecký výzkum.

Negativní stanoviska k nyní požadovaným změnám jsou k dispozici u Společnosti pro ochranu Prokopského a Dalejského údolí na adrese Pražského 661, 152 00 Praha 5, pí Jitka Matoušková, tel.: 251 812 939 nebo mobil 603 874 652. S jejich vědomím přikládáme alespoň některé z nich jako přílohu naší žádosti. Další můžeme případně dodat nebo je můžete u jmenovaného sdružení získat sami dle vlastního uvážení.

Věříme, že odborníci Ministerstva životního prostředí posoudí náš návrh co nejlépe, doporučí a zpracují nejvyšší možnou a schůdnou alternativu a navrhovanou změnu prosadí.

V Praze dne 26. července 2006

*Pavel Šremer, prom. biol., předseda STUŽ*

*Marcela Křížová, členka předsednictva STUŽ*

## **4.7 Vyjádření STUŽ k oznámení záměru Lomu Bílina Plánu otvírky, přípravy a dobývání hnědého uhlí na léta 2008–2030 podle zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na ŽP, v platném znění**

*Ministerstvo životního prostředí, Odbor posuzování vlivů na životní prostředí a IPPC*

Dne 5. ledna bylo v Informačním systému EIA MŽP a Cenia zveřejněno oznámení o záměru Lomu Bílina „Plán otvírky, přípravy a dobývání na léta 2008–2030“. **Ze zveřejněného záměru vyplývá jednoznačně, že plán předpokládá překročení linie územních ekologických limitů těžby Velkolomu Bílina, stanovených jako nepřekročitelné usnesením vlády č. 444/1991, na severním křídle lomu, a to již cca v roce 2010.** Text oznámení se při tom dovolává opory ve skutečnosti, že se záměr pohybuje v rámci již stanovených dobývacích prostorů a dále ve Státní energetické koncepci, schválené vládou v roce 2004.

Výrazné zhoršení životních podmínek lze očekávat pro cca 5 tis. obyvatel obcí Lom, Mariánské Radčice, Braňany a zhoršení i pro dalších cca 31 tis. obyvatel Duchcova, Bíliny, Ledvic, Oseka. Půjde především o emise prachu a dalších škodlivin do ovzduší a o hluk, který ač má být technickými opatřeními snížen na hygienicky přípustnou míru, dlouhodobou trvalou expozicí může působit

zdravotní problémy synergickými a kumulativními účinky s jinými nepříznivými faktory prostředí. Záměr znamená i další devastaci přírody a krajiny v již velmi narušeném prostředí.

### **Na základě prostudování oznámení Společnost pro trvale udržitelný život vyjadřuje**

#### **zásadní nesouhlas**

**se záměrem, obsaženým v oznámení; zejména považuje za nepřijatelné překročení územních ekologických limitů těžby, stanovené usnesením vlády ČR č. 444/1991, které nebylo nikdy, ani usnesením o schválení Státní energetické koncepce zrušeno, jak mylně tvrdí oznamovatel záměru.**

**I při redukci záměru a dodržení územních ekologických limitů těžby je nutno nejen dodržet hygienické předpisy pro ochranu obyvatel a veřejného zdraví, ale dohodnout se zástupci dotčených obcí a veřejností podmínky, další ochranná a kompenzační opatření zajišťující, že nedojde k další nevratné degradaci životních podmínek obyvatel, devastaci přírody a krajiny.**

V této souvislosti znovu zdůrazňujeme svůj již písemně vyjádřený nesouhlas s konceptem Územního plánu velkého územního celku Ústeckého kraje, který bohužel záměr překročení územních ekologických limitů těžby v obou projednávaných variantách v rozporu s usnesením vlády č. 444/1991 obsahuje a na který se oznámení záměru odvolává. Tento územní plán ani jeho koncept dodnes nebyl schválen, takže se o něj nelze opírat.

Pokud bude přesto, že i MŽP dosud územní ekologické limity těžby hájilo, rozhodnuto v závěru zjišťovacího řízení, že lze pokračovat v přípravě tohoto záměru tak, jak byl předložen a přikročeno ke zpracování dokumentace EIA na celý původní záměr, budeme to považovat za porušení státní disciplíny státních úřadů, které to připustí, zejména když potvrzení zachování limitů je součástí i koaliční dohody stran vytvářejících novou vládu a jejího připravovaného vládního prohlášení.

Jménem Společnosti pro trvale udržitelný život: *Ing. Jiří Dlouhý, výkonný místopředseda*

## **4.8 Ambrozkovo ministerstvo obhajuje zachování špinavého vzduchu pro Česko**

*Tisková zpráva Společnosti pro trvale udržitelný život*

Praha/Plzeň (14. března 2006) - Společnost pro trvale udržitelný život (STUŽ) je velice znepokojena tím, že zástupce ministerstva životního prostředí při dnešním jednání expertů v Bruselu bude prosazovat nebezpečně vysokou míru znečištění ovzduší prachem. Ambrozkovo ministerstvo tak místo zájmů životního prostředí a zdraví lidí hájí zájmy znečišťovatelů. Přitom dnes asi každý třetí člověk v Česku žije v oblasti, kde znečištění vzduchu překračuje přípustné hodnoty.

*„Nesouhlasíme s tím, aby Česká republika prosazovala tak vysoký limit pro znečištění ovzduší jemným prachem, který by ohrožoval zdraví lidí. Ambrozkovo ministerstvo navíc brání tomu, aby tento limit byl závazný a chce, aby šlo jen o vágní doporučení, z jehož překračování by nevyplývala jakákoli sankce. Tento postoj české politické reprezentace ignoruje stávající stav vědeckého poznání i názory předních českých a evropských odborníků, kteří se zabývají vlivem znečištěného ovzduší na zdraví lidí,“* uvedl MUDr. Miroslav Šuta, odborný konzultant STUŽ pro ekologická a zdravotní rizika.

Podle údajů Evropské komise zkrátí ovzduší znečištěné prachem a ozónem každému z obyvatel Evropské unie život v průměru o devět měsíců. Lékařští experti odhadují, že na následky vdechování špinavého vzduchu předčasně umírá v EU asi 370 tisíc obyvatel ročně. Ekonomové konstatují, že

samotný polétavý prach snižuje evropský hrubý domácí produkt o desítky miliard euro ročně. Podle informací ministerstva životního prostředí je platný denní limit pro polétavý prach překračován na 75 % měřících stanic v Česku.

*„Zástupci STUŽ už několikrát upozornili pracovníky MŽP ČR, že jeho pozice ke znečištění ovzduší jemným prachem je vážnou hrozbou pro zdraví lidí, ale bez úspěchu. Před týdnem jsme dokonce v této věci požádali ministra Ambrozka o naléhavou schůzku, ale zatím jsme nedostali odpověď. Nevládní organizace zdokumentovaly v posledních letech vážné problémy v oblasti odpadů, posuzování vlivů na životní prostředí a sanace starých ekologických zátěží. Všechny tyto úseky spolu s ovzduším přitom spravuje jedna náměstkyně ministra, ing. Ivana Jirásková,“* uvedl prom. biolog Pavel Šremer, předseda STUŽ.

Společnost pro trvale udržitelný život (STUŽ) je dobrovolná, nevládní, nezisková organizace, která vznikla v roce 1992 z iniciativy bývalého federálního ministra životního prostředí Ing. Josefa Vavrouška. STUŽ sdružuje odborníky zabývající se ekologií a navazujícími vědními disciplínami, technickými obory i uměleckými, lékařskými, výchovnými, publicistickými a jinými činnostmi, které souvisejí s hledáním cest umožňujících přežití člověka a jiných forem života na Zemi. Sídlo STUŽ je v Praze a v krajích působí několik regionálních poboček.

Pro další informace: prom. biolog Pavel Šremer, předseda STUŽ, e-mail: [sremer@seznam.cz](mailto:sremer@seznam.cz)

MUDr. Miroslav Šuta, odborný konzultant STUŽ pro ekologická a zdravotní rizika, e-mail: [miroslav.suta@centrum.cz](mailto:miroslav.suta@centrum.cz), telefon: 608 775 754

### **Příloha: Co je polétavý prach**

Jako polétavý prach jsou označovány tuhé částice unášené vzduchem, které se liší jak svou velikostí, tak chemickým složením i původem. Ukládání částic v dýchacím ústrojí člověka je závislé jednak na jejich velikosti, ale i na způsobu dýchání. Obvykle jsou za polétavý prach považovány částičky menší než 10 mikrometrů a jejich obsah v ovzduší se vyjadřuje jako hodnota PM<sub>10</sub>. Předpokládá se, že částičky nad 10 mikrometrů jsou při běžném povrchovém dýchání nosem zachycovány na sliznici dutiny nosní. Částičky v rozsahu 5–10 mikrometrů se usazují v jemných dýchacích cestách. S rostoucí hloubkou dýchání roste množství větších částic strhávaných proudem vzduchu do hlubších částí dýchacího ústrojí. Za nejnebezpečnější je považována právě jemná frakce o velikosti do 2,5 mikrometru, která je označována jako PM<sub>2,5</sub>, která se v plicích dostává nejhluběji.

### **Zdravotní vlivy polétavého prachu**

Účinky krátkodobého působení:

- zvýšení počtu zánětlivých onemocnění plic,
- nepříznivé účinky na kardiovaskulární systém,
- zvýšení spotřeby léčiv,
- zvýšení počtu hospitalizací,
- zvýšení úmrtnosti.

Účinky dlouhodobé působení:

- snížení plicních funkcí u dětí i dospělých,
- růst onemocnění dolních cest dýchacích,
- zvýšení počtu chronických obstrukčních onemocnění plic,
- snížení předpokládané délky dožití (převážně v důsledku úmrtnosti na srdečně-cévní a plicní onemocnění).

## 5 ZPRÁVY Z POBOČEK

### 5.1 *Východočeská regionální pobočka STUŽ v roce 2006, stručný přehled činnosti*

Že v činnosti neziskovky není pojem riziko podnikání zcela neznámý, netřeba blíže vysvětlovat. V loňském roce se o tom svým vstupem na nezmapovanou církevní půdu přesvědčila východočeská pobočka na vlastní kůži. Totiž odvážila se zaklepat na brány královéhradeckých církevních hradů a pevností. Zdánlivě neproblémový projekt nesl vznešený název *Dny vděčnosti v hradeckých křesťanských církvích*. V podstatě šlo o organizaci besed se zajímavými lidmi činnými v oblasti ŽP, besed na půdě jednotlivých církevních subjektů, a to s cílem obohatit podzimní křesťanské programy, kam patří období protestantských díkůvzdání, pravoslavný den vděčnosti, ale i katolický svátek sv. Františka.

Po jistých peripetiích zaštitila náš bohu libý záměr propojení církevních a světských sfér bohatá městská pokladna a naše nabídka se rozrostla na třináct lektorů s řadou přednáškových témat od kvality ovzduší až třeba po včelařství a návštěvu skanzenu. Ale tomuto úsilí asi nebylo shůry přáno, těžké brány církevních hradů a pevností zůstávaly, až na jednu výjimku, před námi spolehlivě uzavřeny. Nezbyvalo než zvolit náhradní řešení, zařukali jsme na lehká vrátka základních škol a potěšili tak mladé posluchače.

Z komunitní oblasti stojí za zmínku naše pravidelná spolupráce v rámci jakési neformální koalice hradeckých ekologických neziskovek s místním magistrátem. Její hlavní, tažnou silou jsou kolegové z bratrského Severu.

Tradičně přispíváme k pestřejšímu průběhu masového cyklistického podniku *Kola v přírodě*, a sice jakýmsi ekologickým koutkem a také zajištěním populárních jízd na letním mušerském povoze.

Mezi naše tradiční akce patří i spolupráce na **Evropském týdnu mobility** v Hradci Králové. Organizujeme Ekofilm se zaměřením na snímky zabývající se negativními dopady převládajícího životního stylu v oblasti dopravy a na snímky popularizující šetrné formy mobility. Nejen pohyblivými obrázky, ale i různými suvenýry jsme potěšili malé i větší diváky z jedenácti školských zařízení, hlavně ZŠ, ale i SŠ, učilišť a zřízení pro postižené děti. Celkem 746 osob.

I další náš projekt se týkal dopravy. Nesl název *Besedy k ekologicky šetrné dopravě* v Pardubickém kraji a u jeho zrodu stála paní ing. Eva Tylová. Pardubický kraj poskytl STUŽi grant a naše pobočka besedy v Chrudimi a v Pardubicích realizovala. Tam, a to stojí za zmínku, jsme se odvážili přímo do jámy lvové – tedy na půdu dopravní fakulty zdejší univerzity. Spolupracovali s námi erudovaní odborníci z neziskové sféry jako dr. M. Patrik z Děti Země a z Dopravního klubu, s přednáškami Územní a stavební řízení ke stavbě dálnice, Domáci a zahraniční příklady zklidňování dopravy ve městě, dále MUDr. M. Šuta: Vliv dopravy na zdraví, D. Mourek z Nadace Partnerství zaujal tématem Cyklistika jako součást dopravního systému ve městě, a také ing. J. Schmidt z Connexu Česká Železniční, který přiblížil posluchačům Možnosti a prostředky revitalizace osobní železniční dopravy v České republice. Zde je na místě poděkovat za vzornou spolupráci našemu ústředí, zvláště pak paní tajemnici ing. Evě Vavrouškové.

*Miroslav Petr, předseda vč. pob. STUŽ*



## 5.2 Aktivity českolipské pobočky STUŽ v roce 2006

Počet členů pobočky se za uplynulý rok prakticky nezměnil, k 1. 1. 2007 je třináct registrovaných. Je to nejspíše dáno přetrvávající nechuť řady lidí, včetně těch, kterým není lhostejné, co se v jejich okolí děje, k jakékoliv organizovanosti. Proto má zdejší STUŽ daleko více sympatizantů a příležitostných spolupracovníků, včetně některých (zejména mladších) pracovníků oficiální ochrany přírody, kteří upozorňují její členy na jednotlivé prohřešky proti životnímu prostředí, popřípadě pomáhají při jejich dokumentaci, při pořizování různých dokladů, při jednání s úřady v místě svého bydliště. STUŽ tak může přes nevelký počet členů významněji rozšiřovat svou činnost i mimo Českou Lípou, jak vyplývá z dalšího textu.

Ve Zpravodaji STUŽ 1/2006 jsme informovali o stavu celorepublikově asi nejznámější ekologické kauzy, na níž se českolipská pobočka podílí, totiž o tom, že Český báňský úřad dal těžaři, firmě GO Point opět určitou naději na těžbu. Mezitím však došlo k dalšímu vývoji. Ministerstvo životního prostředí vydalo (ke dni 20. 6. 2006) dlouho očekávané (a dlouho nejisté) rozhodnutí, jímž se těžaři nařizuje provést novou EIA. Na základě toho Obvodní báňský úřad (OBÚ) v Liberci přerušil řízení o povolení těžby a vyzval těžaře, aby žádost do 30. 9. 2006 doplnil o příslušný dokument. Překvapivě, z důvodů nám neznámých těžař tuto povinnost v požadovaném termínu nesplnil, a tak OBÚ rozhodnutím ze dne 27. 10. 2006 řízení zastavil. Věřme, že má pravdu autor článku v regionálním tisku, který jej uvedl titulkem „*Těžba na Tlustci na dlouhou dobu končí*“.

Částečného úspěchu pobočka dosáhla v boji proti necitlivému rozšiřování těžby písku do příměstské rekreační oblasti. Akciová společnost Provoďinské písky (součást nadnárodní společnosti Quarzwerke) požádala odbor životního prostředí MěÚ v České Lípě (OŽP) o zásah do VKP odlesněním až 5 hektarů lesa v této oblasti za účelem získání nového těžebního prostoru. STUŽ jako účastník řízení upozornila, že těžař porušil minimálně dvě podmínky z platného, několik let starého rozhodnutí územní pobočky MŽP, totiž že může žádat o odlesnění vždy maximálně 3 hektarů a že tak může učinit nejdříve rok před dotěžením zásob v původním těžebním prostoru. Českolipský OŽP, jak jsme tušili na základě řady předchozích nepříjemných zkušeností, ve svém rozhodnutí tyto podmínky zcela opominul. Nezbylo než se odvolat a krajský úřad rozhodnutí OŽP alespoň částečně změnil, povolil odlesnit pouze 3 hektary lesa.

STUŽ se také podařilo prosadit do rozhodnutí MěÚ Doksy, aby byly zachovány všechny stromy, jejichž kácení jsme se obávali v souvislosti se stavbou druhého zdejšího supermarketu.

Ohradili jsme se proti záměru MěÚ Mimoň vykácet všechny javory kulovité formy kolem tamního Mariánského sloupu jen proto, že jeden z nich byl silně proschlý. Písemné vyjádření jsme doložili mimo jiné posudkem našeho dendrologa a také občanského sdružení Drobné památky severních Čech (s nímž spolupracujeme i v jiných případech a jehož někteří členové jsou i členy zdejší STUŽ), že stromy kolem sloupu jsou i na historických fotografiích a zjevně mu nijak neškodí. Doporučili jsme skácet a nahradit pouze ten jeden proschlý javor.

Z dalších větších kauz, které ale ještě nejsou uzavřené, jsme dávali vyjádření například k rekonstrukci *parků v Kamenickém Šenově* a ke stavbě přeložky silnice I/15 v Kravařích na Českolipsku. V prvním případě nám šlo hlavně o to, aby nedocházelo ke zbytečnému kácení a stávající zeleň byla v co největším možném množství zakomponována do projektu. Ve druhém jsme připomínkovali územní řízení a požadovali, aby budoucí přeložka byla doplněna o mimoúrovňová křížení i tradičních místních pěších tras, tedy nejen oficiálně značených turistických, o bezpečné podchody pro zvěř, o náhradu za remízky a refugia, která budou zničena stavbou, o doplnění další doprovodné zeleně, která by plnila i funkci protihlukové a hygienické bariéry, obecně o zakomponování (zapuštění) přeložky do okolního terénu tak, aby co nejméně narušovala krajinný ráz Českého středohoří.

Právě zde se nám podařilo získat účinnou pomoc místních, kteří nejsou členy STUŽ.

Jak jsme také uvedli v minulé výroční zprávě, pobočka se částečně angažovala v akci místních občanských sdružení proti stavbě megaparkoviště u *Panské skály v Kamenickém Šenově*. Šenovskému sdružení Sonow se podařilo prosadit v této věci místní referendum, v němž se drtivá většina účastníků (kolem 600) vyjádřila proti stavbě v tak velkém rozsahu. Bohužel, protože účast voličů nedosáhla zákonem požadovaných 50%, bylo referendum neplatné. Názor 600 občanů radnici nezajímal a tak bylo parkoviště v září loňského roku otevřeno. Jak jsme se obávali, zeje prázdnotou

V loňském roce se STUŽ stala spolu s místní pobočkou Hnutí Duha pořadatelem tradiční a velmi populární českolipské cyklojízdy na *Den bez aut*. Konala se 21. září a počtem 100–150 účastníků (účastníci se přidávali nebo odpojovali i během jízdy) ještě předčil naše očekávání. Cyklojízda tentokrát probíhala po trase budoucího městského sběrného okruhu, který bohužel má vést i přes jeden z místních parků. Alespoň dle schváleného regulačního plánu centrální zóny města, který se nám ani na jednání městského zastupitelstva prozatím nepodařilo změnit. Typicky pro dusnou atmosféru v regionech místní média nepřinesla o této předem jim oznámené a na Českolipsku bezkonkurenčně nejnavštěvenější akci k tomuto svátku sebemenší zprávu. Autor této zprávy tedy poslal velmi stručných pár řádek s fotografiemi do „Týdne v Libereckém kraji“, o kterém, se hovoří jako o týdeníku občanů Liberecka a který dostává každý zdarma do schránky. Jak se však dalo čekat, zveřejněno nebylo nic, a to ani po osobní urgenci.

V říjnu loňského roku se zástupce STUŽ zúčastnil natáčení pořadu ČT „Nedej se“, na téma záložního vrchního vedení 110 kV přes nekrásnější lesní partie Lužických hor. Tato kauza, o níž jsme již v minulosti informovali, zatím dopadla dobře, energetici pod tlakem obcí, občanských sdružení a nakonec i krajského úřadu záměr odvolali. Je to však spíše jedna vyhraná bitva než konečné vítězství. Svou část trasy totiž zatím v územním plánu ponechal sousední Ústecký kraj a lze očekávat, že SČE nebude chtít přistoupit na variantu kabelového vedení, šetrnější k přírodě ale pro ni nákladnější, a že ve vhodném okamžiku se k prosazování tohoto záměru vrátí.

Přese všechno však těžiště činnosti zdejší STUŽ (alespoň co do vynaloženého času a práce) i nadále spočívá v *boji o mizející městskou zeleň*. V roce 2006 jsme se účastnili více než šedesáti správních řízení o jejím kácení, dalších asi deset přechází do letošního roku. Odhadem to znamená, že jen v České Lípě bylo žádáno o pokácení zhruba dvou stovek stromů. Městský úřad (rovněž odhadem) vyhoví asi polovině žádostí, výjimečně se nám podaří některé z těchto kácení odvrátit úspěšným odvoláním ke krajskému úřadu. Například v kuriózním případě, kdy OŽP povolil pokácení plodící jabloně na městském pozemku u školy kvůli stížnosti majitelky sousední vilky, že „děti na strom lezou a hlučí“! Motivace žádostí je někdy hodně subjektivní, o kácení často žádají noví majitelé pozemků, kterým chybí citový vztah k zeleni, kterou sami nesázeli, a také lidé psychicky labilní, přestrašení například barvitými mediálními zprávami o polomech a škodách způsobených padlými stromy. V těchto případech žadatelé nejsou schopni přijmout racionální argumentaci.

Značný problém působí dosti obecná formulace § 8 zákona 114/1192 Sb., že povolení ke kácení „lze vydat ze závažných důvodů“. Pro řadu žadatelů je tím důvodem třeba i padání listí nebo jehličí do okapu, nebo že by do stromu případně mohl udeřit blesk (opakovaně u stromů v místní zahrádkářské kolonii nacházející se mimo obytnou zónu). Hodně by pomohlo upřesnění tohoto paragrafu, výklad, výčet příkladů, kdy nelze o závažném důvodu hovořit.

Dalším nebezpečím pro zeleň je oficiální ministerský výklad, jímž se společenství vlastníků bytových jednotek označuje za fyzickou osobu, která tudíž dle stejného paragrafu (odst. 3) citovaného zákona nepotřebuje povolení ke kácení stromů s obvodem kmene pod 80 cm. Byly tak již pokáceny stromy, jejichž kácení podle původního výkladu nepovolil ani OŽP, ani odvolací orgán a proti jejichž odstranění se postavili i jednotliví vlastníci bytových jednotek. Dokonce ti, jimž rostly před oknem

a jimž by tedy měly vadit nejvíce. Byli však na schůzi přehlasováni... To nebezpečí je ve zdejších podmínkách o to větší, že většina bytů v České Lípě je na velkých sídlištích s hojným množstvím cca před dvaceti, třiceti lety vysázené zeleně a že většina vlastníků privatizovaných bytů tvoří právě taková společenství, nikoliv bytová družstva, která jsou osobou právnickou.

Ukazuje se, že by bylo potřeba zvýšit účinnost Zákona č.114/1992 Sb. i navazujících předpisů a určitě nejen v ochraně stromů. Snad by vedení STUŽ mohlo vyvinout nějakou iniciativu v tomto směru vůči novému ministru životního prostředí.

*PhDr. Miroslav Hudec, předseda českolipské regionální pobočky STUŽ*

### **5.3 Ekologická poradenská a informační centra v Karlovarském kraji zahájila svou činnost**

Společnost pro trvale udržitelný život – regionální pobočka Karlovy Vary (STUŽ Karlovy Vary) získala z programu EU Rozvoj lidských zdrojů celkem 9 mil Kč na vytvoření sítě ekologických informačních a center v Karlovarském kraji. V soutěži 43 projektů se ten jejich zařadil mezi 13 úspěšných. Finanční podpora jde ze 75 % přímo z fondů EU a 25 % se podílí Ministerstvo životního prostředí ČR ze státního rozpočtu.

Podstata projektu je vybudování a zprovoznění tří základních poradenských a informačních ekocenter; dále pak dalších tematických center, která by propojovala všechny subjekty v kraji zabývající se ekologií obecně nebo rozvojem ekologických technologií. **Základní ekocentra v Karlových Varech, Sokolově a Chebu zahájila svou činnost postupně v průběhu prosince 2006.**

Kromě základní informační a poradenské funkce by ekologická centra měla poskytovat občanům, neziskovým organizacím i podnikatelům informace a poradenský servis pro získávání podpor a dotací na ekologické aktivity a na rozvoj ekologických technologií. Možnosti jejich využívání nejsou právě na Karlovarsku zatím plně využívány.

Autorem projektu je RNDr. Pavel Žlebek a provozovatelem ekocenter je Společnost pro trvale udržitelný život – regionální pobočka Karlovy Vary. Tato pobočka organizuje již 7 let v Karlových Varech rozmanité ekologické akce od besed a pořadů pro mládež až po vysoce odborné Mezinárodní konference. Své zkušenosti a aktivitu rozšíří nyní do celého kraje a díky finanční podpoře svou činnost může dále zkvalitnit a odborně profesionalizovat.

Projekt vytvoří v našem regionu 7 nových pracovních míst zapojených přímo do základních center a další pracovní příležitosti rozvojem tematických center a podporou nových podnikatelských ekologických aktivit.

Partnery projektu jsou: Karlovarský kraj, Města Karlovy Vary, Cheb a STEP – Síť ekologických poraden ČR a Hospodářská a sociální rada Sokolovska.

#### **Kontakty:**

Koordinátor **RNDr. Pavel Žlebek**, Email: [pavel.zlebek@zeleni.cz](mailto:pavel.zlebek@zeleni.cz), mobil: 606 606 599

**Ekocentrum Sokolov**, B. Němcové 1932, 356 01 Sokolov

Vedoucí: **Ing. Lucie Krváková**, Email: [Lucie.Mrvikova.SO@centrum.cz](mailto:Lucie.Mrvikova.SO@centrum.cz), tel: 352 673 636,

Asistent: **Jitka Kasíková**, Email: [Jitka.Kasikova@centrum.cz](mailto:Jitka.Kasikova@centrum.cz), tel: 352 673 636,

**Ekocentrum Karlovy Vary**, Majakovského 707/29, 360 02 Karlovy Vary

Vedoucí: **Ing. Martin Vínš**, email: [Martin.Vins.kv@centrum.cz](mailto:Martin.Vins.kv@centrum.cz), tel: 353 408 406

Asistent: **Vít Cibuzar**, email: [Vit.Cibuzar@centrum.cz](mailto:Vit.Cibuzar@centrum.cz), tel: 353 408 410,

**Ekocentrum Cheb**, Kostelní 2, 350 02 Cheb

Vedoucí: **Bc. Jan Kytka**, email: [Jan.Kytka@centrum.cz](mailto:Jan.Kytka@centrum.cz), tel: 354 426 219,

Asistent: **Lenka Červenková**, email: [Lenka.Cervenkova@centrum.cz](mailto:Lenka.Cervenkova@centrum.cz), tel: 354 426 219

## **5.4 Zpráva o činnosti Chomutovské regionální pobočky STUŽ**

V roce 2006 pobočka se zapojila do předvolební kampaně, aby podpořila svého člena MVDr. Přemysla Rabase v jeho kandidatuře do poslanecké sněmovny. Výsledek společného úsilí byl korunován úspěchem, máme svého člena v parlamentu za Stranu zelených.

Kromě toho jsme se soustředili na tradiční akce našich členů, ať to byl Den Země, Den zvířat, nebo pravidelná povídání o udržitelném rozvoji v rámci programu ve folkovém klubu pořádaném v Podkrušnohorském zooparku. Tento klubový pořad v závěru roku dostal novou tvář, kdy se životnímu prostředí věnuje větší část pořadu a na začátku letošního roku dostal i nové jméno – Klubový večer v zooparku.

Pobočka se rovněž podílela na uspořádání několika besed pro veřejnost, např. beseda o Číně, nebo o energetice. Pravidelně zahajujeme Ekofilm a Den vodohospodářského filmu, pořádaný Povodím Ohře. Členové pobočky se také lektorsky podílejí na „Universitě třetího věku“ pro seniory v Městském ústavě sociálních služeb.

Velkým problémem pobočky je malý počet členů a velký počet důchodců. Doufáme, že v příštím období se nám podaří získat mladé zájemce o činnost ve STUŽ, především Zelených, kterým jsme pomáhali získat preference ve volbách.

*PaedDr. Jiří Roth*

## 6 NÁZORY, POLEMIKY, KOMENTÁŘE, POSTŘEHY

### 6.1 *Připomínky a náměty k dokumentům „Stav a perspektivy území Evropské unie“ a „Územní agenda EU“*

Na www-stránkách Ministerstva pro místní rozvoj byly v 11/2006 zveřejněny materiály EU „Stav a perspektivy území Evropské unie“ a „Územní agenda EU“ jako výchozí podklad pro stanovení rozvojového potenciálu EU, charakterizující stav, zdroje a limity všestranného, ale udržitelného rozvoje EU, vyplývající z vlastností území tohoto společenství.

Odbor územního plánování MMR současně vyzval vybrané subjekty v České republice, aby se vyjádřily k otázkám, zda:

- souhlasí se strukturou dokumentu „Územní agenda EU“,
- cíle uvedené v „Územní agendě EU“ splňují jejich očekávání,
- „Územní agenda EU“ představuje rozumné spojení strategických a akčních aspektů,
- priority uvedené v kapitole 2 „Územní agendy EU“ představují vhodnou rovnováhu zejména s ohledem na:
  - ekonomické, sociální a ekologické aspekty,
  - regionální versus městské a venkovské aspekty,
- považují hlavní akce popsané v kapitole 3 „Územní agendy EU“ za přijatelné,
- existuje vhodná rovnováha mezi akcemi na úrovni „Územní agendy EU“ a na úrovni jednotlivých států.

Dokument má být předložen v květnu 2007 společnému jednání ministrů odpovědných za územní plánování a regionální rozvoj zemí EU v Lipsku (SRN).

Přestože výzva směřuje žádost o odpovědi pouze na dokument „Územní agenda EU“ a nepožaduje vyjádření k oběma zveřejněným materiálům, přestože spolu úzce souvisejí a navazují na sebe, v dalších částech tohoto materiálu je obsaženo vyjádření k oběma dokumentům právě vzhledem k jejich věcné, teritoriální i časové provázanosti.

#### A. Stav a perspektivy území Evropské unie

1. Struktura (osnova) tohoto dokumentu obsahuje sice všechna témata důležitá pro udržitelný rozvoj, nicméně v ne zcela vhodné hierarchii hodnot a významů. Zatímco „antropogenní prvky“ v území (sídla, ekonomická, občanská, sociální, dopravní a technická infrastruktura) prolínají všemi kapitolami osnovy, „přírodní prvky prostředí“, příroda, krajina, další složky životního prostředí jsou, ačkoliv plošně tvoří většinu území Evropy, navíc nelogicky spolu s kulturou, popsány jen v jediné kapitole 2.5., a to ještě v kontextu, prozrazujícím přesvědčení autorů o podřízenosti tohoto subsystému ostatním – antropickým subsystémům (pouze jako jakýsi další možný „zdroj růstu“ – potenciál pro ekonomické využití pro těžbu surovin a vody, pro cestovní ruch apod., prostě pro lidské potřeby). Neuznává tuto hodnotu jako hodnotu „samu o sobě“, jako primární předpoklad lidské existence, poznání, duševní i fyzické rovno-

váhy, kolébky lidstva jako specifického živočišného druhu, jehož „hnízdem“ jsou lidská sídla se sice složitějšími, ale přesto archetypálními podobnými projevy metabolismu a komunikace s vnějším přírodním prostředím prostřednictvím toků materiálů, energií, informací a genů, které je třeba nejen využívat, ale především chránit. Za filosoficky korektní a koncepčně správnější bychom považovali zařazení samostatné hlavní kapitoly o životním prostředí a v tom podkapitol o přírodě a krajině do části B.2. hned po subkapitole „2.1. Obecný výhled“ jako další úvodní subkapitolu (rozhodně před úzce zaměřenou antropocentrickou subkapitolu 2.2. Růst a inovace) a daleko více ji rozvést.

2. Při četbě osnovy tohoto materiálu je čitateli hned zřejmější, proč materiál „Politika územního rozvoje ČR“ tak zoufale postrádá kapitolu či alespoň důstojnou zmínku o onom „přírodním subsystému“, se kterým by se měl onen „antropogenní systém“ v území komplementárně doplňovat a překrývat, aniž by si navzájem „překážely“. Inspirace pochází nepochybně odsud, zde je ovšem jenom potlačen, tam chybí úplně. Podcenění tohoto subsystému v některých evropských dokumentech, přestože se v mnohých kapitolách podobně jako koncepční materiály české zaklínají „udržitelným rozvojem“ jako nepochopeným nebo formálním (protože pro podporu z fondů EU nutným) prázdným módním zaklínadlem, se bohužel stává běžným atributem zpracovávaných koncepcí.
3. Subkapitola o růstu a inovacích by měla být formulačně precizována tak, aby bylo v souladu s Lisabonskou strategií mimo jakoukoliv pochybnost zřejmé, že se nejedná o „neomezený růst materiálových a energetických nároků výroby a spotřeby“, ale takový **růst kvality života**, který provází právě odpoutání („decoupling“) od těchto dlouhodobě neudržitelných trendů. Tedy uspokojování **skutečných, ne uměle reklamou vygenerovaných pseudopotřeb**, spojených s plýtváním omezenými zdroji a ničením životního prostředí, přírody a krajiny.
4. Je s podivem, že se o přírodě a krajině ani v tomto antropogenním pojetí dokumentu nehovoří jako o součásti „národního bohatství“, což by bylo v mnohých ohledech lepší indikátor životní úrovně, než HDP. Dokonce se o nich nemluví ani v kontextu ekonomického využití jejich potenciálu pro regeneraci lidských sil, odpočinek, rekreaci, lázeňství a dalších „soft“ forem, které mohou být předmětem inteligentního a přírodu i krajinu nepoškozujícího podnikání a tvorby zisku. Přitom při relativní malosti rozlohou i počtem obyvatel a chudobě Evropy na nerostné a energetické zdroje se jedná (spolu s historickým kulturním dědictvím) o jedinečnou atraktivitu, kterou by bylo záhodno chránit i jako nevyčerpatelný ekonomický zdroj, bude-li využíván osvětlivě, šetrně, pro cestovní ruch. V globálním měřítku je v tomto ohledu Evropský kontinent oblastí stejně atraktivní, jako jsou památky a příroda jiných než křesťanských náboženství a hospodářských systémů z jihovýchodní či východní Asie, Afriky, Latinské Ameriky, jak ukazuje silící proud turistů z těchto oblastí do Evropy včetně ČR. Přitom pozornost se neprávem a se znepokojením zaměřuje jen na imigraci obyvatel z těchto oblastí do Evropy a Severní Ameriky.
5. Českému čtenáři a zejména tvůrcům politiky územního rozvoje ČR by nemělo uniknout, že vedle již rozvinuté urbanizační osy Západní Evropy, tvořené oním pověstným „banánem“ sahajícím od jihovýchodní Anglie přes holandské, belgické a severofrancouzské přístavy a území těchto zemí přes střední a jižní Německo, Rakousko, Švýcarsko až do severní Itálie, se po integraci dalších zemí střední a východní Evropy do EU již vytvářejí zárodky dvou dalších – severo-jihovýchodních os – od jižní Skandinávie, přes Dánsko, Hamburg, Berlín a Drážďany v Německu a přes ČR dál na jihovýchod na Brno, Vídeň, Bratislavu a Budapešť a do Slovinska a další od Helsinek ve Finsku a od Petrohradu v Rusku přes bývalé Pobaltské republiky SSSR, Varšavu, Katovice v Polsku, naše Ostravsko, ale i západní Slovensko dále do Maďarska a Rakouska. Tomu by měla odpovídat i orientace a priority v doplňování evropské dopravní infrastruktury vč. tranzitu přes ČR. Poloha ČR „v srdci Evropy“ velí dobře vážit, jakými mody dopravy tyto zvýšené nároky

na dopravu uspokojovat tak, aby vyhovovaly oprávněným požadavkům na růst kapacity, ale i ohledům na životní prostředí v naší zemi. V tomto kontextu a s přihlédnutím k úvahám o dopravě v jiných kapitolách materiálu nelze vyloučit, že po zvážení kontinentálních a globálních souvislostí budou muset i naši environmentalisté vzít „na milost“ únosnou míru zlepšení plavebních podmínek na Labi i pro přístup k Dunaji a realističtěji posuzovat i snahy MD po odstranění zaostání dálniční sítě ČR – tedy místo kategorického „ne“ hledat optimální způsoby a trasy, jak uspokojit oba veřejné zájmy.

6. Z obsahu a pojetí některých kapitol je zřejmé, že dokument vznikl pod redakční supervizí Finska jako země předsedající EU. Projevuje se to jednak tím, že Finové mají tradičně dobrý vztah k přírodě a krajině, ve své zemi mají daleko méně konfliktů mezi zájmy na rozvoji a na ochraně zděděného přírodního i kulturního dědictví, takže předpokládají, že tomu tak je i jinde v Evropě a někde výraznou odlišnost problémů silně urbanizovaného a dopravou přetíženého prostoru západní a střední Evropy zjevně nedoceňují a v textu nezdůrazňují. Nemají za sebou (až na krátkou zkušenost s okupací a válkou se SSSR) „reálsocialistickou etapu“ vývoje, jakou prošly transformující se země – noví členové EU z bývalého „socialistického bloku“ ani nemusí řešit problém intenzivní tranzitní dopravy přes svou zemi. Mají prostě jiné starosti a někde je to na textu znát.
7. Jinak ovšem k dalšímu pojetí (strukturu i obsahu kapitol) tohoto materiálu nemám připomínek – obsahuje vše podstatné, co by takový materiál měl obsahovat, i když někde jen v náznaku, což může být dáno i snahou o hutnost a stručnost.

## **B. Územní agenda Evropské unie**

1. Již při čtení první kapitoly o cílech a obecném pojetí v územních souvislostech, odst. 3 na str. 3 „naskakuje“ zasvěcenému českému čtenáři obava z různého výkladu pojmu „konkurenceschopnost“ Evropy v globálním kontextu. Zatímco osvícení čtenáři s širokým filosofickým a kulturním přehledem (a nadhledem) jej vnímají v nejširším kontextu bytí, včetně duchovní, kulturní a environmentální dimenze, kvality fyzického i sociálního prostředí, mnozí jiní jej vnímají jen v úzce ekonomické dimenzi výroby a obchodu a zmíněné širší rámce ne-li ignorují, pak alespoň podceňují (jako „třešinku na dortu, který se teprve musí upéct“ – vzpomínáte?). Je třeba zdůrazňovat konkurenceschopnost Evropy v globálních souvislostech jako cíl v tom nejširším pojetí.
2. V kapitole druhé o prioritách územního rozvoje je třeba zdůraznit více potřebu a podporu relativně autonomních regionálních okruhů oběhu hmot a energií, nikoliv zcela uzavřených, ale přeci jen co nejúspornějších v generování dopravních nároků. Lze to nejlépe učinit doplněním textu v kapitolách 2.1. a 2.2. Má to význam nejen pro ochranu životního prostředí, ale i pro vyváženost ekonomického rozvoje center osídlení a jejich venkovského zázemí a dokonce i z hlediska funkčnosti a bezpečnosti při mimořádných událostech – přírodních a lidmi způsobených krizích či katastrofách. Na nadregionální a mezistátní úrovni by měly být podporovány z veřejných prostředků jako veřejný zájem především přenosy nápadů, myšlenek, idejí, nikoliv „ingotů“. Tím by se orientovala podpora v souladu se zájmem na ochraně životního prostředí na rostoucí nároky na spoje, informační technologie ap. víc než na klasickou dopravní infrastrukturu pro masivní přesuny hmot a lidí.
3. Bod 21 v kapitole 2.6. Posílení ekologických struktur a kulturních zdrojů na str. 5 by neměl vyznítk tak, že služby pro cestovní ruch mají být rozvíjeny jen tam, kde pro jiné ekonomické aktivity nejsou příznivé podmínky („když už nic jiného nezbývá“). Je to plnohodnotná ekonomická aktivita pro celé území kontinentu. V územích s vysokou hodnotou zachované přírody a krajiny je potřeba i cestovní ruch a služby pro něj regulovat v zájmu zachování tohoto přírod-

ního potenciálu a nepřetížít je. Proto je tento bod nutno přinejmenším chápat a interpretovat vždy v kontextu ostatních bodů této subkapitoly.

4. V kapitole 2 o prioritách evropského územního rozvoje postrádám konkrétnější náměty na účelnou dělbu některých kontinentálních aktivit mezi evropskými státy a regiony, s využitím jejich specifických přírodních podmínek (klimatu, stability geologického podloží, terénní morfologie) nebo hustoty osídlení (např. pro vedení důležitých dopravních koridorů, umístování zdrojů jaderné energetiky a úložišť vyhořelého jaderného paliva, obnovitelných zdrojů energie), stejně jako společné zájmy na ochraně některých území v celoevropském zájmu (příroda a krajina, evropská rozvodí a hlavní pramenné oblasti a zdroje pitné vody ap.). České republiky by se týkalo hned několik takových aspektů územního rozvoje Evropy (tranzitní doprava východ – západ Evropy raději nížinami severního Německa a Polska a údolím Dunaje v Rakousku, než přes ČR s jejími hraničními horami, a to jak v zájmu nižších energetických nároků, tak ochrany životního prostředí a vodních zdrojů na rozvodí tří moří obklopujících Evropu, větší finanční spoluúčasť Evropy na ochraně přírody, památek, vod v ČR jako společného celoevropského zájmu ap.).
5. Dokument nepostrádá obecné vědomí souvislostí vývoje v Evropě v globálním kontextu, ale podle mého názoru by měl více pozornosti a konkrétním vazbám věnovat „blízkému okolí“ EU, zejména nestabilním částem Balkánu, Turecku, Bělorusku, Ukrajině, Moldávii a Rusku a jejich možnému vývoji. Ten může vnést do vnímání evropských problémů zcela jiný pohled a při nepřipravenosti podobné potíže, jaké provázely Evropu při rozšíření na dnešní „pěťadvacítku“ po pádu „železné opony“. Dnes „končí evropský svět“ na východě a jihovýchodě na hranicích Pobaltských republik, Polska, Slovenska, Maďarska a Slovinska a jejich pohraničí je vnímáno jako periferie Evropy. Tak tomu ovšem nebude věčně a lze předpokládat, že ani ne dlouho. Evropa by na to měla být připravena lépe právě ve svých rozvojových dokumentech takového typu.
6. Je-li v úvodu dokumentu „Územní agenda EU“ charakterizována jako akční a realizační plán pro řešení stavu a problémů definovaných v souvisejícím dokumentu „Stav a perspektivy území Evropské unie“, pak bohužel musím konstatovat, že nepokrývá celou bohatost problémů charakterizovaných v tomto výchozím dokumentu. Zabývá se také mnohem více procedurálními mechanismy, než skutečnými věcnými a teritoriálními problémy území EU, takže připomíná (ve sportovní hantýrce) spíše úvodní nadechnutí, než vlastní (sportovní) výkon.

### C. Shrnutí – závěr

S přihlédnutím k výše uvedeným připomínkám tedy odpovídám na Ministerstvem pro místní rozvoj položené otázky takto:

- Vzhledem k výhradám uvedeným v bodech A1, B5 a B6 s dosavadní strukturou dokumentu „Územní agenda EU“ nesouhlasím a považuji to za zásadní, zatímco se strukturou dokumentu „Stav a perspektivy území EU“ lze vyslovit při zohlednění připomínek ad A1 a B5 podmíněčný souhlas.
- Ve stávající podobě cíle uvedené v dokumentu „Územní agenda EU“ nesplňují očekávání, která s projednáním a přijetím takového dokumentu orgány a státy EU spojují.
- „Územní agenda EU“ nepředstavuje podle mého názoru v současné podobě rozumné spojení strategických a akčních aspektů.
- Priority uvedené v kapitole 2 zatím nepředstavují žádoucí rovnováhu základních tří pilířů udržitelnosti vývoje ani harmonického vývoje regionů, měst a venkova.



- Akce popsané v kapitole 3 „Územní agendy EU“ jsou sice přijatelné jako vytváření struktur a mechanismů pro tvorbu a realizaci společné územní politiky, ale neobsahují žádné konkrétní územní problémy s návrhy na jejich řešení. Neobsahují tedy to, co by státy nejvíce zajímalo k formulování celoevropských zájmů se vztahem k jejich území a naopak k ochraně jejich specifických zájmů v celoevropském kontextu. To považují za největší nedostatek materiálu, přičemž výslovně konstatují, že i nedokonalý, místem vzniku a autorstvím poznamenaný subjektivní názor na konkrétnější problémy a jejich řešení by byl pro další diskusi v orgánech EU, v členských státech a ve veřejnosti více užitečným přínosem, umožňujícím směřování ke konsensu, než ponechání „akčního plánu“ v této obecné a pouze institucionální poloze.
- Z týchž důvodů se zatím nedomnívám, že by materiál obsahoval rovnováhu mezi akcemi na úrovni „Územní agendy EU“ a zájmy na úrovni jednotlivých členských států. Ty očekávají pragmatičtější a uchopitelnější výstupy pro své politiky územního rozvoje, než je dokument zatím schopný poskytnout.

Závěrem považují za zcela klíčový požadavek, aby do dotváření podobných materiálů byly v ČR zapojeny nejen orgány státní správy a samosprávy, odborné instituce a organizace vědy a výzkumu, ale i veřejnost a NGO's. Zejména když je výkon státní správy již téměř půl roku ochromen politickou situací bez vlády poctěné důvěrou Parlamentu je třeba alespoň přechodně posílit prvky přímé demokracie při správě veřejných záležitostí, zejména týkající-li se takovýchto klíčových materiálů, které by mohly předurčit územní vývoj České republiky v širokém územním kontextu na dlouhou dobu dopředu.

*V Praze dne 23. listopadu 2006*

*Ing. arch. Martin Říha*

## **6.2 Alternativa k D3 existuje**

Ústavní soud potvrdil právo obcí chránit stavební uzávěrou své území tak, aby jim je žádný investor nemohl znehodnotit stavbami, dokonce ani tak významný investor jako je stát. Důležité je, že podmínky, kterými obec výstavbu omezí, nesmí být v rozporu s územním plánem obce či územního celku a musí být i technicky splnitelné. Ústavní soud svým verdiktem řekl, že již je konec bezohledným stavbám, jakým je např. plánovaný most na pilířích 100 m od rodinných domků v Libři. Pokud investor zde bude chtít dálnici vést, bude muset najít jiné řešení. Takových nesmyslných řešení je na stavbě dálnice D3 naplánováno více. Dálnice vede přes údolí a vršky, desítky přemostění a tunelů. Nad řadou obcí jako např. Ješeticemi, Příbyšicemi, Chřáštanami a dalšími povede na náspu. Do těchto obcí dálnice přinese hluk a zplodiny, naruší krajinný ráz, ohrozí vodní zdroje, proto obce mají právo se bránit. Dálnice D3, která přivede do oblasti Posázaví tranzitní kamionovou dopravu na trase sever-jih se jeví čím dál nesmyslnější.

Navíc stále více lidí pochybuje o nutnosti výstavby takto gigantické dopravní tepny. O potřebě dopravně obsloužit oblast Benešovska, Táborska a jižního okolí Prahy není pochyb, vždyť na průjezdu silnice 1/3 kolem Benešova je 25 tis. aut denně, z toho je cca 10 tis. aut místní doprava, která by zůstala i po výstavbě dálnice. Řešením je zkapacitnit silnici 1/3 na tří až čtyřpruhovou komunikaci s obchvaty měst Benešov, Olbramovice a další. Stejně neúnosná situace je i na vstupu do Prahy v Jesenicích. Zde projíždí také okolo 25 tis. aut denně, zase většinu z nich představuje tzv. místní doprava. Řešením pro ni je vést od Prahy kolem Jílového směrem na Sedlecko silnicí I. třídy, která dopravně obslouží tuto oblast. Toto řešení vyhovuje i požadavkům na tranzitní dopravu. Do evropské dálniční sítě může být zařazena rychlostní komunikace R4, pokud bude protažena až k Českým Budějovicím. Parametry rychlostní komunikace jsou dostatečné, stejně má mít i dálnice D3 v úseku od Českých Budějovic k hranici i její pokračování dále do Rakouska.

Odhady nákladů dálnice D3 přes Posázaví již nyní přesahují 30 mld. Kč. Alternativní zkapacitnění silnice 1/3 by stálo polovinu, přitom by byly vybudovány obchvaty obcí, na které zde již netrpělivě čekají řadu let. Pokud se začne stavět dálnice D3 spolknou všechny peníze a dobudování místní dopravní sítě žádné nebudou.

Doufejme, že podmínky obcí, kterými budou chránit své území, přispějí k tomu, že Ministerstvo dopravy a spojů pochopí, že je dálnice nesmyslná a přestane ji prosazovat.

### **Občané, braňte se proti zvůli úřadů**

Eva Tylová upozorňuje, že občané nebyli dostatečně informováni o plánované trase dálnice D3, která má do jejich okolí přivést tranzitní dopravu na ose sever–jih Evropy. V červenci a srpnu probíhalo připomínkování návrhů plánů velkých územních celků Benešovsko a Pražský region, které mají trasu dálnice zakotvit. Krajský úřad Středočeského kraje o možnosti připomínkovat tento dokument občany a vlastníky nemovitostí v trase dálnice informoval nedostatečně. Členové STUŽ rozvěsili v obcích podél navrhované trasy D3 stovky letáků s informacemi o trase dálnice D3, mapy trasy dálnice a o upozornění na možnost podat k plánované trase připomínky. Celý měsíc opakovaně tyto informace obnovovali. Řadě vlastníků pozemků i nemovitostí pomohli zformulovat jejich námítky. Nejčastějšími námitkami bylo rozdělení zemědělských pozemků, ohrožení zdrojů pitné i užitkové vody, zasažení hlukem a smogem.

Po vzoru případu z Pozlovic ve spolupráci s Ekologickým právním servisem zorganizovali přípravu stavebních uzávěr, které omezí vedení dálnice v katastru obcí. Stavební uzávěry odsouhlasila zastupitelstva sedmi obcí mezi nimi jsou Tisem, Václavice, Ješetice a Libeň. Zastupitelstvo Středočeského kraje schválilo na svém zasedání 18. 12. 2006 vedení dálnice D3 přes Posázaví, aniž by řádně vypořádalo námítky obcí a vlastníků nemovitostí, kteří se nyní chystají odvolat.

*Eva Tylová místopředsedkyně STUŽ, bývalá náměstkyně ministra životního prostředí*

*Kontakt: tel. 776088244, [www.evatylova.cz](http://www.evatylova.cz), [eva.tylova@ecn.cz](mailto:eva.tylova@ecn.cz)*

## **6.3 Kauza „Obchvat Plzně“**

### **6.3.1 Obchvat Plzně je hotový, hrdinové chybějí**

*(Převzato z Lidových novin, 6. 10. 2006, Jaroslav Nedvěd, str. 11)*

Plzeň se dočkala. Má hotový dálniční obchvat. A stát má autostrádu z Prahy až na Západ. Pěkné. Jenomže dálnice kolem Plzně mohla být dávno. Zdržela se snad o deset let. Proč? Protože obchvat nebyl jen kus silnice. Byl to případ s velkým P. Z hlediska činnosti veřejné správy jeden z nejtrapnějších. Zpoždění bylo důsledkem sporů o trasu, chyb úředníků a manévrů znesvářených stran, politiků. Podle verdiktu Pithartovy vlády z roku 1991 měla silnice protnout jižní okraj Plzně. Ale místní se ozvali, nechtěli na ni koukat. Tak radnice rozhodla, že autostrádu vytlačí k sousedům. Klausova vláda v roce 1994 na prodloužení trasy kývla. Politicky vlivná Plzeň tím horký brambor hodila přespolním. Ti se bránili a přišli jim na pomoc ekologičtí aktivisté. Odstartovala válka.

Zastánci delší trasy soubor často vykládali jako střet se zaslepenými ochránci přírody. Prohlašovali: „Ekoteroristé blokují stavbu“. Takhle černobílé to však nikdy nebylo. Šlo hlavně o spor velké obce s obcemi malými. A pokud jde o blokování, co jiného udělali plzeňští konšelé a ministři, když

se postavili proti původní trase? V polovině devadesátých let se rozběhlo razítkování, které mělo delší trasu posvětit. Jenomže úředníci dělali chyby. Především proto pak odpůrci delší trasy v roce 1997 vyhráli u vrchního soudu. Až dodatečně se dělal posudek vlivů stavby na životní prostředí. Výsledek zněl: Kratší trasa je lepší. To se zastáncům delší trasy vůbec nehodilo do krámu. Trvali na svém, ač někteří paradoxně připouštěli, že kratší trasa je výhodnější i z dopravního hlediska. Proč ji nechtěli? „Na změnu není čas“, zněl univerzální argument. Koncem devadesátých let dávali lidé v průzkumech přednost kratší trase a větší ochraně přírody. Politici a úředníci už na to nebrali ohledy. Z obchvatu se v západních Čechách stalo politické téma číslo jedna. Všechny strany přísahaly: Rychle obchvat dostavíme.

A znovu se muselo k vrchnímu soudu. V táboře bojovníků za delší trasu si předtím dali záležet, aby bylo slyšet: „Plzeň dusí kamiony! Rozhoduje rychlost!“ I blokáda silnice přes město se proto pořádala. Možná to zabralo. V březnu 2001 soud druhou žalobu odpůrců delší trasy zamítl. Bylo rozhodnuto. Politikům to nestačilo. Vymysleli zákon o obchvatu Plzně. Měl stavbu urychlit, ale vůbec ničemu nepomohl. Byla to jenom hloupá demonstrace, že se o cosi snaží. Obchvat Plzně je hotový. Je to ta lepší trasa? Jisté je jen, že je delší a dražší. Kdo vyhrál? Komu po obrovském zpoždění stavby pověsit na krk věnec? O neúspěšné není v dálniční historii nouze. I lidé, kteří na zdržení dopláceli, je požehnaně. A hrdinové? Jako by tu chyběli.

### **6.3.2 Jižní obchvat dálnice D5 kolem Plzně – plány, představy a skutečnost po 15 letech**

Na svých loňských oslavách šedesátin jsem slíbil plzeňské delegaci gratulantů ve složení redaktor Českého rozhlasu Plzeň Blažek, pan Drnec a Ing. Vybíralová, že se po otevření posledního úseku jižního obchvatu dálnice D5 kolem Plzně přijedu na hotové dílo podívat a porovnáím výsledek s našimi názory z dob, kdy se rozhodovalo mezi variantami vedení trasy KU (tunel nebo zakrytý zářez mezi Bručnou a Černicemi) a SUK (tunel návrším Val – Valík u Štěnovic a Útušic). Tehdy chybělo do dokončení jen několik týdnů a podle zpráv z tisku se na otevření všichni moc těšili. Plzeňští občané proto, že doufali ve zklidnění dopravy a zejména zmizení kamiónů z ulic města, útušičtí a štěnovičtí se zase těšili na ukončení provizorního převedení kamionové dopravy na silnici II/180, procházející oběma obcemi. Radní města Plzně a senátor Prosek završili dlouholeté úsilí prosadit tuto variantu proti konkurenční KU, kterou prosazovali hlavně občanské iniciativy a nevládní ekologická hnutí, nezávislí odborníci z oborů urbanismu a územního plánování, vodního hospodářství, přírodních věd i z dopravy a ekonomie dopravy, z ochrany životního prostředí, ochrany přírody a krajiny.

Počkal jsem s tím ještě celý jeden rok od otevření, až budou dokončeny terénní úpravy, nové uspořádání a značení navazujících silnic a místních komunikací, protihluková opatření, vysázena zeleň a „uklizeno“ zařízení stavenišť. Vydal jsem se na obhlídku v sobotu na sv. Martina, tedy 11. 11. 2006. Jak se ale ukázalo, ani rok po zprovoznění stavba dokončena není. Předsevzal jsem si projet a prochodit prostor stavby a okolí v obou tehdy konkurenčních variantách a porovnat dnešní stav jednak s tehdejšími, jednak s našimi představami o dalším vývoji využití území v okolí a našimi výhradami k variantě SUK, která se nakonec realizovala.

Už při výjezdu z Prahy jsem byl překvapen, jak silný provoz a kolik kamiónů je na dálnici D5 v sobotu dopoledne. Myslel jsem si naivně, že pojedu v pohodě. Místo toho to chvílemi byl doce-la „nervák“, zejména když jsem byl patrně široko daleko jediný, kdo opravdu zpomaloval na 100 a pak na 80 km/hod. při míjení stavenišť mytných portálů, jak přikazovaly dopravní značky. Hned jsem měl vždy „na kufru“ nějakého debila, který se rozčiloval, proč zpomaluji. V místě, kde právě

osazovali na sloupy příčný vazník portálu a kde stál v jednom z pruhů autojeřáb a kde byla doprava svedená do jediného pruhu, však s respektem zpomalili všichni. Minul jsem odbočení na „plzeňský přivaděč“, kterým tranzit Plzně po léta mířil do ulic města od Rokycan a obloukem doleva jsem začal stoupat na lesnatý hřeben nad údolím Úslavy.

Tento úsek je ještě společný oběma variantám, takže není co porovnávat – rozvětvení je až od mostu přes Úslavu. Nicméně řidiče překvapí, že už i na tomto novém úseku vykazuje vozovka chvílemi zřetelné nerovnosti – „vlny“, jakoby se podkladní vrstvy nebo vozovka sesouvaly. Nálady nepřidají ani dva pomníčky prvních obětí tohoto úseku z dob, kdy byla v provozu jen jeho polovina při dočasném provizorním převodu provozu na tzv. „vojenskou silnici“ II/180 ve snaze ulevit Plzni ještě před dokončením celého obchvatu. Sjel jsem klesání k mostu přes Úslavu a připravil se na „zážitek“ mimoúrovňové křižovatky se silnicí I/20 od Písku a Lnářů. Chvíli jsem váhal, zda nesjet už tady z dálnice a nezačít prohlídku z této strany, ale když jsem viděl ten propletenec silnic a další křižovatku hned za sjezdem z dálnice, zbaběle jsem zůstal na dálnici a rozhodl se, že nejdříve projedu celý úsek až na mimoúrovňové křížení se silnicí I/27 na Klatovy a odtamtud začnu s prohlídkou jakoby „odzadu“.

Jak jsem čekal, viděl jsem vpravo od dálnice dosud v polích onu mezeru v zástavbě mezi Bručnou a Černicemi, kudy měla projít varianta KU. Jenže v ní už stojí monstrózní víceúčelový komplex Olympia a staví se nějaká další větší stavby, a to jsem neviděl za horizont. Dálnice se za křížením s I/20 pořád stáčí táhlým obloukem doleva k jihu do souběhu s ní a pak zase táhlým obloukem doprava do sousedství oné „vojenské silnice“ II/180. Sjezdy a nájezdy tu tvoří nepřehledný a stísnující několik set metrů dlouhý koridor, který si ještě „vychutnám“ při návratu. Kolem křiklavě žluté práškové lakovny u bývalé cihelny v Černicích mě dálnice vedla do tunelu pod Valíkem. Jeho jižní táhlé úbočí svažující se k Losinskému potoku je nyní brutálně ve značné délce před portálem tunelu deformováno vpravo vysokým zářezem a vlevo náspem dálničního tělesa. Dálnice tu klesá tunelem, aby se na mostě přes Úhlavu zlomila opět do mírného stoupání zářezem v protějším břehu.

Kolem Litic a Radobyčic se trasa SUK vrací do souběhu s trasou varianty SUK a tak dál není co řešit. Na křížení se silnicí I/27 z Plzně na Klatovy z dálnice jsem tedy sjel nejdříve na Klatovy a po cca 1 km na sjezdu z ní na Dobřany nebo Starý Plzenec zvolil Starý Plzenec a začal jsem se vracet po silnici II/180 na východ. Tady jsem minul další pomníček oběti dopravní nehody. Odbočil jsem vlevo do Útušic, abych se podíval, jak si teď obec stojí vůči dálnici. V centru obce je upozornění, že nejkratší spojnice Útušic s Plzní je uzavřená, značkou „slepá ulice“. Doprava je odkloněná na Litice a Radobyčice. Já se ale vydal do té „slepé“ části, neboť jsem tušil, že příčinou přerušení bude právě dálnice. Několik desítek metrů ulice na konci obce je bez svrchního krytu vozovky, ale za ním už je silnice s novým povrchem, krajnicemi a příkopy se vzorně urovnaným okrajem sousedního pole. Na konci obce je umístěna na silnici značka „zákaz vjezdu všech vozidel“. Nic si z toho nedělají projíždějící cyklisté, což mne ujišťuje, že projet se to fyzicky dá, jen právnicky je to problém.

Vystoupil jsem ukázněně z auta a dál šel pěšky až na nový nadjezd nad dálnicí. Odhaduji vzdálenost dálnice od okraje obce na cca 400 m. Dálnice je tu v mírném zářezu a investor ji navíc opatřil i protihlukovými valy. Ještě je tu neurovnaná mezideponie zeminy a čerstvé terénní úpravy naznačují, že se tu ještě pracuje. Vyfotografoval jsem si odsud západní portál dálničního tunelu v lesnatém hřbetu Val – Valík a pohledy vlevo i vpravo od něj. Je odsud dobře patrná absurdita vedení trasy SUK právě tímto návrším, když vlevo k severu i vpravo k jihu jsou v terénní konfiguraci bezlesá sedla, kudy by mohla dálnice z hlediska terénní konfigurace projít bez směrových a spádových krajností a bez tunelu raženého tvrdým spilitem. Zatímco úsek dálnice, který je Útušicím nejbližší, je proti šíření hluku k obci odcloněn zmíněným zářezem a valem, vzdálenější úsek na mostě přes Úhlavu a na rampě před portálem tunelu v tomto směru k Útušicím účinně odclonit nelze. Intenzita hluku šířeného odsud je sice při značné vzdálenosti nízká, ale při hustém provozu prakticky trvalá. Uvědomuji si

ten vzdálený hukot při návratu k okraji obce. Proniká i do jejích ulic. Asi se na to dá zvyknout, jako si musíme zvyknout na hluk z ulice v bytech v Praze. Jenže ta idyla bydlení na venkově v blízkosti velkého města, kombinující výhody obou, už to není.

Sedl jsem znovu do auta a vrátil se na silnici II/180. Na kruhovém objezdu na okraji Štěnovic jsem zamířil vlevo pod Valík. Přejel jsem Úhlavu po starém mostě a pokračoval údolím proti proudu Losinského potoka. Minul jsem vjezd na stavbu nového mostu a západního portálu dálničního tunelu, jenže se tu nikde nesmí zastavit a tak jsem zastavil až na křížení silnice II/180 s červenou turistickou značkou na odbočce k štěnovické pile. Odtamtud jsem přešel silnici do lesa Valík a po nové „buldozerové“ těžké cestě, zřízené průsekem lesa v souběhu s původní citlivě vedenou lesní cestou nepochybně kvůli stavbě, jsem se vrátil k mostu přes Úhlavu a k západnímu portálu dálničního tunelu. Tady v dříve neporušené široké říční nivě přechází řeku mohutný dálniční most, ze kterého se šíří kromě hluku a emisí z motorů také nepříjemné kovové klapání kol na krytých dilatačních spárách mostu. Západní svah Valíku je poznamenán nejen stavbou portálu tunelu a odlesněnou „pleší“ nad ním, ale i nepřírozenou ze svahu vyčnívající rampou nájezdu z tunelu na most a další nasypanou silniční rampou ze dna údolí k portálu tunelu. Kromě těchto trvalých „ozdob“ říční nivy



a svahu s vyústěním tunelu „straší“ v nivě, doufejme jen dočasně, ještě objekty zařízení staveniště několika firem, skládka silničních panelů a různé zbytky po stavbě mimo areál těchto zařízení, které by měly co nejdříve zmizet. Terénní úpravy pod vlastním mostem jsou už ale dokončeny a lze předpokládat, že se jizva staveniště mostu časem dobře zacelí. Otázkou zůstává obava ze splachů z vozovky dálnice do Losinského potoka a do vodárenského toku Úhlavy nad odběrním místem pro plzeňský vodovod na Homolce, zejména v případě větších havárií, kdy se mohou škodlivé látky



dostat mimo kanalizaci. Na to ostatně upozorňovala Ing. Vybíralová už v době sporů o varianty a ani podrobná prohlídka mostu a jeho odvodnění mne nezbavila obav.

Vylezl jsem po schodišti z úpatí krajního pilíře až k únikovému místu z dálnice před portálem tunelu, abych si prohlédl stísnující úzký profil chodníčku zřízeného jako úniková cesta z tunelu i z mostu. Nechtěl bych tudy s davem utíkat před požárem nebo jinou velkou havárií více vozidel, zejména s vědomím, že se sem hasiči i záchranka dostanou z Plzně zatím jen přes vzdálené mimoúrovňové křižovatky z I/20 a I/27 jen přímo po dálnici, která však už může být v té době zablokovaná, nebo právě jen zespu z silnice II/180 přes Černice.

Slezl jsem zpět do údolí a vrátil se lesem na červenou turistickou značku, po které jsem došel až na vrchol Valu a ke skupince rekreačních chat poblíž západního portálu dálničního tunelu. Jestli v Útušicích byl hluk z dálnice v pozadí patrný, ale ne vysloveně obtěžující, pak tady ti chataři mají dálnici cca 100 m vzdušnou čarou od západního portálu opravdu „za trest“. Intenzita hluku připomíná blízkost letiště a pro mne by byla nesnesitelná. Zašel jsem se lesem podívat seshora i na východní portál dálničního tunelu. Při cestě lesem jsem už nenašel zbytky geologických zkušebních vrtů, které nám předváděl Doc. Mirvald ze Západočeské univerzity v Plzni začátkem 90. let minulého století. Zato jsem si všiml některých zjevně usychajících stromů nad trasou tunelu, o kterých se mohu jen dohadovat, zda by uschly i bez něj, nebo je to důsledek emisí a zaklesnutí hladiny spodních vod odvodňujícím účinkem stavby tunelu. To se uvidí až po delším čase. I lesem proniká hluk z provozu dálnice, takže přichází nejen o kus kvality pro rekreaci, ale patrně i o rušenou zvěř.

Nad východním portálem tunelu je rovněž odlesněná „pleš“, přecházející zde ovšem do dalšího rozsáhlého odlesnění svahu až k dřevěné hájence u silnice II/180. Terén je už nahrubo urovnán, patrně tu bylo další zařízení staveniště, které už zmizelo. Svah před portálem je ovšem deformován

již popsaným zářezem na severní a násypem na jižní straně dálničního tělesa. Ke snížení rozsahu nezbytného odtěžení hornin svahu je severní opevnění zářezu zhotoveno z gambionů – košů z pozinkovaného drátu vyplněných kamennou rovnáninou. Teprve zbytek svahu nad nimi je osázen novými keříky, se spornou nadějí na přežití. Hladina spodní vody je totiž zářezem stržena desítku metrů pod jejich kořeny a k jihu obrácená kamenné zeď pod nimi bude v létě rozpálená tak, že z ní stoupající vzduch bude vysoušet vše nad ní. Vyžadovalo by to trvalou zálivku nebo osazení odolnými druhy rostlin odněkud z arizonské pouště. Ani jedno z toho není reálné.

Po této procházce lesem jsem opět sedl do auta a jel se podívat na to, jak plzeňští „naložili“ s onou mezerou v zástavbě mezi Černicemi a Bručnou, kudy měla projít dálnice v mělkém tunelu nebo zakrytém zářezu ve variantě KU. Zaparkoval jsem u jediné vily z 1. republiky, která v této mezeře byla už tenkrát umístěna. Překvapil mne nepořádek na jejím pozemku. Dříve kultivovaná zahrada se vzcnými stříbrnými smrky byla zanedbaná, ba zpustošená. Na pozemku je na desítku nákladních i osobních automobilů a stavebních mechanismů v různém stupni rozkladu jako v nějakém autobazaru či kovošrotu. Zatímco ovšem za touto vilou nad silničkou s trolejbusovou tratí, která spojuje Černice přes Bručnou s Plzní, zůstaly pole, na kterých teprve v této době začínají vyrůstat nájemní obytné domy, pod touto silničkou už je v bývalé proluce kompaktní zástavba novými, ale už zabydlenými rodinnými domky hluboko k údolí Úhlavy. Vyšel jsem kolem té původně solitérní prvorepublikové vily po níž cestou až na historickou císařskou silnici od Vídně, Českých Budějovic a Písku do Plzně a tak jsem z druhé strany mohl spatřit to, co mne vítalo při příjezdu do Plzně – obří centrum Olympia a další stavby v bývalé trase KU. Tak pro tohle se musela dálnice odklonit a vytvořit onen pověstný „Prosekův pytel“. Pro tohle je téměř o kilometr delší, což znamená mnohem více spalených pohonných hmot, emisí škodlivin, hluku do daleko širšího území. Pro tohle je namísto klasického a přehledného „čtyřlístku“, jaký má ve znaku Ředitelství silnic a dálnic, na křížení se silnicí I/20 a II/180 několik set metrů dlouhý a nepřehledný propletenec nájezdů, výjezdů a ramp, na nichž má např. řidič odbočující z I/20 od jihu na D5 na Prahu chvíli strach, zda nevjel omylem do protisměru. Kvůli tomuhle byla silnice II/180 na jednoduchém křížení s I/20 zaslepena a vozidla z ní zahrnuta do tohoto propletence. Dodnes řidiči na tomto novém uspořádání silnic bloudí. V Černicích jsem byl dotázán řidičem jedoucím od Štěnovic, zda jede dobře na Klatovy. Ujistil jsem ho, že nikoliv, že se musí vrátit a pokračovat po II/180 na mimoúrovňovou křižovatku s I/27, což je ta jeho kýžená klatovská silnice. Na II/180 jsem viděl stát kamion před odbočením původní trasy této silnice, opatřené nyní značkou „slepá ulice“, jak si jeho řidič láme hlavu, proč ho ženou do Černic, když mohl dříve na Starý Plzenec, Týmákov či Ejpovice pohodlně mimo zástavbu, pokud nechtěl jet městem Plzní nebo nechce či nemůže použít dálnici.

Vrátil jsem se ještě jednou do Štěnovic a vyjel jsem z nich k jihu na Losinou. Chtěl jsem najet na silnici I/20 až nahoře u Radyně a podívat se cestou k Plzni, jak dopadl ten krásný průhled na věž kostela Sv. Bartoloměje na plzeňském náměstí, po jehož přímce tato císařská silnice od překonání lesního hřbetu směřovala. Nemýlil jsem se ve svém pesimistickém očekávání. Značný úsek silnice I/20 je z tohoto „scénického hlediska“ znehodnocen právě stavbou křižující dálnice a souvisejícími úpravami ostatních komunikací, včetně silnice I/20. Začalo pršet a já byl rád, že všechno podstatné, co jsem chtěl vidět, jsem si projel, prošel a prohlédl před deštěm. S povzdechem nad zjištěnými skutečnostmi jsem se rozhodl už další prohlídku nedělat a vrátit se do Prahy. Ještě jednou jsem si „vychutnal“ tíseň řidiče projíždějícího křižovatku silnice I/20 s dálnicí D5 při odbočování na Prahu a pak už jsem se soustředil na nepolevující provoz na dálnici D5 ku Praze.

**Nemohu si pomoci, neshledal jsem nic, co by mne přesvědčilo o správnosti vybrané a realizované varianty SUK oproti námi v roce 1991 prosazované KU.** Ta by jen hlukem obtěžovala přibližně stejný počet lidí, jako SUK. Emisí by díky tomu, že byla kratší produkovala méně, byla by úspornější v investičních i provozních nákladech jak kratší délkou, tak levnějšímu tunelu. Byla



by daleko srozumitelnější pro orientaci uživatele tím, že by vedla opravdu od západu na východ a křížení se silnicí I/20 by tvořil jednoduchý „čtyřlístek“. Tím by byla i bezpečnější. Dálnice by se necpala do rekreačního zázemí města a nenarušovala lesní komplex Val – Valík, nekomplikovala by provoz na silnici II/180 a nerušila tolik obyvatele Štěnovic a Útušic. Údolí Úhlavy by překonávala nikoliv v nedotčené a krásné široké nivě pod Štěnovicemi, ale v užším a z hlediska ochrany vod (ve vodárenském toku Úhlavy nad odběrním místem Homolka) bezpečnějším místě v polích. Pravda, proluka v zástavbě mezi Bručnou a Černicemi by nebylo možné zastavět v takovém rozsahu, jako nyní, ale ať původní obyvatelé Bručné a Černic sami posoudí, zda je to rozhodnutí ochránilo před negativními vlivy dálnice co do hluku i emisí a zda nové funkční využití území proluky a jím působený dopravní provoz je lepší, než původní. Rozčarování patrně zažívají i jinde v Plzni a okolí. Provoz na původním průjezdu městem se neoslabil, není dořešen průjezd městem ve směru sever – jih, dálnice nepřevzala díky vzdálenosti od města a vzdálenosti mimoúrovňových křižovatek žádnou zátěž z tangenciálních vazeb okrajových částí města. A co horšího, dálnice k sobě přitahuje nová zařízení, zatěžující území další dopravou. Obchod, služby, sklady, logistická centra. Nevejdou-li se přímo ke sjezdům z dálnice, umístí je při silnicích v blízkých obcích. V Losiné tak roste jedno takové monstrózní podnikatelské centrum pěkně necitlivě ke krajinnému rázu rovnou v podnoží hradu Radyně. Takže provoz nepoleví ani na ostatní silniční síti a místních komunikacích – naopak.

Pracuje-li metodou „pokus – omyl“ např. úředník vyměřující výši důchodů, případná chyba se na papíře snadno napraví. Chyby učiněné při územním plánování takových investic, jako je dálnice D5, budou škodit nejméně 100 let a jsou v rámci nejméně jedné generace prakticky nenapravitelné. Měli bychom se z nich poučit alespoň pro další sporné případy, jako je severozápadní segment silničního okruhu kolem Prahy, vedení R35 kolem Českého ráje nebo v prostoru Pardubického kraje, R44 u Brna apod. A nejen pro Ředitelství silnic a dálnic a Ministerstvo dopravy platí „Chybami se člověk učí, ale jen hlupák vlastními.“

*Martin Říha*



## 6.4 Loučení s Prahou

Vícekrát jsem se ve Francii setkal s lidmi, kteří po návštěvě Prahy vyslovují potěšení nad tím, že ji nepotkal válečný osud Drážďan ani zničení minulým režimem a nadšení hovoří o její zachované kráse, jíž se budou těšit i další generace. Musím se přiznat, že podobný optimismus sdílet nemohu, pokusím se vysvětlit, proč tomu tak je.

### Období nadějí

Počátkem devadesátých let jsme se mohli těšit nadějí že po dlouhých letech chátrání historické architektury i domovního fondu zaviněný ekonomickou a organizační neschopností komunistického režimu se Praha konečně dočká takové ochrany a péče, jakou tento urbanistický a architektonický soubor světového významu zasluhuje. Také proto v březnu 1991 uspořádal Ústav dějin umění Čs. akademie věd v Praze mezinárodní konferenci o problémech spojených s památkovou péčí, na níž se specialisté ze sedmi zemí podíleli o své zkušenosti, aby domácím odborníkům umožnili získat předstih před světem peněz, s nímž tehdy neměli zkušenosti. Když brzy poté, v roce 1992, zejména zásluhou PhDr. Dobroslava Líbala, prezidenta Českého národního komitétu ICOMOS (světové organizace, shromažďující odborníky v oboru stavebních památek) byla Praha zapsána do seznamu světového kulturního dědictví UNESCO, zdálo se, že skutečně nic nebude bránit tomu, aby její historický charakter byl předán i dalším generacím.

### Co mělo následovat

Výjimečnost Prahy je v tom, že se od nejstarších dob utvářela jako celistvý útvar, neboť velkorysý založení Nového Města ve středověku plně postačilo i době barokní a sloužilo jejímu rozvoji po celých pět století. Na jednom místě tak vznikl jedinečný svědek kulturního a uměleckého vývoje evropské civilizace všech historických období s velkým množstvím památek i nebyvale harmonické uspořádání přírodních i lidmi vytvořených prvků v pražské kotlině. Tím vším paří dnes Praha mezi největší kulturní poklady civilizovaného světa, jejichž cena časem ještě vzrůstá, jak je tomu u vzácných uměleckých děl.

Zařazením Pražské památkové rezervace do seznamu světového kulturního dědictví UNESCO se Česká republika zavázala k ochraně a péči o její současný stav. Ale velký územní celek rezervace, vyžadující navíc nutně vnější ochranné pásmo včetně ochrany jejího panoramatu, se tak rozrůstá na celé vltavské údolí, což pochopitelně neumožňuje uvést staré hlavní město státu v soulad s nároky přítomné doby. Již na první pohled je zřejmé, že tyto dva protichůdné požadavky nelze sladit a že Praha se musí rozvíjet jiným způsobem, než jiná běžná města, jež svá centra rozšiřují a přizpůsobují novodobým potřebám vyšší zástavbou, zlepšováním dopravy a dalšími změnami. Tady se české společnosti nabídla příležitost, ne-li povinnost, osvědčit svou prozíravost, schopnost, národní hrdost, vůli a odvalu k městotvornému činu, sloužícímu k zachování „hlavního magického města Evropy“ (A. Breton) a měli řešit tento problém podobným způsobem, jako Karel IV. Ve výhodné poloze a v dostatečné vzdálenosti od historického města založením nového administrativního a obchodního centra, napojeného na staré město rychlými dopravními prostředky. Takové centrum by vyhovovalo všem potřebám soudobého života a architektům by se naskytla příležitost k realizování projektů, neomezovaných okolním prostředím. Není to nic nového, paralelní města vznikala i v minulosti (Washington, Haag), v jihoafrické metropoli Pretorii byl půvab anglické koloniální architektury zachován přemístěním obchodních aktivit s nezbytnými výškovými budovami do 50 km vzdáleného Johannesburgu a Pretorii ponechána dosavadní správní a obytná funkce v původním měřítku zástavby. Příklady z Paříže ostatně sledují totéž, výškové administrativní budovy v pařížské čtvrti

La Défense svojí nevšední tvářností představují inspiraci pro architekty z celého světa, s rozdílným pojetím architektury a měřítkem staré Paříže ale nesoutěží, neboť tato čtvrt je od historického města dostatečně vzdálená. Decentralizace se osvědčila a Paříži prospěla rovněž přemístěním vysokých škol a různých ústavů do jejího okolí (Saclay, Cergy-Pontoise, Orsay, Palaiseau). Centrum Créteil, postavené v sedmdesátých letech na bývalém štěrkovišti, je dnes sídlem prefektury, justičního paláce a univerzity, napojené na Paříž dálničním tahem a prodlouženou linkou metra. Vzdálenost se dnes stala pojmem relativním což umožňuje decentralizaci i městské okruhy, modernita přestala znamenat stavění mrakodrapů a „řešení“ dopravy dálnicemi a rozšiřováním ulic ve starém městě, jak ještě v roce 1925 v Paříži navrhoval Le Corbusier. Návrhy na decentralizaci Prahy se objevily i u nás dokonce již ve třicátých letech minulého století (Zákrejsův námět na průmyslovou čtvrt u Labe; Nové město na sever od Prahy prof. J. Sokola) a koncem šedesátých let uvažoval o přemístění méně důležitých funkcí z Prahy do okolních měst prof. Voženílek. V devadesátých letech, v rámci Společnosti pro trvale udržitelný život (STUŽ) decentralizaci bezvýsledně prosazoval urbanista Jan Skokánek.

### Všechno je jinak

Následný vývoj však proběhl spíš podle scénáře, před nímž specialisté sedmi zemí v roce 1991 varovali. Začalo se tím, že se vláda zbavila odpovědnosti za územní plán a svěčila ji magistrátu, což umožnilo vznik spolupráce mezi podnikateli a politickými představiteli města. Výsledkem je územní prognóza pražského regionu zpracovaná podnikatelskou organizací a územní plán, jenž v souladu se zastaralými názory zachovává centralistickou koncepci s kapacitní dopravou sváděnou do středověké uliční sítě a navrhuje rozšíření Prahy na plochu, která by stačila pro velkoměsto s několika násobným počtem obyvatel. Což vyhovuje obchodu s pozemky, ale vnitřní město nešetří katastrofálních změn a jeho transformaci v úřednicko-administrativní pustinu. Útvar hlavního architekta, původně nezávislá instituce, v minulosti jediná, která byla schopna posoudit projekty v celoměstském rámci, byla v roce 2003 podřízena magistrátu a poté zrušena, když její pravomoci přešly na jednotlivé městské části. Stejně neblahý osud postihl Národní památkový ústav (dále NPÚ), odbornou instituci, když byla památková péče komunálními politiky rafinovaně rozdělena na dvě vedle sebe působící oddělení: na NPÚ, jemuž je vyhrazena činnost odborně teoretická a na odbor památkové péče Magistrátu hlavního města Prahy, část výkonnou, která vyjádření NPÚ nemusí respektovat a také je samozřejmě nerespektuje. Tím je odbornost památkové péče znehodnocována a úředníkům, zaujatým hlavně ekonomikou, se otevírá příležitost ke spolupráci s velkými investory, k ochotě ke kompromisům i ke korupci. O odborné úrovni oněch úřednických památkářů patrně svědčí také příběh jejich bývalého vedoucího J. Musálka, jenž si na Malé Straně nechal pro sebe postavit takové monstrum nástavby, jakou by žádný odborník nikdy schválit nemohl.

Na nežádoucí proměně Prahy se ale podílejí i architekti. Mezi realizovanými přestavbami a novostavbami po roce 1990 je málo takových, které se do stávajícího městského prostředí zařazují vhodným způsobem. Jednak je to tím, že nová architektura se vlivem jiných požadavků a technických prostředků stala převážně průmyslovým výrobkem, nikoli dílem lidské ruky s výtvarným citem a uměleckými ambicemi, jako byla ta stará, její psychologické a estetické účinky tedy postrádá; jednak většina soudobých architektů nemá tendenci podřídit svoji ideu respektu k okolí, jeho charakteru a měřítku nebo potlačit svoji touhu upozornit na své dílo nějakou originalitou. Naopak, mnoho z nich s úředníky a investory shoduje, že vývoj nelze zastavit, zvýšit v Praze hladinu zastavění a vtisknout jí americkou moderní tvář že je žádoucí, neboť každá doba v městské architektuře zanechává svoji stopu. Propagací podobných názorů vyniká právník J. Plos, ředitel kanceláře a sekretář České komory architektů, jenž se o současné Praze vyjádřil jako „o ušlápnutém skanzenu ustrašenců, nereprezentující sebevědomou součástí globální společnosti“ a tvrdí, že „dopad výškových staveb na

památkovou rezervaci je kladný“, aniž vysvětluje proč. Jak ale upozornil týdeník RESPEKT, jako právník a poradce je honorován velkými investory kteří chtějí postavit na Pankráci mrakodrapy, vysvětlování je tedy zbytečné. Transformace Prahy na „moderní město“ bohužel nevádí ani nejvyšším politickým představitelům. Někdejší předseda Poslanecké sněmovny V. Klaus se o mrakodrapech vyjádřil takto: „Stavebníci se rozhodují podle racionálních argumentů, nikoli podle přání plánovačů tváře města“ (Časopis ARCHITEKT, únor 2002). Což prakticky znamená, že soukromé osobě nebo společnosti se dává právo zasahovat do věcí veřejných kdy a kde se jí zlíbí.

Prosazovat moderním importem pomíjivé potřeby dneška či snobské reprezentace na úkor architektonického celku jenž, se tvořil celá staletí, je projevem neúcty k vlastní historii i ješitnosti, furiantství a hlavně nekompetentnosti, postrádající smysl pro vyšší duchovní kulturu, z níž také pramení všechny nenávistné útoky, pomluvy a podrazy proti památkovým omezením, památkářům NPU, Klubu za starou Prahu i proti ostatním občanským iniciativám, bránícím Prahu proti jejím „modernizátorům“. Jan Trefulka o módních úletech české společnosti kdysi poznamenal: „V padesátých letech, každý, kdo šel s dobou, vyhazoval starožitné předměty, které později z téhož důvodu pracně sháněl a nakupoval. I zbytky staré architektury budeme objevovat a oprašovat jako ten starý nábytek, abychom měli v čem a proč žít“. Úplného vítězství nad nenáviděnými památkáři však dosáhli budovatelé reprezentačních zítřků pomocí puče, provedeného koncem roku 2005 s pomocí ministra kultury V. Jandáka. Ten bez vysvětlení odvolal z funkcí všech deset ředitelů odborných pracovišť NPÚ a teprve z médií se veřejnost i odvolaní dozvěděli, že podnětem k tomuto kroku byla zpráva o tom, že se bourá Hladová zeď na Strahově, přestože ve skutečnosti o ni vůbec nešlo. Toto po „bolševicku“ rázné rozhodnutí, tolik připomínající padesátá léta, bylo korunováno jmenováním nového generálního ředitele NPÚ T. Hájk, lékaře a ekologa, který před tím v památkové péči nepracoval, jehož hlavním poradcem se proto stal J. Plos. To mělo za následek odvolání celé řady pracovníků z mnoha sekcí NPÚ, mezi nimi i PhDr. Josefa Štulce, současného prezidenta ICOMOS, který má o památkovou péči nesmírné zásluhy. Důvodem jeho odvolání byla diskuse s novým panem generálním ředitelem, během níž se neshodli. Takové politické zásahy do tak odborného a nepolitického odboru, jako je památková péče, nutně vyvolávají dojem, že diktatura arogantních funkcionářů minulého režimu pokračuje, což by ve fungující demokracii nebylo možné. A naděje na změnu není, všichni ti pánové, kteří získávají svá postavení pouze politickou obratností, obvykle postrádají pochopení pro uměleckou tvorbu, které je obtížně sdělitelné a před nízkou civilizační vyspělostí společnosti bezbranné, nedá se nijak naučit, nikde koupit.

### **Kupředu až do hořkého konce**

Vznikem tržního hospodářství po roce 1989 se otevřela cesta k živelnému vývoji i aktivitě finančně silných investorů, kteří stejně jako v době primitivního liberalismu devatenáctého století považují památkovou péči za nepotřebnou veteš, omezující vlastnická práva majitele. Znovu se potvrzuje, že působení volného trhu a svobodného podnikání může být harmonickému rozvoji města prospěšné jen tehdy, usměrní-li je silná veřejná správa. Ale ta v Praze selhala a identitu Prahy proti zásahům do její podstaty se pak pokoušejí bránit pouze občanské iniciativy, nikoli instituce k tomu určené, jejichž jedinou zbraní je možnost obrátit se na pařížskou centrálu UNESCO, čehož také počátkem roku 2006 využilo několik občanských sdružení. Dochází tak k trapné situaci, že v době, kdy „vláda vrátila se do rukou tvých, ó lide český“, musí obránci Prahy na ten lid žalovat v cizině. Žádnou odezvu u veřejné správy neměly ani návrhy na decentralizaci, jistě i proto, že nedostatek prozíravosti i provinciální přístup této správy k územnímu plánování je v rozporu s tak velkou akcí, jež navíc nepřináší okamžitou ekonomickou prosperitu. Že tak náročné úlohy by se musel ujmout odborný orgán vlády, nikoli podnikatelské organizace, je samozřejmé. Jak velká příležitost k realizaci takového díla Pražanům unikla, je ale patrné i z toho, že Brusel si stěžuje, že kvůli neschopnosti sepsat

srozumitelné a zajímavé projekty, vybrali Češi z kasy EU pouze 500 milionů z připravených dvou a čtvrt miliard eur, jež jim jsou k dispozici.

Až bude zničen nejcennější poklad a největší kapitál, který češi vlastní a Praha se zařadí mezi ostatní znetvořená města k nerozeznání od těch nově vznikajících v Číně, těžko se dá předpokládat, že i nadále bude společně s New Yorkem a Paříží patřit mezi tři nejzajímavější a turisticky nejatraktivnější města na světě. Paříž si je své přitažlivosti plně vědoma a dělá vše pro to, aby ji nepozbyla, neboť příjmy z tohoto „průmyslu“ tvoří významnou položku jejího rozpočtu, jsou trvalé a mají vzestupnou tendenci.

Na řádění francouzských kazisvětů v roce 1831 reagoval V. Hugo těmito slovy: „Je zarmucující vidět, do jakých rukou architektura středovku padla a jakým způsobem hlinomazové dneška nakládají s troskami tohoto velkého umění. V roce 2006 lze podobnými slovy reagovat také na situaci v Praze.

*Ak. arch. Vladimír Stránský, Francie*

*Napsáno v říjnu 2006 pro český zahraniční časopis Nový POLYGON, kde bude zveřejněno v polovině února 2007.*

## **6.5 Úmluva o biologické rozmanitosti**

„Úmluva o biologické rozmanitosti (Convention on Biological Diversity – CBD), která se řadí k nejvýznamnějším mezinárodním úmluvám v oblasti životního prostředí, byla poprvé vystavena k podpisu na Konferenci OSN o životním prostředí a rozvoji (UNCED) 5. června 1992 v brazilském Rio de Janeiru a v platnost vstoupila již 29. prosince 1993.

Vláda České republiky schválila Úmluvu svým usnesením ze dne 2. června 1993 č. 293. ČR podepsala Úmluvu 5. června 1993 a smluvní stranou se stala 3. prosince 1993. Úmluva pro ni vstoupila v platnost v březnu 1994 (Úmluva vyhlášena ve Sbírce zákonů pod č. 134/1999 Sb.).

Tento text a jeho pokračování si můžete přečíst na webu <http://www.chm.nature.cz>, kde se rovněž dozvíte další informace o Úmluvě. Plněním Úmluvy je pověřeno Ministerstvo životního prostředí spolu s Ministerstvem zemědělství. Byl vytvořen Český výbor pro Úmluvu o biologické rozmanitosti, do něhož byly delegovány dvě neziskové organizace: STUŽ a ČSOP.

Pro podporu šíření informací a pro naplňování webových stránek byla vytvořena redakční rada. Tento orgán uvítá jakoukoliv informaci, která se týká biologické rozmanitosti, konání konferencí k tomuto tématu i různých aktivit nebo vydávání publikací. Jelikož jsem z titulu člena Výboru pro Úmluvu i členem redakční rady, vítám každou informaci, týkající se rozmanitosti, jež by byla vhodná k rozšíření. Může to být i odkaz na zprávu nebo informaci. Mám možnost ji uveřejnit na webových stránkách, kde může být dostupná každému návštěvníku těchto stránek.

Připravuje se v rámci besídek i beseda o Strategii biologické rozmanitosti, kde se dozvíme více.

*PaedDr. Jiří Roth*

## 7. SMUTNÁ ZPRÁVA

### 7.1 Zemřel prof. Zdeněk Veselovský

Pan profesor Zdeněk Veselovský byl od založení STUŽ členem našeho čestného předsednictva. Byl to velmi laskavý a moudrý člověk, který nikdy neodmítl, pokud jsme ho požádali o přednášku anebo jinou aktivitu. Namátkou si vzpomínám na nádherné dopoledne, které jsme s ním prožili na břehu Vltavy v Tróji při pozorování kormoránů. Pan profesor na naši vycházku přinesl několik velkých dalekohledů, takže jsme měli možnost jeho výklad o životě a hnízdění kormoránů sledovat takříkajíc „v přímém přenosu“. Byl překrásný, jasný zimní den a všichni jsme byli příjemně naladěni. Kdykoliv se procházím, anebo projíždím na kole těmito místy, si na pana profesora a jeho mnohavrstevnou osobnost vzpomenu.

Při vyhledávání informací v internetu jsem nalezla v **National Geographic, Česko**, následující řádky:

*V pátek 24. 11. odešel přední český zoolog, dlouholetý ředitel pražské zoo, pan profesor Zdeněk Veselovský. Příčinou smrti bylo srdeční selhání, k němuž došlo v dopoledních hodinách dne 24. 11. 2006 v motolské nemocnici.*

*Zdeněk Veselovský se narodil 26. 8. 1928, po absolvování přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze zde pracoval v letech 1952–1959 jako vysokoškolský asistent.*

*Většina jeho profesního života je však spjata s pražskou zoo, kde působil přes 30 let. Ještě v době VŠ studii pracoval rok jako zoologický asistent tehdejšího ředitele Cyrila Purkyně, v roce 1959 byl pak jmenován ředitelem. Po jeho nástupu se pražská zoologická zahrada postupně změnila z pomalu se rozvíjející provinční zahrady v instituci evropského i světového významu. Zásadní podíl na záchraně koně Převalského, jedny z prvních světových odchovů gepardů, levhartů obláčkových, vlků hřivnatých, tučňáků Humboldtových a dalších obtížně se rozmnožujících druhů - to vše přispělo k vytvoření vysoké mezinárodní prestiže pražské zoo. Ne náhodou vykonával prof. Veselovský řadu funkcí v Mezinárodní unii ředitelů zoologických zahrad (IUDZG). V roce 1964 byl zvolen za generálního sekretáře této organizace, v letech 1967–1971 pak vykonával funkci viceprezidenta a v letech 1971–1975 byl prezidentem této prestižní organizace. Stal se čestným členem Evropské akademie věd a umění. Byl činný i na domácí půdě – 25 let předsedal Československé společnosti ornitologické a dlouhá léta působil jako místopředseda zoologické společnosti při Akademii věd České republiky. Prof. Veselovský vykonával funkci ředitele Zoo Praha do roku 1988. Ze zahrady odešel z politického rozhodnutí.*

*Během celého svého života byl neúnavným propagátorem a popularizátorem přírodních věd. Napsal desítky knih a nespočetně článků, publikoval v zahraničních odborných časopisech. K jeho nejznámějším knihám patří „Výlet do třetihor“, „Chováme se jako zvířata?“, „K pramenům Orinoka“ nebo „Obecná etologie“. I v dobách, kdy byl pracovně vytížen ředitelskou funkcí, si nacházel čas na přednášky na přírodovědecké fakultě a vedení diplomových prací posluchačů. S pedagogickou činností nepřestal ani po odchodu z pražské zoo přednášel jako profesor zoologie na biologické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Externě přednášel též na své „materské“ fakultě zoologie přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy.*

*Prof. Veselovský byl jednou z největší osobností české zoologie a etologie a světa moderních zoologických zahrad. Vychoval několik generací odborníků, kteří jeho odkaz uplatňují dnes ve své práci výzkumné, ochranné nebo chovatelské. Především to byl ale velký milovník zvířat a zastánce zoologických zahrad, ve kterých viděl nezastupitelnou kulturní a vzdělávací instituci pro dnešní i budoucí svět.*

*Do svých posledních dnů pravidelně navštěvoval pražskou zoo a těšil z jejího rozvoje v posledních letech. Dodnes ho v zahradě s radostí vítala některá zvířata, která si na něj pamatují z doby jeho ředitelování. Jeho posledními návštěvami v zoo byly oslava 35. narozenin orangutana Kamy, prvního orangutana odchovaného v Zoo Praha, v červnu 2006 a oslava 75. výročí založení pražské zoo na konci září.*

*Odchod pana prof. Zdeňka Veselovského znamená obrovskou ztrátu pro českou vědu, pedagogiku a svět zoologických zahrad.*

Po jeho smrti současný ředitel zoo vzpomíná: „*Profesor Veselovský navštěvoval naši zoo pravidelně a těšil se i z jejího rozvoje v posledních letech. V zahradě ho některá zvířata, která si na něj pamatovala z doby jeho ředitelování, vždycky vítala,*“

Teď nám už může být jedině líto, že jsme se s panem profesorem Veselovským nescházeli častěji.

*Eva Vavroušková*

## **7.2 Knižní tvorba prof. Zdeňka Veselovského**

Myslivec hospodaří na vodě, 1954,  
Světlem zvířat, I. díl, Savci, 1960 – spolu s Janem Hanzákem,  
Praobyčejná zvířata, 1964,  
Výlet do třetihor, 1969; 2. rozšířené a přepracované vydání, 1986,  
Zoo Praha: Umíte se dívat na zvířata?, 1971,  
Vždyť jsou to jen zvířata!, 1974,  
Hlasy džungle, 1976,  
Sloni a jejich příbuzní, 1977,  
Všední den v pražské ZOO, 1983,  
Tučňáci, 1984,  
Ptáci a voda, 1987,  
K pramenům Orinoka, 1988,  
Šimpanz, 1991,  
Chováme se jako zvířata?, 1992,  
Rys, 1992,  
Dobytí Tróje aneb Nejen sloni mají paměť, 1995,  
Tygr, 1997,  
Říše zvířat, 1998,  
Vydra, 1998,  
Člověk a zvíře, 2000,  
Obecná ornitologie, 2001  
Etologie. Biologie chování zvířat, 2005

## 8. RŮZNÉ

### 8.1 *Macocha*

Falšování dějin je staré jako lidstvo samo. Dokládá to i nejnovější antropologicko - etnografický výzkum světoznámé propasti Macocha. První senzační objev se týká již oné známé ponuré pověsti.

„Všechno je jinak,“ prohlásil na tiskové konferenci šéf badatelského týmu profesor Absolon jun. „Ona doposud nekriticky očeřovaná macecha zvaná Macocha z nedalekých Vilémovic nebyla pachatelkou, ale pouze a jen obětí.“

Jak je to možné? – „Za všechno mohl ten spratek Martínek. Nejenže neposlouchal, ale ještě odmítl trhat jahody do společného kastrólku, nakláněl se nad propastí, aby urval pro sebe v nestřeženém okamžiku co nejvíce lákavých lesních plodů a nacpal si jimi papulu k prasknutí, přitom na zmrzlém podloží uklouzl a...“ přibližuje dávné události výzkumník.

Dále je příběh notoricky znám: Výrostek měl nebývalé štěstí, zachytil se stromku na stěně propasti a byl definitivně zachráněn rychle přispěchavšími dřevorubci. Co však tato pokřivená pověst zamlčuje, je, že onu pomoc přivolala sama Macocha.

„Jiné vysvětlení ani možné není,“ tvrdí profesor a odkazuje na nezpochybnitelné výsledky rekonstrukce případu, mimochodem použili ukřičené dítě z Erbenovy Polednice, kdy děcko se samo pomoci dovolati nemohlo.

Obdobně deformovaná je, podle badatele Absolona, i okolnost tragické smrti hlavní hrdinky příběhu.

„Zpupný adolescent Martínek, kterého jeho nevlastní matka milovala jako svého vlastního, ji křivě nařkl, protože mu odmítla vydat všechny nasbírané jahody, svedl na ni celou nehodu, načež macechu rozlícený vesnický dav svrhl nemilosrdně do temné propasti.“

I netrvalo dlouho a hysteričtí vesničané zchladli, z grobiánského chování nepovedeného hejla Martínka rozpoznali svůj osudový omyl, svého davového činu hluboce litovali, a aby jej alespoň zčásti odčinili, pojmenovali onu 138 metrů hlubokou propast podle nevinné oběti Macochou.

A jak je možné, že tato historická pravda byla zjevena až teď, po mnoha staletích? – Profesor Absolon jun. v odpovědi odhaluje ještě poslední překvapení: „Tato skutečnost je známa již delší dobu, ale předcházející režim jejímu zveřejnění pokrytecky bránil.“

A důvod? Ten je zcela banální. Macocha totiž pocházela z rodiny místního velkostatkáře. Tento třídní původ tedy předurčil i její roli v ideologicky poplatném výkladu zdejší historie.

Kuriózní dějiny této jedinečné přírodní památky ovšem touto dnes již definitivně rozřešenou hádankou zdaleka nekončí. Navazuje na ni horolezecká expedice odvážného brněnského mnicha, který si kladl za cíl nebohou Macochu křesťansky pohřbít, uvažovalo se o ní tehdy jako o světici, a také zbavit toto tajemné místo pohanské nálepky brány do pekel. Jelikož mnich nedbal ochrany vzácných čarovných bylin pnoucích se na vápencových stěnách, počínal si prý jako slon v porcelánu, tvrdí dnes zlý jazykové, že s jeho aktivitou jest spojen prvopočátek stále panující nevráživosti mezi ekology a křesťanskými církevními kruhy.

Další temná éra propasti se vztahuje k činnosti brněnské expozitury Státní tajné Bezpečnosti. Zasvěcenci mluví dodnes o horní vyhlídce jako o vyšetřovacím můstku. Míjí tím zavedenou praxi

příslušníků vyhrožovat vyšetřovaným svrhnutím se skály. Za tímto účelem byly z prostoru pod můstkem dokonce odstraněny všechny náletové dřeviny, a týraným tak odebrána poslední zoufalá naděje na přežití. Zda se ďábelské výhrůžky StB někdy naplnily, není doposud spolehlivě dokázáno. Výzkumy kosterních pozůstatků na dně propasti i přes odpor starých struktur z nedaleké komunistické bašty – okresního města Blanska – stále pokračují.

I moderní demokratická doba zaznamenává do pomyslné kroniky propasti zajímavé příspěvky. Jedním z nich je kontroverzní úsilí proměnit slavnou Macochu na trvalé úložiště radioaktivního odpadu. Atomová loby v čele s ministrem průmyslu vytrvale tvrdí, že by to vyřešilo energetický problém ČR na tisíc let dopředu, a za to že prý ta plesnivá propast stojí.

Reakce moravských nacionalistů na sebe nedala dlouho čekat. Spustili hrozivý válečný pokřik, přísahajíce, že budou svoji národní památku bránit do poslední kapky (zda slivovice či krve není jasné), a rozvěsili přes propast provokativní transparent „Vy máte Sněžku, nám nechte Macochu“.

Krása a výjimečnost Macochy láká i další podnikavce. Politici by z jejích útrob v rámci stranických mítinků rádi vykřikovali do světa o své dokonalé schopnosti vládnout, gigantické automobilky a výrobci pneumatik slintají při pomyslení na zdolání jednoho z posledních bílých míst planety, kde se ještě neprotočilo kolo automobilu, a což teprve bohaté řetězce hypermarketů, přesvědčující ochranáře, že k zásobování zbožím své superprodeje na samém dně propasti použijí výhradně ekologicky šetrnou dopravu po ponorné řece Punkvě.

Nelze tedy tvrdit, že by lidé o Macochu nebo o jiné přírodní památky ztráceli zájem. Opak je pravdou. Spíše jde o to, jak nám i dlouhá historie slavné Macochy ukazuje, který z těch ušlechtilých lidských záměrů získá navrch.

*Mirek Petr, říjen 2006*



## 9. Aktuální adresy a informace o STUŽ

### 9.1 Předsednictvo

Jméno	Adresa domů	Adresa do práce
Ing. Jiří Dlouhý <a href="mailto:jiiri.dlouhy@czp.cuni.cz">jiiri.dlouhy@czp.cuni.cz</a> výkonný místopředseda	Na Hanspaulce 7 160 00 Praha 6 mobil: 603 841 304	Centrum UK pro otázky ŽP U Kříže 8, 158 00 Praha 5 tel.: 251 080 353 fax: 251 620 441
Pavel Šremer, prom. biol. <a href="mailto:pavel_sremer@env.cz">pavel_sremer@env.cz</a> <a href="mailto:sremer@seznam.cz">sremer@seznam.cz</a>	Liškova 633 142 00 Praha 12 tel.: 222 952 299 mobil: 724 967 437	MŽP, Vršovická 65 100 00 Praha 10 tel.: 267 122 429 mobil: 602 113 701
RNDr. Miroslav Martiš, CSc. <a href="mailto:martis@ri.ipex.cz">martis@ri.ipex.cz</a> místopředseda	Máněsova 1087/7 251 01 Říčany tel.: 323 602 450	Lab. ekologie krajiny FLE ČZU 281 63 Kostelec nad Č. l. tel./fax: 321 697 500 <a href="mailto:martis@knc.czu.cz">martis@knc.czu.cz</a>
Ing. Eva Tylová <a href="mailto:eva.tylova@ecn.cz">eva.tylova@ecn.cz</a> místopředsedkyně	K Hájovně 35 142 00 Praha 4 mobil: 776 088 244	
Ing. Ivan Dejmal <a href="mailto:dejmal@chello.cz">dejmal@chello.cz</a>	Kamenická 45 170 00 Praha 7 tel./fax: 233 382 080	
Marcela Křížová <a href="mailto:Marcela_Krizova@env.cz">Marcela_Krizova@env.cz</a> , <a href="mailto:makrizova@gmail.com">makrizova@gmail.com</a>	Nad Hercovkou 421/22 182 00 Praha 8 –Troja mobil: 777 086 724	MŽP, odbor vnějších vztahů, Vršovická 65, 110 00 Praha 10 tel.: 267 122 562, fax: 267 126 562
RNDr. Jiří Kulich <a href="mailto:sever@ecn.cz">sever@ecn.cz</a>	Středisko ekologické výchovy SEVER 542 26 Horní Maršov tel.: 499 874 280, 499 874 326, fax: 499 874 181	
RNDr. Jiří Nečas <a href="mailto:JorgeMalTiempo@seznam.cz">JorgeMalTiempo@seznam.cz</a>	Počernická 58 108 00 Praha 10 tel.: 274 773 032 mobil: 732 414 882	Vysoká škola ekonomická Fakulta informatiky a statistiky Katedra matematiky tel.: 224 094 240
PaedDr. Jiří Roth <a href="mailto:jiiri.roth@worldonline.cz">jiiri.roth@worldonline.cz</a>	Jiráskova 4211 430 03 Chomutov tel.: 474 620 843	mobil: 724 754 710
PhDr. Ivan Rynda <a href="mailto:ivan.rynda@czp.cuni.cz">ivan.rynda@czp.cuni.cz</a>	Brigádníků 149/2957 100 00 Praha 10 tel.: 274 820 828 mobil: 737 756 429	Fakulta humanitních studií UK U Kříže 8, 158 00 Praha 5 tel.: 251 080 354, 251 080 270 fax: 251 620 441
Ing. Ondřej Velek <a href="mailto:ondrej.velek@ecn.cz">ondrej.velek@ecn.cz</a>	Pod Žvahovem 56, 152 00 Praha 5 tel.: 251 815 870 mobil: 604 334 424	Národní vzdělávací fond o.p.s., Opletalova 25, 110 00 Praha 1, tel: 224 500 586

## 9.2 Revizní komise

Jméno	Adresa domů	Adresa do práce
Ing. Jaroslav Mejzr <b>předseda</b> <a href="mailto:jaroslav.mejzr@compexdata.cz">jaroslav.mejzr@compexdata.cz</a>	Pštrossova 4 110 00 Praha 1 tel.: 224 910 847	
Ing. Miroslav Punčochář <a href="mailto:punc@icpf.cas.cz">punc@icpf.cas.cz</a>	Petýrkova 1995 148 00 Praha 4 tel.: 272 933 906 mobil: 603996567	AV ČR, Ústav chem. procesů Rozvojová 135 165 02 Praha 6 tel.: 220 390 298 fax: 220 920 661
Ing. Jan Zeman, CSc.		CENIA, Kodaňská 10/54 100 10 Praha 10, tel.: 271 740 867

## 9.3 Ostatní

Jméno	Adresa
Ing. Eva Vavroušková <b>tajemnice</b> <a href="mailto:eva.vavrouskova@ecn.cz">eva.vavrouskova@ecn.cz</a>	Krkonošská 1, 120 00 Praha 2 tel./fax: 222 726 909 mobil: 604 171 921
Dana Kopanicová <b>účetní</b> <a href="mailto:kopanicova@systemix.cz">kopanicova@systemix.cz</a>	Pacioli Accountants, s.r.o. Perucká 18/2247, 120 00 Praha 2 tel./fax: 222 514 314 mobil: 603 870 930

## 9.4 Pracovní skupiny

Název	Vedoucí - koordinátor	Kontakt
EIA sekce	Miroslav Martiš	člen předsednictva – viz adresář
Pro ekolog. výchovu	Ivan Rynda, Jiří Kulich	členové předsednictva – viz adresář
Pro dopravu	Jan Zeman	člen revizní komise – viz adresář
Pro ochranu lesů	Ivan Rynda	člen předsednictva – viz adresář
Pro odpady	Miroslav Punčochář	člen předsednictva – viz adresář
Pro IPPC	Pavel Šremer	člen předsednictva – viz adresář

## 9.5 Čestné předsednictvo

Blanka Bohdanová, Doc. MUDr. Martin Bojar, MUDr. Jan Cimický, CSc., Táňa Fischerová, Doc. Ing. Fedor Gál, DrSc., Prof. RNDr. Emil Hadač, RNDr. Mikuláš Huba, CSc., Hazel Henderson, Jaroslav Hutka, Doc. RNDr. Čestmír Jech, CSc., Jiřina Juláková, prom. chem., Jan Kačer, Prof. Dr. Erazim Kohák, RNDr. Ing. Eliška Nováková, DrSc., Prof. Vladimír Srb, Ing. Jaroslav Stoklasa, CSc., Jana Štroblová, Doc. Ing. Josef Vavroušek, CSc., Prof. RNDr. Zdeněk Veselovský, DrSc.

## 9.6 Zástupci regionálních poboček

Jméno	Adresa domů	Adresa práce
<b>Chomutovská</b> PaedDr Jiří Roth	člen předsednictva – viz adresář předsednictva	
<b>Českolipská</b> PhDr. Miroslav Hudec <a href="mailto:mhudec@seznam.cz">mhudec@seznam.cz</a> <a href="mailto:hudecPPP@dmcl.cz">hudecPPP@dmcl.cz</a> Michaela Komersová (adm.) <a href="mailto:mis.kom@seznam.cz">mis.kom@seznam.cz</a>	Střelnice 2286 470 01 Česká Lípa, tel. 487 523 168	Pedagogicko-psychologická poradna, Havlíčkova 443, 470 01 Česká Lípa, tel. 487 522 179
<b>Jizerskohorská</b> (prac. skupina) Ing. Zdeněk Joukl <a href="mailto:z.joukl@iol.cz">z.joukl@iol.cz</a>	č.p. 621, PS22 486 61 Desná II tel.: 483 383 339	
<b>Východočeská</b> Miroslav Petr <a href="mailto:mirek.petr@email.cz">mirek.petr@email.cz</a>	Jana Masaryka 1322 500 12 Hradec Králové tel.: 495 274 160	VaK a.s. Hradec Králové Víta Nejedlého 893, 500 00 HK tel.: 495 406 102
<b>Karlovarská</b> RNDr. Pavel Žlebek <a href="mailto:stuzkv@cmail.cz">stuzkv@cmail.cz</a>	Mlýnská 58, 360 05 Karlovy Vary mobil: 606 606 599	Západní 22, 360 01 Karlovy Vary Tel.: 353 223 619
<b>Plzeňská</b> MUDr. Miroslav Šuta <a href="mailto:miroslav.suta@centrum.cz">miroslav.suta@centrum.cz</a>	mobil: 777 757 511 608 775 754	
<b>Jihočeská</b> Jana Rinkeová <a href="mailto:jrinkeo@seznam.cz">jrinkeo@seznam.cz</a>	Varšavská 2744 390 05 Tábor	

## 9.7 Informace o STUŽ

Společnost pro trvale udržitelný život (STUŽ) je dobrovolná nezisková nevládní organizace (občanské sdružení). Byla založena prvním ministrem životního prostředí Československa Josefem Vavrouškem v roce 1992. STUŽ je zaměřena na zkoumání a vytváření předpokladů trvale udržitelného života na místní, regionální, národní a globální úrovni.

### Úřední hodiny předsedy, tajemnice a případně dalších členů předsednictva:

Vždy v úterý (s výjimkou prvního v měsíci) od 17:00 – 19:00 v kanceláři – Centru J. V., Krátká 26, 100 00 Praha 10. Návštěvy prosíme předem ohlásit tajemnici telefonem nebo e-mailem (viz adresář).

Předsednictvo STUŽ zasedá 1. úterý v měsíci od 14,00 hod. zpravidla v místnosti č. 401 v Klubu techniků, Novotného lávka (před seminářem), schůze předsednictva jsou otevřené pro členy STUŽ, kteří zde mají hlas poradní (článek 7.4 stanov STUŽ).

Podmínky členství: Podmínky členství jsou upraveny stanovami STUŽ čl. 6. O členství podle těchto podmínek rozhoduje předsednictvo (výjimečně valné shromáždění) na základě vyplněné přihlášky a případného vyjádření ostatních členů STUŽ. Přihlášky jsou k dispozici u tajemnice a v Centru Josefa Vavrouška. Zápisné činí jednorázově 100,- Kč, členský příspěvek 500,- Kč za rok. Osoby bez vlastního příjmu: zápisné 50,- Kč, členský příspěvek za rok 100,- Kč.

Příspěvek lze uhradit buď přímo v hotovosti tajemnici Evě Vavrouškové např. na úterních besedách, nebo na účet STUŽ - **číslo účtu STUŽ: 3944349/0800** u Čs. spořitelny, pobočka Praha 2.

**Odesílatel**

*STUŽ – Společnost pro trvale udržitelný život*

Krkonošská 1, 120 00 Praha 2

IČO: 47608277

fax: 222 726 909

e-mail: [eva.vavrouskova@ecn.cz](mailto:eva.vavrouskova@ecn.cz)

<http://www.stuz.cz>

**Zpravodaj STUŽ** – vychází podle potřeby jako informační periodikum pro členy STUŽ

Adresa redakce a zasílání příspěvků:

Ing. Eva Vavroušková

Krkonošská 1, 120 00 Praha 2

fax: 222 726 909

e-mail: [eva.vavrouskova@ecn.cz](mailto:eva.vavrouskova@ecn.cz)

Dáno do tisku: únor 2007

Titulní strana: ak. malíř Karel Čapek